

Univerzita Karlova v Praze

Právnická fakulta

Lucie Rozinková

Vztah odpovědnosti za škodu a odpovědnosti za vady

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: Prof. JUDr. Jiří Švestka, DrSc.

Katedra občanského práva

Datum vypracování práce: 26.11.2012

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 26.11.2012

Lucie Rozinková

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala prof. JUDr. Jiřímu Švestkovi, DrSc., vedoucímu mé diplomové práce, za podnětné rady a pomoc při vypracování této diplomové práce.

Obsah

Úvod.....	3
1. Pojem občanskoprávní odpovědnosti.....	5
2. Prevence škod v občanskoprávních vztazích	7
2.1 Obecná prevence škod.....	8
2.2 Zvláštní prevence škod.....	10
3. Odpovědnost za škodu.....	12
3.1 Pojem odpovědnosti za škodu.....	12
3.2 Funkce odpovědnosti za škodu.....	14
3.3 Subjekty odpovědnosti za škodu.....	15
3.4 Předpoklady vzniku odpovědnosti za škodu.....	18
3.4.1. Protiprávní úkon.....	21
3.4.2. Škoda.....	23
3.4.3. Příčinná souvislost	25
3.4.4. Zavinění.....	28
4. Odpovědnost za škodu způsobenou vadou výrobku.....	34
4.1 Základní prvky odpovědnosti za výrobek	35
4.2 Pojem výrobce v zákoně o odpovědnosti za výrobek	37
4.3 Pojem výrobek v zákoně o odpovědnosti za výrobek.....	38
4.4 Pojem vada výrobku v zákoně o odpovědnosti za výrobek.....	38
4.5 Vymezení liberačních důvodů v zákoně o odpovědnosti za výrobek	39
4.6 Spolupůsobení třetí osoby a společná odpovědnost výrobců	41
4.7 Zákaz vyloučení nebo omezení odpovědnosti za výrobek předem.....	41
4.8 Promlčení a prekluze v zákoně o odpovědnosti za výrobek.....	42
4.9 Postavení zákona o odpovědnosti za výrobek v českém právním řádu	42

5. Odpovědnost za vady.....	44
5.1 Funkce odpovědnosti za vady.....	45
5.2 Předpoklady vzniku odpovědnosti za vady	47
5.2.1. Existence původní právní povinnosti.....	48
5.2.2. Úplatný převod věci	49
5.2.3. Porušení povinnosti zcizitele řádně splnit závazek.....	49
5.2.4. Vady	51
5.2.5. Výskyt vady v určitém časovém okamžiku či období	60
5.2.6. Příčinná souvislost	63
5.3 Uplatnění práv z odpovědnosti za vady	64
6. Vzájemný vztah práv z odpovědnosti za vady a z odpovědnosti za škodu	69
6.1 Právní úprava odpovědnosti za vady a odpovědnosti za škodu v novém občanském zákoníku	79
Závěr.....	86
Seznam literatury	88
Resumé.....	94
Summary	96

Úvod

Lidé mají snahu uspokojovat své hmotné a kulturní potřeby a zájmy, které jsou přirozeným projevem vzrůstajících potřeb společnosti. Za tímto účelem musí vstupovat do vzájemných (společenských) právních vztahů. Lidé jako subjekty těchto vztahů jsou jednak nositeli subjektivních práv a právních povinností, jednak je při porušení těchto povinností postihují nepříznivé právní důsledky ve formě právní odpovědnosti. Předmětem této diplomové práce jsou subjektivní majetková práva, majetkoprávní povinnosti a nepříznivé majetkoprávní důsledky ve formě různých druhů majetkoprávní odpovědnosti, které jsou pro případ porušení majetkoprávních povinností předvídaný v sankční složce norem.¹

Odpovědnost za vady i odpovědnost za škodu jsou významnými právními instituty, které provázejí každodenní životní situace a tvoří důležitou a nedílnou součást právního řádu. To byl také důvod, proč jsem si zvolila právě toto téma.

V každodenním životě může docházet ke vzniku škod na majetku, zdraví, životě či jiných právních statcích chráněných zákonem. Pokud dojde ke vzniku škody, musí občanskoprávní úprava odpovědnosti zajišťovat porušeným právním vztahům ochranu spočívající v tom, že odpovědným subjektům uloží povinnost účinně nahradit poškozeným způsobenou škodu.²

Odpovědnost za vady sleduje cíl zabezpečit bezvadnost plnění tak, jak je chápána z právního hlediska. Jde o společenský prostředek, který má zajistit, aby poskytnutý předmět plnění odpovídal smlouvě subjektů, zákonu, technickým normám či jiným předpisům, rozhodnutím, zvyklostem apod.³

Tato diplomová práce s názvem „Vztah odpovědnosti za škodu a odpovědnosti za vady“ je zaměřena na obecné principy a vymezení institutů odpovědnosti za škodu a odpovědnosti za vady upravené zákonem č. 40/1964 Sb., občanský zákoník. Ve své práci vymezují jejich vzájemný vztah. V rámci diplomové práce zmíním i významná

---

¹ ŠVESTKA, Jiří. *Odpovědnost za vady podle čs. socialistického práva*. Praha : Universita Karlova, 1976, s. 9

² ŠVESTKA, Jiří. *Odpovědnost za škodu podle občanského zákoníku*. Praha : Academia, 1966, s. 28

³ ŠVESTKA, Jiří. *Odpovědnost za vady podle čs. socialistického práva*. Praha : Universita Karlova, 1976, s. 16

rozhodnutí soudů, zejm. Nejvyššího soudu ČR, a to s ohledem na bohatou judikaturu týkající se těchto právních institutů, která platnou právní úpravu dotváří.

Vlastní text diplomové práce se skládá ze šesti kapitol. Kapitoly se dále člení na jednotlivé podkapitoly.

První kapitola bude věnována obecně občanskoprávní odpovědnosti, jejímu právně-teoretickému výkladu, vymezení pojmu občanskoprávní odpovědnosti. Jelikož se názory na definici tohoto pojmu v odborné literatuře liší, bude nutné tyto názory alespoň stručně zmínit.

Jedním ze základních principů celého soukromého práva je princip prevence, tj. předcházení vzniku škod, kterému bude věnována druhá kapitola. Základem je obecně uznávaná myšlenka, že je vždy lepší škodám předcházet, než je následně složitým způsobem nahrazovat.

Aby byl naplněn cíl diplomové práce, bude nutné nejdříve zvláště vymezit instituty odpovědnosti za škodu a odpovědnosti za vady. Třetí kapitolu tak věnuji komplexnímu výkladu o platné právní úpravě obecné odpovědnosti za škodu obsažené v občanském zákoníku. Bude nutné přiblížit a vyložit pojem odpovědnosti za škodu, její funkce, subjekty a v neposlední řadě i předpoklady vzniku odpovědnosti za škodu.

Ve čtvrté kapitole se budu zabývat neméně důležitým zvláštním zákonem č. 59/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku. Přijetím této právní úpravy se výrazně zlepšilo postavení spotřebitele, neboť zakládá objektivní odpovědnost výrobce za škody způsobené vadou výrobku bez ohledu na to, zda mezi poškozeným a výrobcem existuje přímý závazkový vztah. Mým cílem je vymezit základní pojmy, které tento zákon upravuje, jeho postavení a význam v našem právním řádu.

V páté kapitole se zaměřím na odpovědnost za vady, její funkci, podám výklad o předpokladech jejího vzniku a zmíním se také o uplatnění práv z odpovědnosti za vady.

V poslední šesté kapitole se budu zabývat vzájemným vztahem těchto institutů, porovnáám jejich úpravu a poukážu na rozdíly mezi nimi. V každodenním životě může totiž nastat i případ, kdy někomu vznikne v důsledku přenechání vadného předmětu plnění i další majetková újma v podobě škody. Zmíním také nejdůležitější změny této právní oblasti v novém občanském zákoníku.

1. Pojem občanskoprávní odpovědnosti

Občanskoprávní odpovědnost je důležitým nástrojem k výchově subjektů občanského práva k dobrovolnému plnění povinností a tím i předcházení protiprávních úkonů spojených se vznikem škod. Názory na definici pojmu právní odpovědnosti se v odborné literatuře různí. V nejširším smyslu lze institut právní odpovědnosti, a tedy i občanskoprávní odpovědnosti, chápat jako společensky žádoucí a právně relevantní reakci osob na požadavek chovat se v souladu s právem.⁴ Převážně je zastáván názor, podle kterého je odpovědnost vymezována jako sekundární právní povinnost vznikající subjektu, který porušil právní povinnost vyplývající pro něho ze zákona nebo z jiné právní skutečnosti (např. ze smlouvy). Sekundární povinnost bývá také označována jako odpovědnostní povinnost. V podstatě se jedná o sankci ukládanou rušiteli primární právní povinnosti.⁵ Toto pojetí zastává ve své práci např. profesorka Knappová a profesor Švestka.⁶

Poruší-li zavázaný subjekt svou právní povinnost, postihne ho nepříznivý právní následek předpokládaný sankční složkou příslušné normy občanského práva. Nepříznivý právní následek může spočívat v povinnosti nahradit způsobenou škodu, v povinnosti odstranit vady věci, zaplatit úroky či poplatek z prodlení nebo v povinnosti poskytnout přiměřené zadostiučinění. Tento nepříznivý právní následek nazýváme občanskoprávní odpovědností neboli občanskoprávní sankcí. Podstatou občanskoprávní odpovědnosti je nová občanskoprávní povinnost, kterou rušitel dosud neměl a která směřuje k obnovení (reparaci) porušených právních vztahů. Působí preventivně výchovně na rušitele, ale i na další osoby, aby se v budoucnu chovaly v souladu se zákonem.

Osobě, které bylo protiprávním úkonem porušeno nebo ohroženo právo, vzniká nové oprávnění, které doposud neměla, a to právo požadovat splnění tzv. odpovědnostní povinnosti. Odpovědnostní povinnost zavázaného subjektu a jí korespondující právo oprávněného subjektu tvoří obsah nového právního vztahu, který nazýváme odpovědnostním právním vztahem. Tento odpovědnostní právní vztah existuje vedle

---

⁴ VLASÁK, Michal. Odpovědnost za škodu v evropském a českém kontextu. *Právní fórum*. 2009, roč. 6., č. 5, s. 181

⁵ PLECITÝ Vladimír.; VRABEC Josef. *Základy občanského práva*. Praha : Prospektrum, 1999, s. 179

⁶ KNAPPOVÁ, Marta. *Povinnost a odpovědnost v občanském právu*. Praha : EUROLEX Bohemia, 2003; ŠVESTKA, Jiří. *Odpovědnost za škodu podle občanského zákoníku*. Praha : Academia, 1966

nebo namísto porušeného primárního právního vztahu.⁷

Z výše uvedeného vyplývá, že ke vzniku občanskoprávní odpovědnosti dochází až v případě porušení primární právní povinnosti, jehož následkem je porušení nebo ohrožení právem chráněného zájmu. Do doby, než dojde k porušení primární právní povinnosti závázaným subjektem, občanskoprávní odpovědnost pouze hrozí, neboli existuje v latentní formě. K tomu, aby se hrozba občanskoprávní odpovědnosti proměnila ve skutečnost, je třeba určité další právní skutečnosti, se kterou příslušné normy občanského práva tuto změnu spojují. Touto právní skutečností je porušení právní povinnosti (protiprávní úkon), který je tak nezbytným předpokladem vzniku občanskoprávní odpovědnosti.⁸

---

⁷ ŠVESTKA, Jiří. *Odpovědnost za škodu podle občanského zákoníku*. Praha : Academia, 1966, s. 36 - 38

⁸ ŠVESTKA, Jiří. *Odpovědnost za škodu podle občanského zákoníku*. Praha : Academia, 1966, s. 44 - 45

2. Prevence škod v občanskoprávních vztazích

Každé ohrožení nebo porušení právních povinností v občanskoprávních vztazích se stává individuálně i společensky nežádoucí, protože bývá spojeno s nepříznivými individuálními majetkovými újmami i společenskými ztrátami, a to škodami na zdraví, životě, majetku, přírodě a životním prostředí. Z tohoto důvodu je v občanském právu kladen velký důraz na občanskoprávní prevenci neboli důraz na předcházení každého ohrožení či porušení právních povinností v občanskoprávních vztazích. Těžiště úpravy občanskoprávní prevence je zakotveno v občanském zákoníku a tvoří jednu ze stěžejních zásad, které ovládají celou oblast úpravy občanskoprávních, a tím i soukromoprávních vztahů. Základem je obecně uznávaná myšlenka, že z individuálního i společenského hlediska je vždy lepší a jednodušší škodám předcházet než je následně složitým způsobem nahrazovat.

K výraznému zdůraznění prevence došlo v části VI. občanského zákoníku, konkrétně v souvislosti s úpravou odpovědnosti za škodu v ustanovení § 415 až § 419 obč. zák. Právě v této oblasti může občanskoprávní prevence účinně přispívat k předcházení individuálně i společensky citelným újmám a ztrátám. Občanský zákoník obsahuje obecnou úpravu zásady prevence. Avšak zvláštní úpravu obsahují i některé další zvláštní právní předpisy, zejména obchodněprávní úprava, pracovněprávní úprava a další.⁹

Úprava předcházení škodám v občanském právu je obsažena v ustanovení § 415 n. obč. zák. Rozlišuje mezi dvěma způsoby chování subjektů občanského práva se zřetelem na požadavky prevence, a to ve smyslu:

- generální prevence škod jako povinnost všech fyzických a právnických osob odvracet porušování právních povinností,
- speciální prevence škod jako povinnost provést speciální opatření, které směřuje k odvracení již hrozící újmy.

---

⁹ KNAPPOVÁ, Marta; ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 2. 4. aktualizované a doplněné vydání.* Praha : ASPI, 2006, s. 401- 402

2.1 Obecná prevence škod

Princip obecné prevence zakotvený v ustanovení § 415 obč. zák. ukládá každé fyzické a právnické osobě obecnou právní povinnost počínat si za konkrétních okolností jednotlivého případu vždy natolik bedlivě a pozorně, aby nedocházelo ke škodám na zdraví, životě, majetku, přírodě a životním prostředí ani ke zvětšení jejich rozsahu. Nejvyšší soud ČR ve svém rozsudku dospěl k závěru, že „*Spoluzavinění na straně poškozeného při havárii soutěžního vozidla při rychlostní zkoušce automobilové rally lze posuzovat ve smyslu ustanovení § 415 obč. zák. z hlediska rozumných požadavků na diváka, aby si nebezpečí možné kolize uvědomil a přizpůsobil tomu své počínání, včetně výběru místa, odkud hodlá závod sledovat, přestože přístup na ně nebyl pořadateli zakázán.*“¹⁰ Každý je tedy povinen zachovat takový stupeň bedlivosti a pozornosti, který lze na něm za konkrétních okolností rozumně požadovat. V souladu s ustálenou soudní praxí to znamená, že nikdo nemá povinnost předvídat neomezeně v budoucnu jakýkoliv možný vznik škody.¹¹ Nejvyšší soud ČR se zabýval také rozsahem obecné prevenční povinnosti a dovodil, že pokud má subjekt zákonnou či smluvní povinnost provést preventivní opatření, musí rozsah a kvalita takových opatření odpovídat okolnostem a zvyklostem, neplyne-li ze vztahu mezi stranami zvýšený nebo (připouští-li to dobré mravy) snížený standard.¹²

Pro aktivní působení principu obecné prevence v jednotlivých oblastech společenského života je důležité rozvést obecně uloženou právní povinnost v ustanovení § 415 obč. zák. do různých již konkretizovaných zvláštních právních povinností (formou příkazů, zákazů) stanovených ve zvláštních právních předpisech (například v oblasti zdravotnictví, energetiky, zemědělství, sportu, stavebnictví, dopravy apod.). V případě, že neexistují takto konkretizované právní povinnosti ve zvláštních právních předpisech, použije se podpůrně obecná právní povinnost stanovená v ustanovení § 415 obč. zák. K této problematice uvádím usnesení Nejvyššího soudu ČR, které stanovilo, že i porušení pravidel chování pro lyžaře, vydané Mezinárodní lyžařskou federací, která nejsou obecně závazným právním předpisem, avšak pro lyžaře

¹⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. : 25 Cdo 1598/2005 ze dne 28. 6. 2007

¹¹ KNAPPOVÁ, Marta; ŠVESTKA, Jiří; DVORÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 2. 4.* aktualizované a doplněné vydání. Praha : ASPI, 2006, s. 403

¹² Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. : 28 Cdo 2261/2006 ze dne 5. 8. 2008

na sjezdové trati jsou závazná, představuje porušení právní povinnosti předcházet vzniku škod dle ustanovení § 415 obč. zák.¹³

Preventivně působí na subjekty občanského práva i samo vědomí hrozby odpovědnosti a v případě naplnění zákonných předpokladů rychlá a neodvratná realizace občanskoprávní odpovědnosti za způsobenou škodu předpokládána v příslušné sankční normě. Subjekty občanského práva jsou motivovány hrozbou této odpovědnosti k takovému chování, kterým se vyvarují porušování právních povinností, které mohou mít za následek vznik škody.¹⁴ Nejvyšší soud ČR ve svém rozsudku dovedl, že pokud pracovník autoservisu při provedené opravě upozorní majitele vozu na zjištěnou další závadu s tím, že v brzké době může dojít ke škodě, a sám nabídne závadu odstranit, splní tím prevenční povinnost v souladu s ustanovením § 415 obč. zák. a pracovník za vznik této škody není odpovědný.¹⁵

Je nutné zmínit, že i realizovaná občanskoprávní odpovědnost za způsobenou škodu předpokládána v příslušné sankční normě působí preventivně, a to zejména vůči tomu, kdo je jí postižen. Realizovaná odpovědnost pobízí tyto osoby k tomu, aby věnovaly bedlivost a pozornost souladu svého jednání s právem. Na druhé straně prostřednictvím postižené osoby realizovaná občanskoprávní odpovědnost působí preventivně na všechny ostatní subjekty občanského práva a motivuje je k chování podle práva.¹⁶

Každá fyzická či právnická osoba, která poruší uloženou obecnou právní povinnost podle ustanovení § 415 obč. zák., jedná protiprávně a za splnění dalších předpokladů odpovídá za škodu, která tímto způsobem vznikne. K této problematice dále uvádím usnesení Nejvyššího soudu ČR, které stanovilo, že osoba vstupující do závazkového právního vztahu v situaci, kdy může předpokládat, že s ohledem na jiné okolnosti nebude schopna dostát svým smluvním závazkům, porušuje povinnost předcházet škodám ve smyslu ustanovení § 415 obč. zák. a za případnou majetkovou újmu nese zavinění výlučně sama (ustanovení § 441 obč. zák.).¹⁷

---

¹³ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. : 25 Cdo 1506/2004 ze dne 23. 2. 2005

¹⁴ KNAPPOVÁ, Marta; ŠVESTKA, Jiří; DVORÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 2. 4.* aktualizované a doplněné vydání. Praha : ASPI, 2006, s. 404

¹⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. : 33 0do 932/2004 ze dne 27. 4. 2006

¹⁶ KNAPPOVÁ, Marta; ŠVESTKA, Jiří; DVORÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 2. 4.* aktualizované a doplněné vydání. Praha : ASPI, 2006, s. 405 - 406

¹⁷ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. : 28 Cdo 4766/2008 ze dne 22. 2. 2011

2.2 Zvláštní prevence škod

Zkušenosti z praxe ukazují, že ani obecně uložená právní povinnost předcházení škodám ani hrozba sankce a její následná realizace zpravidla nepostačují k účinnému působení na chování subjektů občanského práva za účelem vyvarovat se způsobování škod. Vzhledem k výše uvedenému a k tomu, že škoda může vzniknout i v důsledku objektivní události, která je charakteristická svou nezávislostí na chování subjektů občanského práva, bylo nutné posílit princip prevence stanovením zvláštní prevenční právní povinnosti k odvrácení škody tomu, komu již v konkrétním případě hrozí. Tato zvláštní prevenční povinnost je upravena v ustanovení § 417 odst. 1 obč. zák.

Povinností každého ohroženého je zakročit k odvrácení hrozící škody – tzv. zakročovací, zasahovací prevenční povinnost. Obsahem této povinnosti je nejen odvrátit hrozící škodu, ale i zmírnit a minimalizovat rozsah škody, která již nastala.

Povinnost ohroženého aktivně zakročit k odvrácení hrozící škody způsobem, který je přiměřený konkrétnímu ohrožení, je nutné posuzovat objektivně, tj. jak by se za dané situace zachoval každý rozumně uvažující ohrožený. Při posuzování přiměřenosti způsobu zakročení k odvrácení škody je třeba brát v úvahu všechny okolnosti konkrétního případu, a to zejména druh a intenzitu ohrožení, hrozící škodu a její povahu, nastálou situaci, zkušenosti, možnosti ohroženého apod. V případě, že škoda vznikne i navzdory provedeným preventivním opatřením, má ohrožený nárok na náhradu účelně vynaložených nákladů i škody, kterou při tom utrpěl. Pokud však ohrožený nesplní prevenční povinnost a vznikne škoda, může být následkem nesplnění této povinnosti i spoluodpovědnost ohroženého za škodu (spoluzavinění poškozeného) podle ustanovení § 441 obč. zák., a tedy ponese škodu zčásti nebo zcela sám.¹⁸

V případě vážného ohrožení zdraví, života, majetku, přírody či životního prostředí má ohrožený podle ustanovení § 417 odst. 2 obč. zák. právo domáhat se u soudu, aby byla ohrožovateli uložena povinnost provést vhodné a přiměřené opatření k odvrácení hrozící škody. Vhodným a přiměřeným opatřením může být uložení povinnosti, která spočívá buď ve zdržení se určitého jednání, z kterého může vzniknout škoda, nebo uložení povinnosti, která spočívá v provedení určitého aktivního zákroku

---

¹⁸ KNAPPOVÁ, Marta; ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 2. 4.* aktualizované a doplněné vydání. Praha : ASPI, 2006, s. 406 - 408

vedoucího k odvrácení škody. Opatření soudu je možné uložit jen v případě, když hrozí vážná škoda. Pro aplikaci ustanovení § 417 odst. 2 obč. zák. musí být prokázáno, že v době rozhodování soudu existuje vážné ohrožení žalobce nebo jeho majetku, přičemž stačí, že jde o vážné ohrožení, v jehož důsledku vznikne v budoucnu škoda. Soud musí současně dostatečně zjistit, zda opatření bude vhodné a přiměřené a splní preventivní funkci.¹⁹

Vzhledem k tomu, že ohrožený při odvrácení hrozící škody může sám utrpět škodu na svých věcech nebo na svém zdraví, přiznává ustanovení § 419 obč. zák. ohroženému právo, jak na náhradu účelně vynaložených nákladů, tak i na náhradu škody, kterou utrpěl, a to nejvýše v rozsahu odpovídajícímu škodě, která byla odvrácena. Účelně vynaloženými náklady mohou být např. náklady spojené s přemístěním ohrožené věci, zatímco škodou může být např. poškozený oděv zakročujícího. Tato práva může ohrožený uplatnit vůči tomu, kdo zákrok odvracejícího vyvolal, ale i vůči tomu, v jehož zájmu bylo ze strany odvracejícího ohrožení preventivně jednáno. Na jejich straně by šlo o odpovědnost společnou a nerozdílnou.²⁰

---

¹⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. : 25 Cdo 822/2008 ze dne 16. 12. 2008

²⁰ KNAPPOVÁ, Marta; ŠVESTKA, Jiří; DVORÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 2. 4. aktualizované a doplněné vydání.* Praha : ASPI, 2006, s. 409 - 410

3. Odpovědnost za škodu

3.1 Pojem odpovědnosti za škodu

Odpovědnost za škodu je jedna z nejdůležitějších forem občanskoprávní odpovědnosti. Vedle odpovědnosti za škodu rozlišujeme např. odpovědnost za vady, odpovědnost za prodlení a odpovědnost za bezdůvodné obohacení. Podstatou občanskoprávní odpovědnosti za škodu je nová sekundární občanskoprávní povinnost, která postihuje odpovědný subjekt jako následek porušení primární občanskoprávní povinnosti spojený se vznikem škody. Sekundární občanskoprávní povinnost směřuje k obnovení porušeného právního vztahu (uvedením v původní stav anebo náhradou v penězích) a tím plní reparační funkci. Zároveň působí preventivně výchovně na odpovědný subjekt a jeho prostřednictvím i na další osoby, aby se v budoucnu vyvarovaly působení škod, a tím plní preventivní funkci.

V případě, že porušením primární právní povinnosti škoda dosud nevznikla, avšak ve vážnějším rozsahu reálně hrozí, nelze rušitele (ohrožovatele) postihnout občanskoprávní odpovědností uložením povinnosti nahradit vzniklou škodu. Proto občanský zákoník v ustanovení § 417 odst. 2 upravuje občanskoprávní odpovědnost ohrožovatele v případě, že hrozí vznik závažné škody. Podstatou této odpovědnosti je též nová sekundární občanskoprávní povinnost ohrožovatele, kterou dosud neměl a která spočívá ve zdržení se ohrožujícího jednání, k provedení vhodných a přiměřených opatření k odvrácení hrozící škody nebo kombinaci opatření obojí povahy.²¹

Odpovědnost za škodu upravená v ustanovení § 420 n. obč. zák. je obecnou (univerzální) úpravou odpovědnosti za škodu pro celé soukromé právo. Výjimky tvoří pouze případy, kdy zvláštní (speciální) soukromoprávní úpravy odpovědnosti za škodu stanoví něco jiného.²² Jako příklad zvláštní soukromoprávní úpravy odpovědnosti za škodu lze uvést obchodněprávní úpravu, která má k občanskoprávní úpravě postavení zvláštní úpravy (*lex specialis*); zvláštní obchodněprávní úprava má pak na základě zásady *lex specialis derogat legi generali* přednost před obecnou občanskoprávní

---

²¹ ŠVESTKA, Jiří. *Odpovědnost za škodu podle občanského zákoníku*. Praha : Academia, 1966, s. 41 - 42

²² KNAPPOVÁ, Marta; ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 2. 4. aktualizované a doplněné vydání*. Praha : ASPI, 2006, s. 411

úpravou. Je nutné zmínit, že i na obchodněprávní vztahy lze subsidiárně použít občanskoprávní úpravu odpovědnosti za škodu, a to v případě, že dojde k porušení právní povinnosti, kterou by obchodní zákoník sám vůbec nestanovil a nešlo by ani o jinou zvláštní úpravu. Další speciální úpravou je i úprava obsažená v zákoníku práce, v tomto případě se vybraná ustanovení občanského zákoníku použijí jen tam, kde na ně zákoník práce odkazuje.²³ Zvláštní občanskoprávní úprava odpovědnosti za škodu je upravena i v řadě dalších zvláštních zákonů, např. zákon č. 59/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku, zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, zákon č. 115/2000 Sb., o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy, atd.²⁴

Občanskoprávní úprava odpovědnosti za škodu obsahuje jak obecnou úpravu odpovědnosti za škodu v ustanovení § 420 obč. zák., tak i úpravu zvláštních případů odpovědnosti za škodu, např. ustanovení § 421 až § 433 n. obč. zák. Pro jejich vzájemný vztah platí, že obecná občanskoprávní úprava odpovědnosti za škodu jako *lex generalis* se uplatní pouze v případě, že nejde o konkrétní případ zvlášť (speciálně) upravené občanskoprávní odpovědnosti za škodu se samostatně stanovenými předpoklady vzniku, rozsahem náhrady škody atd.

V případě, že občanský zákoník odkazuje na některých místech mimo rámec své šesté části na použití ustanovení o odpovědnosti za škodu, jde vždy o obecnou odpovědnost za škodu dle ustanovení § 420 odst. 1 obč. zák. způsobenou zaviněným protiprávním úkonem. Příkladem může být ustanovení § 42 obč. zák., které upravuje odpovědnost za škodu způsobenou zaviněně jednajícím účastníkem při uzavírání smlouvy.²⁵ To znamená, že pokud porušení některých právních povinností či uzancí při uzavírání smlouvy způsobí neplatnost smlouvy, bude odpovědná osoba odpovídat za škodu podle ustanovení § 420 odst. 1 obč. zák.²⁶ Blíže k této problematice uvádím rozsudek Nejvyššího soudu ČR, který stanovil: „*Odpovědnost za škodu způsobenou neplatným právním úkonem (§ 42 obč. zák.) je založena na presumovaném zavinění*

---

²³ srov. např. ustanovení § 324, § 326, § 331 a § 333 odst. 1 zák. práce

²⁴ KNAPPOVÁ, Marta; ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 2. 4.* aktualizované a doplněné vydání. Praha : ASPI, 2006, s. 412 - 413

²⁵ Toto ustanovení stanoví: „*Vznikne-li pro neplatnost právního úkonu škoda, odpovídá se za ni podle ustanovení tohoto zákona o odpovědnosti za škodu.*“

²⁶ KNAPPOVÁ, Marta; ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 2. 4.* aktualizované a doplněné vydání. Praha : ASPI, 2006, s. 411 - 412

*a její předpoklady vyplývají z § 420 obč. zák. Jestliže příčinou vzniku škody byla neplatnost smlouvy způsobená porušením povinností na straně škůdce, je dána jeho odpovědnost, přičemž příčinná souvislost není vyloučena tím, že šlo o dvoustranný právní úkon; míra účasti poškozeného na vzniklé škodě závisí na tom, zda také on porušil své povinnosti při uzavření smlouvy a zda se toto porušení podílelo na důvodech neplatnosti smlouvy.*²⁷ Porušením povinností podle ustanovení § 420 odst. 1 obč. zák. je i porušení povinností vyplývajících z inominátní smlouvy.²⁸

3.2 Funkce odpovědnosti za škodu

Cílem právní úpravy odpovědnosti za škodu v občanském zákoníku je ochrana osobních a majetkových vztahů, tj. zejména zdraví a života fyzických osob a ochrana vlastnictví. Náš občanský zákoník je založen na třech funkcích, kterými zajišťuje právní ochranu těchto vztahů, a to: preventivně výchovná, reparační, jakož i satisfakční funkce.

Občanskoprávní úprava odpovědnosti za škodu je založena na stěžejní zásadě prevence neboli na předcházení každého ohrožení či porušení právních povinností v občanskoprávních vztazích, které mohou mít za následek vznik škody (srov. kapitola 2). Pokud však dojde ke vzniku škody, nastupuje reparační funkce právní úpravy odpovědnosti, která poskytuje poškozenému plnou náhradu škodlivých následků na osobních či majetkových vztazích – tzv. zásada plné náhrady škody.²⁹

Poškozený je oprávněn domáhat se náhrady škody na škůdci (odpovědném subjektu), a to bez ohledu na formu či stupeň zavinění škůdce. Škoda se plně nahrazuje formou náhrady v penězích (kompenzace) nebo náhrady in natura (restituce). Uplatňovaná zásada plné náhrady škody patří v současných podmínkách tržního hospodářství, demokracie a posilování úlohy právního státu k hlavním zásadám občanského práva. Reformační funkce zajišťuje nejen plnou náhradu škody poškozenému, ale zprostředkovaně působí i ve smyslu prevence a vychovává tak i všechny ostatní osoby k dobrovolnému zachování právních povinností, a tím i k předcházení škodám. Cílem reparační funkce je nahradit škodu vzniklou

---

²⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. : 25 Cdo 5186/2008 ze dne 9. 6. 2011

²⁸ Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. : 25 Cdo 2029/98 ze dne 17. 12. 1998

²⁹ KNAPPOVÁ, Marta; ŠVESTKA, Jiří; DVORÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 2. 4. aktualizované a doplněné vydání.* Praha : ASPI, 2006, s. 416

v majetkových poměrech poškozeného, nikoli však získat z poskytnuté náhrady škody prospěch či se jakkoli obohatit.

Občanské právo přiznává v rámci satisfakční funkce úpravy odpovědnosti za škodu poškozeným i náhradu nemajetkové újmy. V případě škody na zdraví přiznává občanský zákoník poškozenému jednorázové peněžité odškodnění za vytrpěné bolesti a za ztížení společenského uplatnění, ztrátu na výdělku, popř. na důchodu, i odškodnění za smrt blízké osoby dle ustanovení § 444 odst. 3 obč. zák. Při škodě na zdraví se hradí též účelné náklady spojené s léčením, při usmrcení přiměřené náklady spojené s pohřbem, pokud nebyly uhrazeny pohřebním. Náklady léčení a náklady pohřbu se hradí tomu, kdo je vynaložil.³⁰ Soudní praxe obecných soudů i Ústavního soudu České republiky dospěla k názoru, že je třeba nahrazovat i některé další druhy nemajetkové újmy k dosažení spravedlivé náhrady škody.

K nejúčinnějším zárukám úspěšné realizace subjektivních práv včetně ochrany práv poškozených na náhradu škody patří bezesporu soudní ochrana. Právní ochrana porušených osobních či majetkových vztahů musí být zajištěna v objektivním, nestranném a spravedlivém soudním procesu uskutečněném v přiměřených lhůtách. Je zřejmé, že soudní ochrana a soukromé právo jsou vzájemně úzce propojeny za účelem účinného působení ve společnosti.³¹

3.3 Subjekty odpovědnosti za škodu

Subjekty odpovědnosti za škodu mohou být fyzické osoby, právnické osoby a stát či vyšší samosprávné celky v samostatné působnosti (obce a vyšší územní samosprávné celky – kraje) jako subjekty zvláštní odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem podle zvláštního zákona č. 82/1998 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Tam, kde se k odpovědnosti fyzické osoby za škodu vyžaduje její zavinění, tj. kde je odpovědnost založena na subjektivním odpovědnostním principu, je nutné, aby měla fyzická osoba způsobilost k zavinění, resp. deliktní způsobilost. Způsobilost k zavinění lze přičítat fyzické osobě, která má takovou rozumovou (intelektuální)

---

³⁰ viz. ust. § 449 obč. zák.

³¹ KNAPPOVÁ, Marta; ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 2. 4.* aktualizované a doplněné vydání. Praha : ASPI, 2006, s. 417 - 418

způsobilost, aby dokázala rozeznat protiprávnost svého jednání a zároveň má volní schopnosti, aby se dokázala svobodně rozhodnout pro variantu chování a dokázala své jednání korigovat. Psychická způsobilost rozumová (intelektuální) i volní musí u fyzické osoby existovat ve spojení, tj. musí být dány kumulativně. Skutečnost, zda fyzická osoba disponuje psychickou způsobilostí, je oprávněn posoudit pouze soud, a to v každém jednotlivém případě zvlášť.

Deliktní způsobilost fyzických osob vzniká dosažením zletilosti (dovršením osmnáctého roku věku, výjimečně ji lze nabýt uzavřením manželství nezletilcem starším 16 let) - tzv. pozitivní předpoklad a zároveň tím, že fyzická osoba není postižena duševní poruchou, která by u ní vyloučila rozumové či volní schopnosti – tzv. negativní předpoklad. Občanské právo tak vychází ze zásady, že zletilá a zároveň duševní poruchou nepostižená fyzická osoba je schopna posoudit a zhodnotit situaci a svobodně se rozhodnout pro tu variantu chování, která je v souladu s právem, a naopak odmítnout tu, která je s právem v rozporu.³²

Občanské právo přiznává tzv. omezenou způsobilost k zavinění i nezletilým fyzickým osobám a fyzickým osobám stížených duševní poruchou, jestliže jsou v konkrétním případě (in concreto) s ohledem na věk nebo charakter duševní poruchy a na povahu způsobené škody schopny posoudit následky svého jednání a ovládnout jej – tzv. částečná způsobilost k zavinění.³³

Duševní porucha je takový psychický (duševní) stav fyzické osoby, který vylučuje výkon rozumové či volní způsobilosti anebo obou způsobilostí, a to bez ohledu na to, zda není jen přechodná nebo je přechodného rázu a působí pouze v době způsobení škody. K vyloučení zavinění postačí nedostatek jedné z těchto způsobilostí.

Občanský zákoník odlišuje případ, kdy se fyzická osoba vlastním zaviněním přivede do stavu přechodné duševní poruchy dle ustanovení § 423 obč. zák. (např. stav opilosti, stav po požití drogy, stav hypnózy). Za těchto okolností není fyzická osoba zbavena odpovědnosti za způsobenou škodu a je povinna ji nahradit. Společně a nerozdílně s ním odpovídají také ti, kteří ho do tohoto stavu úmyslně přivedli.³⁴ Tato forma odpovědnosti je rozvedením obecné prevenční povinnosti ve smyslu ustanovení

---

³² KNAPPOVÁ, Marta; ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 2. 4.* aktualizované a doplněné vydání. Praha : ASPI, 2006, s. 462 - 463

³³ ŠVESTKA, Jiří. *Odpovědnost za škodu podle občanského zákoníku.* Praha : Academia, 1966, s. 58

³⁴ KNAPPOVÁ, Marta; ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 2. 4.* aktualizované a doplněné vydání. Praha : ASPI, 2006, s. 464

§ 415 obč. zák. Jde o odpovědnost za zavinění, které se vztahuje k požití alkoholu, omamných prostředků a drog, nikoliv k vlastnímu jednání, jímž byla škoda způsobena. Fyzické osobě se pak přičítá zavinění na tom, že se přivedla do stavu přechodné duševní poruchy. Soudy se ve své rozhodovací činnosti soustředí zejména na stav opilosti, který je s ohledem na fyzické předpoklady jednotlivce individuální. Soudní judikatura tak upravila předpoklad těžšího stavu opilosti, který neodpovídá běžným reakcím lidského organismu na alkohol, neboť ve stavu podnapilosti (mírné opilosti) jsou zachovány rozpoznávací a rozumové schopnosti (R 24/1972, R 27/1977).³⁵

Subjektem odpovědnosti za škodu může být i právnická osoba, jejíž způsobilost k zavinění vzniká dnem vzniku právnické osoby, tj. současně se vznikem její právní subjektivity. Z právní úpravy v občanském zákoníku³⁶ vyplývá, že každý, tedy i právnická osoba, se odpovědnosti zproští, pokud prokáže, že škodu nezavinila. Připouští-li občanský zákoník možnost vyvinění i u právnických osob, znamená to, že i u nich předpokládá ke vzniku odpovědnosti zavinění. Odpovědnost právnické osoby může být za určitých okolností odpovědností za své zavinění či odpovědností za cizí zavinění.³⁷ Právnická osoba však může způsobit škodu jen prostřednictvím fyzických osob, které za ni jako statutární orgány či zástupci jednají, resp. uskutečňují její činnost.

Pokud jedná za právnickou osobu statutární orgán a při uskutečňování činnosti způsobí zaviněným protiprávním úkonem škodu, jde v tomto případě o odpovědnost za škodu způsobenou vlastním zaviněným protiprávním úkonem právnické osoby. Pokud právnická osoba použije k jednání svým jménem zástupce (zaměstnance či člena), pak za škodu způsobenou protiprávním úkonem těchto osob odpovídá právnická osoba, pokud byla škoda způsobena těmito osobami a k této škodě došlo při činnosti právnické osoby.³⁸ Osoba použitá k činnosti neprovádí činnost vlastním jménem a na vlastní riziko, ale pro právnickou osobu podle jejích příkazů a pokynů, popř. v jejím zájmu. Protiprávní úkon použitých osob se přičítá právnické osobě. Soudní judikatura mimojiné stanovila, že škoda je způsobena právnickou osobou, jestliže byla způsobena v rámci plnění jejích úkolů těmi, kteří tyto úkoly plnili (např. R 55/1971,

---

³⁵ ŠVESTKA, Jiří; SPÁČIL, Jiří; ŠKÁROVÁ, Marta; HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník I - § 1-459 - Komentář*, 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 1233

³⁶ viz. ust. § 420 odst. 1 a odst. 3 obč. zák.

³⁷ ŠVESTKA, Jiří. *Odpovědnost za škodu podle občanského zákoníku*. Praha : Academia, 1966, s. 61 - 62

³⁸ KNAPPOVÁ, Marta; ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 2. 4. aktualizované a doplněné vydání*. Praha : ASPI, 2006, s. 466 - 467

R 29/1979, R 11/1982).³⁹ Základním kritériem je skutečnost, zda jednání přímého škůdce, jímž škodu způsobil, nepostrádalo místní, časový a věcný vztah k provozní (obchodní) činnosti zaměstnavatele.⁴⁰ V tomto případě se jedná o odpovědnost právnické osoby za cizí zavinění (za třetí osoby). Odpovědnost zaměstnanců, členů či jiných použitých osob vůči právnické osobě se řídí pracovněprávními předpisy.

Odpovědnost státu a územního samosprávného celku v samostatné působnosti za škodu způsobenou v soukromoprávních vztazích je posuzována stejně jako odpovědnost právnické osoby. V případě, kdy stát a územní samosprávné celky v samostatné působnosti vystupují jako nositelé veřejné moci, odpovídají za škodu při jejím uplatňování podle zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem. Zde se jedná o případ přísné objektivní odpovědnosti a za vzniklou škodu odpovídají za splnění podmínek stanovených tímto zákonem.

3.4 Předpoklady vzniku odpovědnosti za škodu

Předpoklady vzniku občanskoprávní odpovědnosti za způsobenou škodu jsou:

- porušení právní povinnosti (protiprávní úkon) nebo alternativně zákonem kvalifikovaná událost vyvolávající škodu (škodní událost v případech objektivní odpovědnosti),
- vznik škody,
- existence příčinné souvislosti mezi protiprávním úkonem (škodní událostí) a škodou – kauzální nexus,
- zpravidla zavinění ve formě úmyslu nebo nedbalosti.

Splnění těchto předpokladů má za následek vznik odpovědnostního právního vztahu k náhradě škody s jeho právy a povinnostmi jako zvláštního druhu závazkového

---

³⁹ ŠVESTKA, Jiří; SPÁČIL, Jiří; ŠKÁROVÁ, Marta; HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník I - § 1-459 - Komentář*, 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 1209

⁴⁰ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. : 25 Cdo 482/2005 ze dne 31. 8. 2005

právního vztahu.⁴¹

První tři předpoklady jsou objektivní povahy, přičemž důkazní břemeno leží na poškozeném. Čtvrtý předpoklad, zavinění, je subjektivní povahy a škůdce prokazuje, že škodu nezavinil. Existence zavinění ve formě nevědomé nedbalosti se předpokládá (presumuje). Občanský zákoník vychází z principu presumovaného zavinění, který znamená, že poškozený musí v konkrétním případě prokazovat porušení právní povinnosti, vznik a výši škody a že vzniklá škoda a její výše jsou s porušením právní povinnosti v příčinné souvislosti. Při presumovaném zavinění se připouští možnost vyvinění (exkulpace) škůdce, který musí prokázat, že mu nelze přičíst ani nevědomou nedbalost.

V případech, kdy je třeba ke vzniku odpovědnosti naplnění pouze prvních tří předpokladů, se jedná o tzv. objektivní odpovědnost neboli odpovědnost bez zavinění. Zavedení objektivní odpovědnosti je cílem veřejného zájmu na ochraně poškozených před škodami způsobenými určitými věcmi, jednáním či činnostmi představujícími zdroj zvýšeného rizika (např. škody způsobené zvířaty, odpovědnost za rizika spojená s nebezpečnou činností - škody v souvislosti s využíváním atomové energie apod.).⁴² Pokud jde o objektivní odpovědnost, dává občanský zákoník ve stanovených případech možnost se této odpovědnosti zprostit (liberovat), a to podle přesně zákonem vymezeného důvodu. Liberace odstraňuje přílišnou tvrdost právní úpravy, neboť úplná odpovědnost za všechna rizika by byla pro subjekt neúnosná a mohla by být překážkou rozvoje společenských vztahů.

V souvislosti s rozvojem moderní společnosti a s tím spojeným vývojem nových technologií a zvyšování rizik vzniku škody bylo nutné zavést tzv. přísnou (absolutní) objektivní odpovědnost.⁴³ Je vhodné a účelné, aby ten, kdo činností se zvýšeným rizikem vzniku škod k vlastnímu prospěchu využívá a provozuje, nesl i zvýšené riziko škod, které z nich vyplývá, a v rámci těchto činností účinně uskutečnil preventivní opatření.⁴⁴ Přísné objektivní odpovědnosti se nelze zprostit (liberovat).

---

⁴¹ KNAPPOVÁ, Marta; ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 2. 4.* aktualizované a doplněné vydání. Praha : ASPI, 2006, s. 419

⁴² KNAPPOVÁ, Marta; ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 2. 4.* aktualizované a doplněné vydání. Praha : ASPI, 2006, s. 420 - 421

⁴³ viz. např. ust. § 420a, 421, 421a, 427 n. obč. zák.

⁴⁴ KNAPPOVÁ, Marta; ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 2. 4.* aktualizované a doplněné vydání. Praha : ASPI, 2006, s. 422

Existuje však i takový názor, že odpovědnost za škodu v občanskoprávních a obchodních vztazích nikdy není zcela absolutní. Vždy existují skutečnosti, kterých se škůdce může s úspěchem dovolávat a zbavit se s jejich pomocí povinnosti nahradit škodu. Takovou liberační skutečností může být především spoluzavinění poškozeného (ustanovení § 441 obč. zák.). V případě, že je hypotéza upravující objektivní odpovědnost za škodu doplněna podhypotézou, která omezuje okruh právních vztahů, na které prvotní hypotéza dopadá, a která umožňuje škůdci liberovat, nejde fakticky o absolutní objektivní odpovědnost. Podhypotéza umožňuje odpovědné osobě zbavit se povinnosti k náhradě škody prokázáním skutečnosti, kterou podhypotéza předpokládá. Takovou podhypotézu obsahuje i ustanovení § 421a obč. zák. Odpovědná osoba se může odpovědnosti za škodu vyhnout prokázáním okolností, které nemají „*původ v povaze přístroje nebo jiné věci, jichž bylo při plnění závazku použito.*“ České civilní právo skutečnou absolutní objektivní odpovědnost za škodu nezná.⁴⁵

Poněkud odlišně je formulována odpovědnost za škodu dle zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, resp. odlišně je formulován rozsah náhrady škody. Otázka náhrady škody je upravena v ustanovení § 373 n. obch. zák., přičemž z textu lze vyčíst, že při odpovědnosti za škodu způsobenou v obchodněprávních vztazích se vyžaduje ke vzniku odpovědnosti za škodu následující:

- porušení povinnosti závazkového právního vztahu,
- vznik škody,
- příčinná souvislost mezi porušením závazkového právního vztahu a vznikem škody,
- zavinění.

Vedle uvedeného je třeba upozornit na ustanovení § 379 obch. zák., který uvádí rozsah náhrady škody. Hradí se v zásadě jak škoda skutečná, tak i ušlý zisk, avšak s omezením - jen do výše, ve které škůdce mohl objektivně předpokládat, že škodu svým protiprávním počínáním způsobí. Na tomto místě lze proto důrazně upozornit na vhodnost začlenění účelu jakéhokoli obchodněprávního kontraktu do smlouvy. Není-li ve smlouvě uzavírané v režimu obchodního zákoníku uveden účel, z něhož by bylo

---

⁴⁵ SVOBODA, Karel. Absolutní objektivní odpovědnost za škodu. Existuje vůbec? *Právní rozhledy*. 2007, roč. 15., č. 23, s. 866

možné odvodit škodu, vystavují se obě smluvní strany riziku, že v případě nedodržení povinností některou ze smluvních stran nebudou moci uplatnit vůči svému obchodnímu partnerovi plnohodnotný nárok na náhradu škody. Jak vyplývá z komentáře obchodního zákoníku, v obchodněprávních vztazích se nahrazuje jen škoda předvídatelná.⁴⁶

3.4.1. Protiprávní úkon

Podstata protiprávního úkonu se skládá ze dvou složek, a to protiprávnosti a úkonu. Protiprávnost úkonu může spočívat pouze v jeho rozporu s objektivním právem, resp. právními předpisy (předpisy práva občanského, trestního, správního apod.), a to nejen tehdy, porušuje-li úkon právní předpisy přímo, ale i v případě, že je obchází.⁴⁷ Porušení právní povinnosti může spočívat v jednání aktivním (pozitivním) nebo v opomenutí za předpokladu, že existovala povinnost určitým způsobem jednat (negativní jednání), přičemž není rozhodné, zda porušená právní povinnost vyplývá ze smlouvy nebo zákona. Porušení smluvní povinnosti je protiprávním úkonem i ve vztahu k poškozenému, který není účastníkem smlouvy.⁴⁸ K vymezení pojmu protiprávního úkonu není nutný vznik škody, protože škoda může existovat i vedle protiprávního úkonu nebo bez protiprávního úkonu.⁴⁹

Protiprávnost je objektivní vztah, který znamená, že úkonem došlo k porušení objektivního práva nezávisle na zavinění škůdce. Protiprávním úkonem tak může být zaviněný, ale i nezaviněný úkon, neboť způsobilost k zavinění nemůže ovlivnit skutečnost, že je úkon protiprávní.⁵⁰

Protiprávnost může být ustanoveními soukromého práva založena dvojitým způsobem. Za prvé může plynout z toho, že byl porušen nebo ohrožen chráněný právní statek, tedy z účinku (např. zabití jiného). Za druhé může plynout z jednání samého (např. pokud řidič jede vyšší než předepsanou rychlostí nebo pokud chodec nedodrží náležitou opatrnost). Kritérium protiprávnosti v účinku se může uplatnit jen, pokud byla škoda způsobena konáním, přímo a na dobře vymezeném právním statku.

---

⁴⁶ HULVA Tomáš. Význam zavinění v souvislosti s civilními a veřejnoprávními delikty. *Bulletin advokacie*, 2007, č. 6, s. 24 - 32

⁴⁷ ŠVESTKA, Jiří. *Odpovědnost za škodu podle občanského zákoníku*. Praha : Academia, 1966, s. 65

⁴⁸ R 56/2004

⁴⁹ ŠVESTKA, Jiří; SPÁČIL, Jiří; ŠKÁROVÁ, Marta; HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník I - § 1-459 - Komentář*, 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 1203

⁵⁰ ŠVESTKA, Jiří. *Odpovědnost za škodu podle občanského zákoníku*. Praha : Academia, 1966, s. 69

Zpravidla nebude jednat protiprávně farmaceutická společnost, která opomene darovat nemajetnému lék, který jediný zachrání jeho život. V souladu s právem může být i konání, které vede ke vzniku škody až zprostředkovaně. Příkladem může být případ, kdy výrobce zná odhad, že pod koly jeho automobilů zemře za rok 200 chodců; „smrt lidí zde není pouze adekvátní, ale dokonce statisticky jistým následkem výroby a prodeje.“⁵¹ Přesto nejedná výrobce protiprávně, když výrobu nezastaví. Protiprávnost dále nemůže vyplývat již z narušení široce a neurčitě vymezeného právního statku, například cti, majetku nebo užívání věci. Příkladem může být situace, kdy učitel, který dá žákovi zaslouženou nedostatečnou, zasáhne do jeho pověsti, avšak jedná po právu. Po právu jedná i řidič, který svou účastí v dopravní zácpě brání ostatním užívat jejich věc (automobil). Dále nejedná protiprávně ten, kdo zabere poslední neplacené parkovací místo, a tím způsobí škodu jinému, který je nucen odstavit automobil na parkovišti placeném.⁵²

V případě, že právo určité jednání dovoluje, popř. je výslovně přikazuje provést, je protiprávnost vyloučena. Takovou okolností vylučující protiprávnost může být nutná obrana, krajní nouze, plnění zákonné povinnosti (nejde-li o zneužití práva), svépomoc, výkon práva (zvláštním případem je oprávněné použití zbraně⁵³) či souhlas poškozeného. Prokazování těchto okolností je vždy na škůdci.⁵⁴

Je nutné zmínit, že v případě naplnění některé z okolností vylučujících protiprávnost je úkon subjektu již od počátku dovolený (v souladu s celým právním řádem) a není zde dáno zavinění. Platí, že tam, kde není dána protiprávnost, není a nemůže být dáno ani zavinění.⁵⁵

Poslední právní skutečností, se kterou občanské právo spojuje vznik povinnosti nahradit škodu, je právně relevantní škodná událost. Musí jít o událost, se kterou občanské právo spojuje v přesně stanovených případech vznik této povinnosti, tzv. zákonem kvalifikovaná událost, která vyvolává škodu při rizikové a nebezpečné činnosti.⁵⁶ Zákonem kvalifikovaná událost se uplatní v případech objektivní

---

⁵¹ MEDICUS, D. *Bürgerliches Recht*. 20. vydání, Köln : Heymanns, 2004, s. 439

⁵² PETROV, Jan. Protiprávnost a obecná prevenční povinnost. *Právní rozhledy*. 2007, roč. 15., č. 20, s. 745 - 746

⁵³ ŠVESTKA, Jiří. *Odpovědnost za škodu podle občanského zákoníku*. Praha : Academia, 1966, s. 73

⁵⁴ ŠVESTKA, Jiří; SPÁČIL, Jiří; ŠKÁROVÁ, Marta; HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník I - § 1-459 - Komentář*, 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 1204

⁵⁵ ŠVESTKA, Jiří. *Odpovědnost za škodu podle občanského zákoníku*. Praha : Academia, 1966, s. 73

⁵⁶ ŠVESTKA, Jiří. *Odpovědnost za škodu podle občanského zákoníku*. Praha : Academia, 1966, s. 83

odpovědnosti za škody způsobené provozní činností, provozem dopravních prostředků, provozem zvláště nebezpečným apod.⁵⁷

3.4.2. Škoda

Škoda je dalším objektivním předpokladem pro vznik odpovědnosti za škodu. Občanský zákoník pojem škody nedefinuje a je tak ponechán na soudním výkladu a občanskoprávní teorii. Pojem škoda je obvykle vykládán jako újma, která nastala v majetkové sféře poškozeného a která je objektivně vyjádřena všeobecným ekvivalentem (penězi).⁵⁸ Škodou může být jen majetková újma, která nastala v majetkovém stavu postiženého. Občanský zákoník tak nezahrnuje pod pojem škody nemajetkovou újmu, která nemůže být předmětem náhrady škody, avšak z různých právně-politických důvodů se ve zvláště stanovených případech určité druhy nemajetkové újmy přiměřeně zmírňují formou poskytnutí určité peněžité částky. Hovoříme zde o tzv. zadostiučinění - satisfakci (např. bolestné a ztížení společenského uplatnění).⁵⁹ Důkazní břemeno ohledně vzniku a rozsahu škody nese poškozený.

Škodu lze členit z různých hledisek. Rozlišujeme tzv. věcnou škodu (na majetku) a škodu na zdraví (životě).

Základním dělením věcné škody je dělení na:

- škodu skutečnou (pozitivní) – *damnum emergens*,
- ušlý majetkový prospěch (ušlý zisk) neboli to, co ušlo (negativní) – *lucrum cessans*.⁶⁰

V určitých případech se nahrazují oba druhy škod, někdy pouze některá z nich. Nejvyšší soud ČR dospěl ve svém rozsudku k závěru, že obě formy škody jsou rovnocenné a existence jedné z nich není podmínkou vzniku a uplatnění druhé formy.⁶¹ Např. u škody na zdraví se vedle náhrady majetkové újmy poskytuje i peněžitá

⁵⁷ viz ust. § 420a, § 427 n., § 432 obč. zák.

⁵⁸ ŠVESTKA, Jiří; SPÁČIL, Jiří; ŠKÁROVÁ, Marta; HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník I - § 1-459 - Komentář*, 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 1204

⁵⁹ viz ust. § 444 obč. zák.

⁶⁰ ŠVESTKA, Jiří. *Odpovědnost za škodu podle občanského zákoníku*. Praha : Academia, 1966, s. 88 - 89

⁶¹ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. : 32 Cdo 3629/2008 ze dne 5. 11. 2008

satisfakce nemajetkové újmy, konkrétně náhrada za bolest, ztížení společenského uplatnění a za úmrtí.⁶²

Skutečnou škodou se rozumí majetková újma vyjádřitelná v penězích, která spočívá v důsledku protiprávního úkonu, resp. škodní události ve zničení, ztrátě, zmenšení, snížení či jiném znehodnocení již existujícího majetku poškozeného. Rozhodovací činnost obecných soudů i Ústavního soudu České republiky zastávají názor, že vzniklou škodu představují nejen majetkové hodnoty, které již poškozený vynaložil, ale i ty, které je třeba vynaložit, aby došlo k uvedení věci v předešlý stav.⁶³

Ušlým ziskem se rozumí majetková újma vyjádřitelná v penězích, spočívající v tom, že v důsledku škodné události nedošlo k rozmnožení (zvětšení) majetku poškozeného, které by poškozený se zřetelem k obvyklému chodu věci mohl odůvodněně očekávat. Z toho plyne požadavek vysoké pravděpodobnosti a doložitelnosti, že by ke zvětšení majetku poškozeného skutečně došlo. Nestačí pouze hypotetický ušlý zisk.

Soud posuzuje a hodnotí konkrétní okolnosti a povahu každého případu zvlášť. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR stanovil, že pro výši ušlého zisku je rozhodující, jakému prospěchu, k němuž mělo reálně dojít, zabránilo jednání škůdce, tedy konkrétně o jaký reálně dosažitelný (nikoliv hypotetický) prospěch poškozený přišel. Soud může určit výši nároku podle své úvahy, která musí být skutkově podložena, přičemž nejde o libovůli, nýbrž o logickou úvahu vycházející z dostupných provedených důkazů.⁶⁴

Jiný rozsudek Nejvyššího soudu ČR tento názor potvrdil, když vyslovil, že stanovení výše ušlého zisku není libovolné a musí být provedeno tak, aby byla zjištěna pravděpodobná výše blížící se podle běžného uvažování jistotě.⁶⁵ Příkladem může být ušlý zisk provozovatele nákladní automobilové dopravy, který má v důsledku dopravní nehody vyřazený nákladní automobil z provozu, čímž mu doložitelně uchází pravidelný zisk z provozu.⁶⁶ Ušlý zisk se vypočítává ke dni podání žaloby o náhradu škody. Jako ušlý zisk se nenahrazuje škůdcem nepředvídatelná škoda.

---

⁶² ŠVESTKA, Jiří; SPÁČIL, Jiří; ŠKÁROVÁ, Marta; HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník I - § 1-459 - Komentář*, 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 1205

⁶³ Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 20. 11. 2000, IV. ÚS 548/99; rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. : 25 Cdo 1272/2001 ze dne 31. 3. 2003

⁶⁴ rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. : 25 Cdo 870/2006 ze dne 23. 4. 2008

⁶⁵ rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. : 32 Cdo 3629/2008 ze dne 5. 11. 2008

⁶⁶ KNAPPOVÁ, Marta; ŠVESTKA, Jiří; DVORÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 2. 4. aktualizované a doplněné vydání*. Praha : ASPI, 2006, s. 439

Usnesení Nejvyššího soudu ČR stanovilo, že charakter ušlého zisku má i majetková újma spočívající v tom, že závěti povolanému dědici se dědictví nedostalo pro vady závěti zaviněné notářem, které ji učinily neplatnou a které tak vedly k jiným dědickým poměrům. Takové osobě ušel majetkový přínos v hodnotě dědictví, neboť tím, že dědictví nenabyla, nedošlo ke zvětšení jejího majetku, ačkoliv to bylo možné důvodně očekávat, pokud by byla závěť platná.⁶⁷

Významný z hlediska uplatnění nároku u soudu i z hlediska promlčení je okamžik vzniku škody. Dle soudní praxe⁶⁸ nevzniká škoda poškozenému tím, že vznikla pohledávka věřitele vůči němu, ale skutečná škoda vzniká až zaplacením dluhu. Vznik pohledávky, její splatnost ani soudní rozhodnutí, ukládající povinnost k plnění, totiž není skutečnou škodou ani ušlým ziskem.⁶⁹ Totéž se týká i újmy spočívající v zaplacení pokuty dle rozsudku Nejvyššího soudu ČR. Tento rozsudek ve svém závěru stanoví, že pokud dojde k vydání rozhodnutí orgánu státní správy, které ukládá konkrétní osobě povinnost zaplatit pokutu, pak okamžikem vzniku škody není okamžik vydání či nabytí právní moci tohoto rozhodnutí, ale až okamžik, kdy došlo ke skutečnému zaplacení takovéto pokuty.⁷⁰

3.4.3. Příčinná souvislost

Třetím a nezbytným předpokladem občanskoprávní odpovědnosti za škodu je existence příčinné souvislosti mezi protiprávním úkonem jako příčinou a škodou (včetně jejího rozsahu) jako následkem. Existence příčinné souvislosti, která je objektivní povahy, je nezbytná bez ohledu na to, zda jde o odpovědnost založenou na zavinění či o odpovědnost objektivní. Příčinná souvislost musí být řešena konkrétně dle okolností jednotlivého případu a musí být bezpečně prokázána. Nestačí pouhá pravděpodobnost či domněnka existence příčinné souvislosti. Důkazní břemeno ohledně příčinné souvislosti nese poškozený.

Pro prokázání existence příčinné souvislosti je nutné, aby mezi protiprávním úkonem a vznikem škody byl vztah příčiny a následku, tj. věcná souvislost, která je

---

⁶⁷ usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. : 25 Cdo 1294/2001 ze dne 25. 2. 2003

⁶⁸ R 14/2005

⁶⁹ ŠVESTKA, Jiří; SPÁČIL, Jiří; ŠKÁROVÁ, Marta; HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník I - § 1-459 - Komentář*, 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 1205

⁷⁰ rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. : 25 Cdo 1836/2001 ze dne 29. 5. 2003

rozhodující. Časová souvislost mezi porušením právních povinností škůdce a skutkovou událostí, z níž vznikla škoda, napomáhá při posuzování věcné souvislosti.⁷¹

Při zjišťování příčinné souvislosti v konkrétním případě soud nejprve izoluje občanskoprávní významný relevantní následek, tj. způsobenou škodu. Po jejím zjištění musí soud izolovat i občanskoprávní významnou relevantní příčinu. Příčinou vzniku škody může být jen okolnost, která konkrétní a izolovanou škodu způsobila a se kterou občanské právo odpovědnost za škodu spojuje, tj. protiprávní úkon nebo zákonem kvalifikovaná zvláštní škodní událost⁷². V případě, že existuje ve vztahu ke škodě několik právně významných relevantních příčin, je třeba odstupňovat (gradovat) význam a důležitost každé z nich pro vznik škody zvlášť.⁷³

Soud příčinnou souvislost nevytváří, ale pouze v pozitivním nebo negativním smyslu zjišťuje. Soud při zjišťování příčinné souvislosti musí prokázat existenci vztahu příčiny a následku mezi protiprávním úkonem a škodou. Současně musí prokázat, že škoda by nebyla nastala bez této příčiny. Soudní praxe stanovila, že příčinnou souvislost mezi jednáním škůdce a vzniklou škodou nelze dovodit ze skutečnosti, která je již sama následkem, za nějž škůdce odpovídá z jiného právního důvodu (R 7/1979).⁷⁴ Příčinná souvislost je tak dána tehdy, jestliže je škoda podle obecné povahy, obvyklého chodu věci a zkušeností adekvátním důsledkem protiprávního úkonu. Existence zavinění je předmětem zkoumání soudu až po té, kdy byla zjištěna existence příčinné souvislosti. A to z toho důvodu, že pokud soud nezjistí existenci příčinné souvislosti, je odpovědnost subjektu vyloučena a zjišťování zavinění se tak stává bezpředmětným.⁷⁵

Při zjišťování příčinné souvislosti v případech objektivní odpovědnosti za škodu se postupuje stejným způsobem. Zvláštností však je, že soud musí vždy zároveň zjišťovat, zda nejsou dány důvody k vyloučení odpovědnosti, tedy liberační důvody. Soud tak musí v těchto případech zjišťovat existenci určitých příčin i v negativním smyslu z hlediska vyloučení odpovědnosti.⁷⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR stanovil,

---

⁷¹ ŠVESTKA, Jiří; SPÁČIL, Jiří; ŠKÁROVÁ, Marta; HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník I - § 1-459 - Komentář*, 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 1205

⁷² srov. rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. : 25 Cdo 2101/2002 ze dne 18. 12. 2003

⁷³ KNAPPOVÁ, Marta; ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 2. 4.* aktualizované a doplněné vydání. Praha : ASPI, 2006, s. 447 - 448

⁷⁴ ŠVESTKA, Jiří; SPÁČIL, Jiří; ŠKÁROVÁ, Marta; HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník I - § 1-459 - Komentář*, 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 1214

⁷⁵ ŠVESTKA, Jiří. *Odpovědnost za škodu podle občanského zákoníku*. Praha : Academia, 1966, s. 99 - 100

⁷⁶ ŠVESTKA, Jiří. *Odpovědnost za škodu podle občanského zákoníku*. Praha : Academia, 1966, s. 113

že „otázka příčinné souvislosti je otázkou skutkovou, neboť v řízení se zjišťuje, zda protiprávní úkon a vzniklá škoda jsou ve vzájemném poměru příčiny a následku; právní posouzení příčinné souvislosti pak spočívá ve stanovení, mezi jakými skutkovými okolnostmi má být její existence zjišťována, případně zda a jaké okolnosti jsou způsobitelné tento vztah vyloučit.“⁷⁷

V občanském právu v oblasti náhrady škody se uplatňuje teorie adekvátní příčinné souvislosti. Dle této teorie je škoda způsobena protiprávním úkonem nebo zákonem kvalifikovanou zvláštní škodní událostí tehdy, jestliže protiprávní úkon nebo kvalifikovaná škodní událost jsou nejen podmínkami určité škody, nýbrž mají-li zároveň podle obvyklého chodu věcí i podle obecné zkušenosti zpravidla za následek způsobení této škody. Pouze takový protiprávní úkon či taková škodní událost jsou adekvátními, a tím právně relevantními příčinami škody, a tudíž dostatečnými důvody vzniku občanskoprávní odpovědnosti za škodu.⁷⁸

Skutečnost, zda je určitá podmínka způsobitelná vyvolat podle obvyklého chodu věcí i podle obecné zkušenosti škodu, je třeba chápat tak, že škoda byla pro škůdce v daných poměrech a v jeho postavení, ve kterých se v době způsobení škody nacházel, předvídatelná. Předvídatelnost posuzuje soud, který zároveň musí vzít v úvahu vedle závažnosti a povahy protiprávního úkonu i všechny okolnosti konkrétního případu a obecné zkušenosti, někdy i závěry znaleckých posudků. Při posuzování předvídatelnosti vychází soud z toho, zda škoda byla předvídatelná pro každou řádně se chovající a postupující osobu nacházející se v době způsobení škody na místě škůdce. Míra předvídatelnosti bude u různých osob různá. Je-li tomu tak, je právně významná příčinná souvislost mezi protiprávním úkonem nebo škodní událostí a škodou dána, a tím je naplněn obligatorní předpoklad pro vznik občanskoprávní odpovědnosti za škodu.⁷⁹

Na základě hodnocení zkušeností a bohaté soudní praxe byly obecně formulovány zásady příčinné souvislosti.

---

⁷⁷ rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. : 33 Odo 1789/2006 ze dne 30. 4. 2009

⁷⁸ KNAPPOVÁ, Marta; ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 2. 4.* aktualizované a doplněné vydání. Praha : ASPI, 2006, s. 450

⁷⁹ KNAPPOVÁ, Marta; ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 2. 4.* aktualizované a doplněné vydání. Praha : ASPI, 2006, s. 451

Byly vysloveny tyto zásady:

- Jednání (opomenutí) je příčinou škody poškozeného, jestliže by při neexistenci takového jednání škoda nevznikla.
- V případě jednání více osob, kde každé z těchto jednání by samo o sobě způsobilo v témže okamžiku škodu, je každé toto jednání příčinou škody poškozeného (tzv. konkurující příčinnost).
- Tam, kde by více jednání přičítaných více osobám bylo každé z nich dostatečnou příčinou škody, přitom však je nejisté, které z těchto více jednání škodu způsobilo, považuje se každé jednání za příčinu škody v rozsahu pravděpodobnosti, v jaké mohlo způsobit škodu poškozených (tzv. alternativní příčinnost).
- Jestliže určité jednání vedlo neodvratně ke způsobení škody, pak jednání, které následovně způsobí tutéž škodu, nelze brát již v úvahu (tzv. potenciální příčinnost); výjimku by tvořily pouze případy, vedlo-li následné jednání k další škodě anebo k jejímu zhoršení.
- V případě, kdy je jisté, že žádné z více jednání nemohlo způsobit celou škodu či její určitou část, předpokládá se, že ta jednání, která pravděpodobně přispěla ke vzniku škody, ji způsobila rovným dílem (tzv. neurčitá dílčí příčinnost).

3.4.4. Zavinění

Posledním nezbytným a subjektivním předpokladem vzniku odpovědnosti za škodu je zavinění. Zavinění bývá definováno jako vnitřní psychický vztah škůdce k vlastnímu protiprávnímu jednání a ke škodě jako následku tohoto protiprávního jednání. Zavinění má složku intelektuální (rozumovou) a složku volní (ovládací). Psychický život člověka je jednota intelektuálních a volních procesů, které od sebe

nelze oddělovat.⁸⁰ Rozumová složka představuje vědomost určitých skutečností, která zahrnuje jak vnímání pomocí smyslových orgánů, tak i představy škůdce, k nimž došel svým úsudkem na základě znalostí a zkušeností. Volní složka zahrnuje chtění, ale i srozumění.⁸¹ Podle přítomnosti rozumové (intelektuální) a volní (ovládací) složky se rozlišuje mezi jednáním úmyslným a jednáním z nedbalosti. Při vymezení pojmů úmyslu a nedbalosti si občanské právo vypomáhá vymezením těchto pojmů v právu trestním.⁸²

Dle formy a stupně zavinění rozeznáváme:

- Úmysl:
  - a) přímý – jednající věděl, že může škodu způsobit a zároveň ji způsobit chtěl,
  - b) nepřímý – jednající věděl, že škodu může způsobit a pro případ, že ji způsobí, s tím byl srozuměn,

- Nedbalost:
  - a) vědomá – jednající věděl, že škodu může způsobit, ale bez přiměřených důvodů spoléhal, že ji nezpůsobí,
  - b) nevědomá – jednající ani nevěděl, že škodu může způsobit, ale vzhledem k okolnostem a ke svým osobním poměrům o tom vědět měl a mohl.⁸³

Zavinění se musí vztahovat ke všem vnějším znakům civilního deliktu, tedy ke vzniku škody, k protiprávnímu činu i k příčinné souvislosti. Zavinění k příčinné souvislosti je dáno, jestliže si škůdce měl a mohl alespoň představit, že se příčinný vztah může takto rozvinout. V zavinění není obsažen pouze pro škůdce nepředstavitelný příčinný souběh, a škůdce tak nebude povinen hradit škodu.⁸⁴

---

⁸⁰ KNAPPOVÁ, Marta; ŠVESTKA, Jiří; DVORÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 2. 4.* aktualizované a doplněné vydání. Praha : ASPI, 2006, s. 454

⁸¹ FIALA, Josef; KINDL Milan a kol. *Občanské právo hmotné.* Plzeň : Aleš Čeněk, 2007, s. 593

⁸² ŠVESTKA, Jiří; SPÁČIL, Jiří; ŠKÁROVÁ, Marta; HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník I - § 1-459 - Komentář*, 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 1207

⁸³ KNAPPOVÁ, Marta; ŠVESTKA, Jiří; DVORÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 2. 4.* aktualizované a doplněné vydání. Praha : ASPI, 2006, s. 456

⁸⁴ FIALA, Josef; KINDL Milan a kol. *Občanské právo hmotné.* Plzeň : Aleš Čeněk, 2007, s. 596 - 597

Vědění a vůle škůdce musí zahrnout zejména vlastní úkon, neboť rozumová a volní složka tvoří s úkonem nerozlučnou jednotu, tzv. psychofyzickou jednotu. Vědomí a vůle škůdce se však musí vztahovat k úkonu, který je protiprávní, neboť zavinění nezbytně předpokládá existenci protiprávnosti. Bez protiprávnosti nejde a nemůže jít o zavinění. Je tedy třeba odlišovat mezi protiprávností jako objektivním předpokladem a zaviněním jako subjektivním předpokladem. Objektivnost protiprávnosti spočívá v tom, že k porušení práva došlo bez ohledu na úmysl či nedbalost škůdce. I úkon nezaviněný, tak může být protiprávní (srov. kapitola 3.4.1.).

Právní řád stanovuje příkazy a zákazy, které jsou závazné pro všechny právnické a fyzické osoby bez ohledu na to, zda jsou jim známy, pokud měly možnost je poznat. Uplatňuje se zde zásada neznalost zákona neomlouvá. Škůdci lze proto přičíst zavinění i tehdy, jestliže sice nevěděl o tom, že svým úkonem porušuje právní povinnost, ale byl si to schopen uvědomit a mohl tak posoudit své jednání a jeho následky a zároveň své jednání ovládnout.⁸⁵

Rozdíl ve formách a stupních zavinění spočívá v přítomnosti rozumové a volní složky. Úmysl obsahuje vždy volní i rozumovou složku, u nedbalosti chybí volní složka, resp. se projevuje pasivně svým nedostatkem.

Byla-li škoda způsobena také zaviněním poškozeného, je v rozsahu tohoto zavinění vyloučena odpovědnost škůdce.⁸⁶ Jedná se o určení vzájemného vztahu mezi jednáním poškozeného a jednáním či právně kvalifikovanou událostí, za niž nese odpovědnost škůdce, a stanovení podílu, jímž sám poškozený přispěl ke škodlivému následku. Vychází se zde z míry zavinění poškozeného a dále z veškerých příčin vzniku škody. Určení poměru odpovědnosti poškozeného zůstává na úvaze soudu, neboť občanský zákoník přesně nestanoví, jak se při rozdělení škody postupuje.

Právní úprava následků spojených se spoluzaviněním poškozeného se vztahuje jak na případy subjektivní, tak i objektivní odpovědnosti škůdce. Ve sporech o náhrady škody požadují soudy jistou míru obezřetnosti v jednání poškozeného, který s ohledem na existující okolnosti má předvídat negativní následek a přizpůsobit své chování tak, aby vzniku škody předešel. Poškozený by měl zohlednit zejména svůj fyzický stav,

---

⁸⁵ KNAPPOVÁ, Marta; ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 2. 4.* aktualizované a doplněné vydání. Praha : ASPI, 2006, s. 454 - 455

⁸⁶ viz ust. § 441 obč. zák.

ovládací schopnosti, chování škůdce a konkrétní činnost, která může být potenciaálně nebezpečná.⁸⁷

Nedbalost

Nedbalý je ten, kdo jedná, aniž by věnoval náležitou pozornost možným následkům svého jednání. Lidské jednání bývá ovlivněno různorodými psychickými nebo fyziologickými okolnostmi, které nelze vždy s určitostí zjistit. Proto se míra nedbalosti posuzuje objektivně, a to v konkrétním případě. Od každého člověka se vyžaduje pozornost, jakou by za daných konkrétních podmínek svému jednání věnoval průměrně rozumný jedinec.⁸⁸ Pro zkoumání zavinění v oblasti občanskoprávní odpovědnosti za škodu se tedy používá tzv. objektivní měřítko s ohledem na konkrétní okolnosti případu (tzv. konkrétnost objektivního měřítka) a na postavení a poměry škůdce (tzv. diferencovanost objektivního měřítka).⁸⁹

Rozlišujeme nedbalost vědomou a nevědomou. Rozdíl mezi oběma druhy nedbalosti spočívá v odstupňování složky vědění.

Nevědomá nedbalost (*culpa levis*) - Škůdce neví, že svým jednáním může vyvolat škodlivý následek, ač to vzhledem k okolnostem a svým osobním poměrům vědět má a může. Škůdce nemá znalosti, které jsou od osoby v jeho pozici očekávány a které měl možnost získat. Jako příklad lze uvést zdravotní sestru, která nakazí pacienta žloutenkou, protože aplikuje lék již použitou injekční stříkačkou, přičemž tvrdí, že o nákaze nevěděla. Vzhledem ke své kvalifikaci však měla a mohla vědět, že použitou jehlou může pacienta nakazit.⁹⁰

Jak již bylo obecně zmíněno u předpokladů odpovědnosti za škodu, ustanovení § 420 obč. zák. presumuje zavinění ve formě nevědomé nedbalosti. Poškozený v konkrétním případě prokazuje pouze porušení právní povinnosti, vznik a výši škody a skutečnost, že způsobená škoda jsou s porušením právní povinnosti v příčinné souvislosti. Zákon zde připouští možnost vyvinění (exkulpace) škůdce, který musí

---

⁸⁷ KOSTÍK, Radim. Spoluzavinění poškozeného v soudní judikatuře. *Právní fórum*. 2011, roč. 8., č. 4, s. 167 - 169

⁸⁸ FIALA, Josef; KINDL Milan a kol. *Občanské právo hmotné*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2007, s. 594

⁸⁹ ŠVESTKA, Jiří; SPÁČIL, Jiří; ŠKÁROVÁ, Marta; HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník I - § 1-459 - Komentář*, 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 1207

⁹⁰ FIALA, Josef; KINDL Milan a kol. *Občanské právo hmotné*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2007, s. 595

prokázat, že mu nelze přičíst ani nevědomou nedbalost. Důkazní břemeno k vyvrácení domněnky zavinění tak nese škůdce.

Nevědomá nedbalost má blízko k nezaviněné škodě, tzv. náhodě v právním smyslu (casus). Jestliže si určitý subjekt možnost způsobení škody neuvědomil a vzhledem k okolnostem a svým osobním poměrům si ji uvědomit neměl ani nemohl, nelze mu přičíst ani nevědomou nedbalost a hovoříme zde o náhodě v právním smyslu.⁹¹ Náhoda může být prostá či kvalifikovaná (neodvratitelná), která bývá označována jako vyšší moc (vis maior). Za náhodu se obecně neodpovídá. Jak vyplývá z judikátu z roku 1919 Rc 284/1919 Sbíрка rozhodnutí NS (1919-1948): „*Nahodilá škoda nepostihuje toho, v jehož majetku vznikla nezaviněná příčina poškození, nýbrž toho, jehož majetek nebo osoba byly takto poškozeny.*“ I dnes platí, že náhoda postihuje toho, komu se přihodila. Za náhodu se odpovídá pouze v případech přísné objektivní odpovědnosti, které byly zmíněny již dříve.⁹²

Vědomá nedbalost (culpa lata) - Škůdce ví, že svým jednáním může způsobit škodu, ale bez přiměřených důvodů spoléhá, že škoda nevznikne. Škůdce nechce způsobit újmu, ale vědomě ji riskuje.⁹³ Zákon č. 131/1982 Sb. jako jedna z novel občanského zákoníku zavedl do občanského zákoníku nový pojem, a to hrubou nedbalost.⁹⁴ Hrubá nedbalost je zvláštním druhem nedbalosti jako subjektivní kategorie. Může zahrnovat případy jak vědomé nedbalosti, tak i závažné případy nevědomé nedbalosti. O hrubou nedbalost se jedná zpravidla tam, kde se nedbalost vztahuje na porušení určité důležité povinnosti plynoucí z povolání, funkce, postavení či přímo z právního předpisu, anebo tam, kde určitá osoba zjevně odmítá respektovat požadavky, které jsou stanoveny pro náležitě plnění právních povinností. Vzhledem k současné pracovněprávní úpravě není kategorie hrubé nedbalosti v občanském právu významná a využívána v praxi.⁹⁵

---

⁹¹ KNAPPOVÁ, Marta; ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 2. 4.* aktualizované a doplněné vydání. Praha : ASPI, 2006, s. 459

⁹² ŠVESTKA, Jiří; SPÁČIL, Jiří; ŠKÁROVÁ, Marta; HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník I - § 1-459 - Komentář*, 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 1208

⁹³ FIALA, Josef; KINDL Milan a kol. *Občanské právo hmotné*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2007, s. 596

⁹⁴ ustanovení § 447 odst. 2, 448 odst. 2 obč. zák.

⁹⁵ KNAPPOVÁ, Marta; ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 2. 4.* aktualizované a doplněné vydání. Praha : ASPI, 2006, s. 460

Úmysl

Úmyslná forma zavinění je založena na aktivní a kumulativní existenci prvku vědomí (intelektuálního) i prvku vůle. Dominantní postavení má prvek vůle – chtění výsledku. Pokud tento prvek chybí, nemůže jít vůbec o úmysl. Nezbytný je i prvek vědění, neboť chtít způsobit škodu anebo být s jejím vznikem srozuměn je vyloučeno, nedovede-li si ji škůdce vůbec představit jako možnou.⁹⁶

Rozeznáváme úmysl přímý a nepřímý. Rozdíl mezi oběma druhy úmyslu je v odstupňování volní složky.

Nepřímý úmysl (*dolus eventualis*) - Škůdce ví, že svým jednáním může způsobit škodu, a je s tím pro případ jejího vzniku srozuměn. Primárním cílem škůdce není způsobení škody, avšak zároveň škůdce ani nepočítá s žádnou konkrétní okolností, která by vzniku škody mohla zabránit. Jeho vůle tak zahrnuje škodu pouze nepřímo. Příkladem může být chování lupiče, který dá hlídači do úst roubík, přičemž vidí, že chroptí a hrozí tak jeho zadušení. Lupič ho však ponechá v uzamčeném bytě a spoléhá pouze na šťastnou náhodu.

Přímý úmysl (*dolus directus*) - Škůdce ví, že svým jednáním může způsobit škodu a chce ji způsobit. Škoda je tak vlastním účelem nebo nutným následkem jeho jednání. Škůdce škodu předvídá a chce ji.

---

⁹⁶ ŠVESTKA, Jiří. *Odpovědnost za škodu podle občanského zákoníku*. Praha : Academia, 1966, s. 125

4. Odpovědnost za škodu způsobenou vadou výrobku

Odpovědnost za škodu způsobenou vadou výrobku je upravena zvláštním zákonem č. 59/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku, s účinností od 1. 6. 1998, ve znění zákona č. 209/2000 Sb. s účinností od 1. 9. 2000. Tímto zákonem byla implementována směrnice EHS 85/374 ve znění směrnice EU/1999/34 do českého právního řádu, která se vztahuje pouze na odpovědnost výrobce za škodu způsobenou vadou výrobku.⁹⁷ Tím se stala česká právní úprava plně kompatibilní s legislativní úpravou Evropské unie.

Až do přijetí zákona č. 59/1998 Sb. nebyla obecná občanskoprávní úprava odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku pro účinnou ochranu spotřebitelů plně uspokojivá. Tento zákon významným způsobem rozšířil dosavadní soukromoprávní ochranu spotřebitele a zároveň je důležitým doplňkem veřejnoprávní ochrany.⁹⁸ Právní úprava odpovědnosti za výrobek má však i motivační funkci a motivuje jak výrobce, tak i spotřebitele. Výrobce je motivován k tomu, aby na trh uváděl pouze bezpečné výrobky a aby je opatřil patřičnými instrukcemi. Spotřebitele motivuje k tomu, aby výrobky užíval k určenému účelu, kterému slouží, a v souladu s jejich návodem.⁹⁹ Přijetím této právní úpravy se tak výrazně zlepšilo postavení spotřebitele za současného zvýšení požadavků na něj v tom směru, aby výrobky využíval obvyklým způsobem k určenému účelu a v souladu s návodem a instrukcemi výrobce.¹⁰⁰ Také proces odškodňování poškozených spotřebitelů podle českého práva se stává v této oblasti stejným jako i v jiných státech Evropské unie.

I po přijetí zákona č. 59/1998 Sb. zůstává zachována možnost alternativního použití obou práv, tedy možnost oprávněné osoby zvolit původní způsob uplatnění vzniklých nároků na náhradu škody dle ustanovení § 10 odst. 2 zákona č. 59/1998 Sb.

Rozdíl mezi původním způsobem uplatnění nároků za škody vzniklé v důsledku vady výrobku a mezi uplatněním těchto nároků v rámci zákona č. 59/1998 Sb. spočívá

---

⁹⁷ KNAPPOVÁ, Marta; ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 2. 4.* aktualizované a doplněné vydání. Praha : ASPI, 2006, s. 553

⁹⁸ Zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele; zákon č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky, zákon č. 378/2007 Sb., o léčivech apod.

⁹⁹ HONCOVÁ, Radka. *Odpovědnost za škodu způsobenou vadou výrobku.* Brno : Masarykova univerzita v Brně, 1999, s. 124

¹⁰⁰ HONCOVÁ, Radka. *Odpovědnost za škodu způsobenou vadou výrobku.* Brno : Masarykova univerzita v Brně, 1999, s. 128

v tom, že zákon č. 59/1998 Sb. zavádí objektivní odpovědnost výrobce za škody způsobené vadou výrobku, která se uplatní bez ohledu na to, zda k dané škodě na zdraví, životu či majetku osob došlo v důsledku zavinění výrobce nebo nikoliv. Nejde však o odpovědnost absolutní, neboť zákon sám vymezuje taxativně případy, kdy se výrobce může odpovědnosti zprostit.

Občanskoprávní a obchodněprávní úprava odpovědnosti za vady a odpovědnosti za škodu se použijí jako jediný způsob uplatnění nároků, které plynou z odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku v následujících případech:

1. Pro výrobky, které byly uvedeny na trh před účinností zákona č. 59/1998 Sb., tedy do 31. 5. 1998.
2. Zcela mimo úpravu zůstávají:
  - věcné škody nepřesahující hranici 500 EUR,
  - škody na věcech určených a užívaných k podnikatelským účelům,
  - škody na vadném výrobku samotném,
  - škody vzniklé v důsledku vady zemědělských a lesních produktů a zvěře, pokud tyto neprošly prvotním zpracováním,
  - nehmotné škody,
  - škody způsobené jadernými událostmi (řešeny samostatně zvláštním zákonem).¹⁰¹

Z uvedeného vyplývá, že zvláštní úprava je omezena jen na určité věci a zároveň pro případy významnějších škod.

4.1 Základní prvky odpovědnosti za výrobek

Jak již bylo řečeno, zákon č. 59/1998 Sb. spočívá na principu přísné mimosmluvní objektivní odpovědnosti výrobce a existuje bez ohledu na to, zda mezi poškozeným, resp. kteroukoli poškozenou třetí osobou a výrobcem existuje přímý

---

¹⁰¹ HONCOVÁ, Radka. *Odpovědnost za škodu způsobenou vadou výrobku*. Brno : Masarykova univerzita v Brně, 1999, s. 122

závazkový vztah.¹⁰² Odpovědnost výrobce je tak dána i v případě, kdy poškozený není vůči výrobcí v žádném smluvním vztahu.

Ustanovení § 1 tohoto zákona hovoří o základních prvcích odpovědnosti za výrobek. Objektivní odpovědnost výrobce spočívá v tom, že výrobce odpovídá za škodu vzniklou v důsledku vady výrobku. Odkazem na ustanovení § 5 zákona č. 59/1998 Sb., které vymezuje liberační důvody, konkretizuje ustanovení § 1 tohoto zákona objektivní odpovědnost v tom smyslu, že se nejedná o odpovědnost absolutní. Ustanovení § 1 tohoto zákona dále stanoví důkazní povinnost poškozeného, která spočívá v povinnosti prokázat objektivní předpoklady vzniku odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku, a to vadu výrobku, vzniklou škodu a příčinnou souvislost mezi vadou a škodou. Škodou se rozumí škoda na zdraví, usmrcení nebo škoda na jiné věci, než je vadný výrobek, která je určena pro jiné než podnikatelské účely a převážně užívána k jiným než podnikatelským účelům.¹⁰³

Poškozený spotřebitel tak prokazuje pouze protiprávnost, která spočívá v tom, že byl v rozporu se zákonem stanovenou právní povinností uveden do oběhu vadný výrobek, dále prokazuje vznik škody a její rozsah a příčinnou souvislost mezi vadou výrobku a vzniklou škodou. Zavinění výrobce jako subjektivní předpoklad je zde nerozhodné. Přičitatelný důvod mimosmluvní objektivní odpovědnosti výrobcí tvoří již samotný vznik škody, která má příčinu ve vadě věci, kterou výrobce vyrobil a zároveň jako vadnou uvedl do oběhu.¹⁰⁴

Dle ustanovení § 6a zákona č. 59/1998 Sb. musí způsobená škoda na věci převyšovat částku vypočtenou z 500 EUR kurzem devizového trhu vyhlášeným ČNB dnem, kdy škoda vznikla nebo byla zjištěna. Zákon je tak limitován na případy významnějších škod.

Pokud dojde vadným výrobkem ke způsobení škody na věci spotřebitele určené pro osobní potřebu či spotřebu a zároveň tímto způsobem převážně užívané, uplatní se i zde princip plné náhrady, tj. hradí se skutečná škoda i ušlý zisk, a to přednostně v penězích (není vyloučena ani restituce in integrum).

---

¹⁰² HONCOVÁ, Radka. *Odpovědnost za škodu způsobenou vadou výrobku*. Brno : Masarykova univerzita v Brně, 1999, s. 130

¹⁰³ Ustanovení § 1 zákona č. 59/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku

¹⁰⁴ KNAPPOVÁ, Marta; ŠVESTKA, Jiří; DVORÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 2. 4. aktualizované a doplněné vydání*. Praha : ASPI, 2006, s. 557

Pokud dojde ke škodě na zdraví nebo životě spotřebitele, neobsahuje zákon zvláštní úpravu a použije se zde s ohledem na ustanovení § 10 odst. 1 zákona č. 59/1998 Sb. subsidiárně ustanovení § 444 až § 449 obč. zák. Hradí se náklady na léčení, ztráta na výdělku po dobu i po skončení pracovní neschopnosti či při invaliditě, bolestné, ztížení společenského uplatnění, ztráta na důchodu. To vše se hradí zásadně v penězích. Při usmrcení se hradí náklady spojené s pohřbem, náhrada majetkové újmy pozůstalým v souvislosti se ztrátou živitele (náhrada nákladů na výživu pozůstalých) a jednorázové odškodnění určitým blízkým osobám.¹⁰⁵

4.2 Pojem výrobce v zákoně o odpovědnosti za výrobek

Pojem výrobce vymezuje zákon č. 59/1998 Sb. v ustanovení § 2, které za výrobce označuje nejen zhotovitele konečného výrobku, ale i výrobce jakékoliv suroviny nebo zhotovitele součástky.¹⁰⁶ Výrobcem (skutečným výrobcem) je ten, kdo v konečné době výrobek či dodanou surovinu, resp. součást výrobku, skutečně vyrobil a kdo se na jeho vzniku bezprostředně podílel. Až v případě, kdy nelze zjistit skutečného výrobce, nastupuje odpovědnost ostatních osob.

Za výrobce (kvazivýrobce) je tak dále považován ten, kdo na výrobku uvede své jméno, ochrannou známku nebo jiný rozlišovací znak, kterým se odlišuje od jiného výrobce, ačkoliv se na výrobě výrobku bezprostředně nepodílel. U výrobků dovezených v rámci obchodní činnosti za účelem prodeje, nájmu či jiné formy užití se za výrobce považuje každá osoba, která výrobek doveze do České republiky (dovozce – importér). Pokud není možné určit skutečného výrobce, ale je známa osoba, která výrobek spotřebiteli dodala (dodavatel), potom se tato osoba považuje za výrobce, tedy za odpovědný subjekt, pokud ve lhůtě jednoho měsíce od uplatnění nároku na náhradu škody nesdělí poškozenému totožnost výrobce nebo osoby, která mu výrobek dovezla (dovozce).¹⁰⁷ Je tak posílena pozice spotřebitele, který nejpozději měsíc po uplatnění nároku na náhradu škody zná totožnost žalovaného a zároveň osoby povinné k náhradě

---

¹⁰⁵ KNAPPOVÁ, Marta; ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 2. 4.* aktualizované a doplněné vydání. Praha : ASPI, 2006, s. 559

¹⁰⁶ HONCOVÁ, Radka. *Odpovědnost za škodu způsobenou vadou výrobku.* Brno : Masarykova univerzita v Brně, 1999, s. 135

¹⁰⁷ KNAPPOVÁ, Marta; ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 2. 4.* aktualizované a doplněné vydání. Praha : ASPI, 2006, s. 560

škody. Je třeba sdělit současnou totožnost výrobce a nikoli jeho totožnost v době, kdy došlo k dodání výrobku mezi výrobcem a dodavatelem nebo v době, kdy byl výrobek vyroben. Hlavním cílem úpravy je zjistit skutečného výrobce.

Právní úprava v ustanovení § 2 zákona č. 59/1998 Sb. by měla působit na chování dodavatelů v tom smyslu, že by mělo být vybráno pouze kvalitní zboží s vysokou mírou bezpečnosti uživatele. Jednotliví výrobci, dovozci i distributoři by měli vést evidenci o svých obchodních aktivitách po dostatečně dlouhou dobu, v rámci kterých by mohlo dojít k uplatnění nároků z odpovědnosti za výrobek.¹⁰⁸

4.3 Pojem výrobek v zákoně o odpovědnosti za výrobek

Výrobkem se ve smyslu ustanovení § 3 zákona č. 59/1998 Sb. rozumí „*jakákoliv movitá věc, která byla vyrobena, vytěžena či jinak získána bez ohledu na stupeň jejího zpracování a je určena k uvedení na trh. Výrobkem jsou rovněž součásti a příslušenství věci movité i nemovité; za výrobek se považuje i například elektřina.*“

Za výrobek se považuje i elektřina, plyn, dálkové topení a odpady. Ze zvláštního právního režimu tohoto zákona je vyloučeno poškození samotného výrobku. V tomto případě se použije právní režim odpovědnosti za vady dle obč. zák.¹⁰⁹

4.4 Pojem vada výrobku v zákoně o odpovědnosti za výrobek

Dle ustanovení § 4 zákona č. 59/1998 Sb. je výrobek vadný, jestliže z hlediska bezpečnosti jeho normálního užití nezaručuje spotřebiteli vlastnosti, které mohl od výrobku oprávněně očekávat. Hlavním cílem je tedy bezpečnost výrobku. Bezpečností výrobku se přitom rozumí bezpečnost nejen z hlediska jeho výrobní technologie, technické a designové konstrukce, ale podle citovaného ustanovení § 4 zákona č. 59/1998 Sb. i bezpečnost s ohledem na prezentaci výrobku, včetně poskytnutých informací týkajících se rizik užití výrobku, nebo s ohledem na předpokládaný účel, k němuž má výrobek sloužit, anebo s ohledem na dobu, kdy byl

---

¹⁰⁸ HONCOVÁ, Radka. *Odpovědnost za škodu způsobenou vadou výrobku*. Brno : Masarykova univerzita v Brně, 1999, s. 138 - 139

¹⁰⁹ KNAPPOVÁ, Marta; ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 2. 4. aktualizované a doplněné vydání*. Praha : ASPI, 2006, s. 558

výrobek uveden na trh. Výrobek nelze považovat za vadný pouze z důvodu, že byl později uveden do oběhu jiný a z hlediska bezpečnosti dokonalejší výrobek.¹¹⁰

Primární z hlediska zákona je zaručení vlastností výrobku, které se od něj oprávněně očekávají, a to z hlediska bezpečnosti jeho užití, a to tak, aby spotřebitelé poskytovaly co nejvyšší míru bezpečnosti. Ustanovení § 4 zákona č. 59/1998 Sb. obsahuje demonstrativní výčet výše zmíněných okolností, z nichž vychází oprávněné očekávání spotřebitele směřující k vlastnostem z hlediska bezpečnosti užití výrobku.

V případě, že dojde k situaci, kdy je výrobek při prezentaci užit způsobem, který je v rozporu s jeho návodem, a spotřebitel užije výrobek v souladu s jeho prezentací a v důsledku toho dojde ke vzniku škody, pak spotřebitel, ačkoli jednal v dobré víře, nebude moci uplatnit nárok na náhradu takto vzniklé škody v režimu odpovědnosti za výrobek podle tohoto zákona.

Pod písm. b) ustanovení § 4 zákona č. 59/1998 Sb. je uveden předpokládaný účel, ke kterému má výrobek sloužit. Rozumná osoba stanoví předpoklad, k jakému účelu má výrobek sloužit. Tvar výrobku, použité materiály, konstrukce, balení výrobku mohou někdy přímo vybízet k jinému než určenému účelu užití a přesto se může jednat o rozumně předpokládaný účel, kterému má výrobek sloužit.¹¹¹

4.5 Vymezení liberačních důvodů v zákoně o odpovědnosti za výrobek

Ustanovení § 5 zákona č. 59/1998 Sb. obsahuje taxativní výčet liberačních důvodů svědčících ve prospěch výrobce, které vylučují jeho absolutní objektivní odpovědnost. Důkazní povinnost i důkazní břemeno v tomto případě spočívá na výrobcu.

Podle ustanovení § 5 odst. 1 písm. a) zákona č. 59/1998 Sb. se výrobce zproští odpovědnosti za výrobek, prokáže-li, že výrobek neuvedl na trh. Uvedení výrobku na trh je dobrovolným volným aktem výrobce. Výrobce tak nenese odpovědnost za výrobek, který mu byl např. zcizen. Neuvedením výrobku na trh výrobcem se

---

¹¹⁰ KNAPPOVÁ, Marta; ŠVESTKA, Jiří; DVORÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 2. 4. aktualizované a doplněné vydání.* Praha : ASPI, 2006, s. 560 - 561

¹¹¹ HONCOVÁ, Radka. *Odpovědnost za škodu způsobenou vadou výrobku.* Brno : Masarykova univerzita v Brně, 1999, s. 144 - 145

rozumí, že výrobek neučinil přístupným ani spotřebitelské veřejnosti ani dalšímu výrobcí.

Druhý liberační důvod je, že s přihlédnutím k okolnostem lze předpokládat, že vada výrobku, která způsobila škodu, neexistovala v době, kdy výrobce uvedl výrobek na trh, nebo nastala později. Neexistence vady se prokazuje k okamžiku uvedení výrobku na trh. Výrobce tedy nenese odpovědnost za výrobek, jehož vada vznikla až po uvedení výrobku na trh bez jeho přičinění (např. neodbornou přepravou či nedodržením skladovacích podmínek).

Výrobce se může zprostit odpovědnosti i tehdy, jestliže výrobek nevyrobil pro prodej nebo jinou formu použití pro podnikatelské účely ani nevyrobil nebo nešířil v rámci jeho podnikatelské činnosti. Tento liberační důvod je reakcí na případ, kdy výrobce sice výrobek vyrobí, ale tento není určen k šíření (uvedení) na trh. Jedná se především o prototypy výrobků, exponáty určené na výstavy, zkušební vzorky apod.

Odpovědnost výrobce je vyloučena také tehdy, jestliže vada výrobku vznikla v důsledku plnění těch ustanovení právních předpisů, která jsou pro výrobce závazná. Pokud by však výrobce právní předpisy neplnil, nemohl by výrobek uvádět na trh a jeho výroba by postrádala smysl. Pokud výrobce ví o tom, že jsou s plněním požadavků právních předpisů spojena určitá rizika, která ovlivňují bezpečnost výrobku, může to znamenat, že na trh neuvádí bezpečné výrobky. Pokud tak výrobce učiní a některý z těchto výrobků bude vadný, neměl by mít možnost uplatnit tento liberační důvod.

Podle pátého liberačního důvodu se výrobce zproští odpovědnosti za výrobek, jestliže prokáže, že stav vědeckých a technických znalostí v době, kdy uvedl výrobek na trh, neumožnil zjistit jeho vadu. Tento liberační důvod je významný zejména v těch průmyslových odvětvích, ve kterých dochází v důsledku rychlosti vědeckotechnického rozvoje k častým změnám.

Zvláštní šestý liberační důvod obsahuje ustanovení § 5 odst. 2 zákona č. 59/1998 Sb., kdy se výrobce zproští odpovědnosti za výrobek, jestliže prokáže, že vada byla způsobena konstrukcí výrobku, do něhož byla součást výrobku zapracována, nebo byla způsobena návodem k výrobku. Účelem je chránit výrobce součásti výrobku v případě, kdy výrobce vyrábí bezpečné a kvalitní výrobky, které se zapracováním do konečného výrobku, konstrukcí konečného výrobku či nesprávným návodem k finálnímu výrobku stanou vadnými.

Sedmým liberačním důvodem se výrobce zproští zcela nebo částečně odpovědnosti za výrobek, prokáže-li, že vznik škody způsobila svým jednáním nebo opomenutím sama poškozená osoba nebo osoba, za kterou je poškozený odpovědný.¹¹²

4.6 Spolupůsobení třetí osoby a společná odpovědnost výrobců

Ustanovení § 7 odst. 1 zákona č. 59/1998 Sb. upravuje situaci, kdy při vzniku škody spolupůsobí třetí osoby. Pokud vznikne škoda v důsledku vady výrobku a zároveň jednáním nebo opomenutím třetí osoby, odpovídá výrobce za škodu v plném rozsahu. Odpovědnost výrobce a třetí osoby však není solidární. Výrobce může dle ustanovení § 7 odst. 2 zákona č. 59/1998 Sb. vůči této třetí osobě uplatnit postih (regres) jako důsledek jejího jednání nebo opomenutí, které vedlo ke vzniku škody.¹¹³ Po výrobcovi nelze spravedlivě požadovat, aby v rámci odpovědnosti za výrobek hradil v plné výši škody, které sice vzniknou v důsledku vady výrobku, ale na jejichž vzniku se podílí i třetí osoby.¹¹⁴

Ke zvýšení ochrany spotřebitele je významné ustanovení § 7a zákona č. 59/1998 Sb., které zakládá solidární odpovědnost více výrobců v případě, že odpovídají za tu samou škodu. Poškozený může uplatnit nárok u kteréhokoli z výrobců. Vzájemné vypořádání se, regres mezi solidárními spoludlužníky, se provede podle účasti každého z nich na způsobené škodě.¹¹⁵

4.7 Zákaz vyloučení nebo omezení odpovědnosti za výrobek předem

Ustanovení § 8 zákona č. 59/1998 Sb. výslovně stanoví zákaz vyloučení nebo omezení povinnosti náhrady předem a zdůrazňuje tak kogentní charakter této úpravy. Odpovědnost výrobce založená podle tohoto zákona nesmí být předem omezena nebo vyloučena, a to ani jednostranně ani dohodou. Podepíše-li spotřebitel smlouvu, která

---

¹¹² LABÍKOVÁ, Radka. *Obecná bezpečnost výrobků, Technické požadavky na výrobky, Odpovědnost za výrobek*. Brno : Masarykova univerzita, 2001, s. 189 - 194

¹¹³ HONCOVÁ, Radka. *Odpovědnost za škodu způsobenou vadou výrobku*. Brno : Masarykova univerzita v Brně, 1999, s. 150

¹¹⁴ LABÍKOVÁ, Radka. *Obecná bezpečnost výrobků, Technické požadavky na výrobky, Odpovědnost za výrobek*. Brno : Masarykova univerzita, 2001, s. 195

¹¹⁵ KNAPPOVÁ, Marta; ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 2. 4. aktualizované a doplněné vydání*. Praha : ASPI, 2006, s. 563

předem vylučuje nebo omezuje odpovědnost za výrobek, je takové ustanovení smlouvy od počátku neplatné. Také dohody, které by předem vylučovaly nebo omezovaly povinnost výrobce nahradit škodu v rámci odpovědnosti za výrobek, by byly rovněž neplatné, a to absolutně dle ustanovení § 39 obč. zák.¹¹⁶

4.8 Promlčení a prekluze v zákoně o odpovědnosti za výrobek

Ustanovení § 9 zákona č. 59/1998 Sb. stanoví pro promlčení práv na náhradu vzniklé škody subjektivní tříletou promlčecí lhůtu. Je tedy delší než obecná subjektivní promlčecí lhůta pro náhradu škody dle obč. zák. Právo na náhradu škody se podle tohoto zákona promlčí za tři roky ode dne, kdy se poškozený dozvěděl nebo s přihlédnutím k okolnostem lze důvodně předpokládat, že se mohl dozvědět o škodě, vadě výrobku a o totožnosti výrobce. Počátkem běhu subjektivní promlčecí lhůty je tak stanoven okamžik, kdy se poškozená osoba dozvěděla všechny údaje, které jsou potřebné k zahájení řízení v rámci odpovědnosti za výrobek.¹¹⁷

V rámci úpravy je v ustanovení § 9a zákona č. 59/1998 Sb. stanovena prekluzivní lhůta v délce 10 let od okamžiku uvedení výrobku na trh. Práva poskytnutá poškozené osobě v rámci odpovědnosti za výrobek zanikají uplynutím 10 let od okamžiku, kdy výrobce uvedl výrobek, který způsobil škodu, na trh, pokud poškozená osoba v této době nezahájila řízení proti výrobcí. Tato prekluzivní lhůta běží zároveň vedle tříleté subjektivní promlčecí lhůty.¹¹⁸

4.9 Postavení zákona o odpovědnosti za výrobek v českém právním řádu

Vztah tohoto zákona k občanskému zákoníku je upraven v ustanovení § 10 odst. 1 zákona č. 59/1998 Sb.: „*Pokud tento zákon nestanoví jinak, použije se ustanovení občanského zákoníku.*“ Nevyplyvá-li ze zvláštní zákonné úpravy něco jiného, řídí se

---

¹¹⁶ HONCOVÁ, Radka. *Odpovědnost za škodu způsobenou vadou výrobku*. Brno : Masarykova univerzita v Brně, 1999, s. 150 - 151

¹¹⁷ LABÍKOVÁ, Radka. *Obecná bezpečnost výrobků, Technické požadavky na výrobky, Odpovědnost za výrobek*. Brno : Masarykova univerzita, 2001, s. 198

¹¹⁸ LABÍKOVÁ, Radka. *Obecná bezpečnost výrobků, Technické požadavky na výrobky, Odpovědnost za výrobek*. Brno : Masarykova univerzita, 2001, s. 200

právní vztahy, které jsou jejím předmětem, občanským zákoníkem. Zákon č. 59/1998 Sb. je vzhledem k občanskému zákoníku jako obecnému právnímu předpisu (*lex generalis*) právním předpisem speciálním (*lex specialis*).¹¹⁹ Občanský zákoník se tedy jako obecný právní předpis vztahuje jen na úpravu otázek, které nejsou řešeny ve speciálním zákoně. Jestliže speciální zákon stanoví, že jím nejsou dotčena práva poškozeného na vymáhání náhrady škody z porušení smlouvy (popř. jiných mimosmluvních právních povinností založených na obecné občanskoprávní úpravě), rozumí se tím občanský zákoník.

I přes zvláštní úpravu obsaženou v zákoně č. 59/1998 Sb. zůstává poškozenému právo volby uplatnit právo na náhradu škody podle obecné úpravy odpovědnosti za škodu nebo vůči výrobci podle speciálního zákona. V určitých případech může být pro poškozeného výhodnější uplatnit právo na náhradu škody podle obecné občanskoprávní úpravy, tj. dle občanského zákoníku. Smlouva nebo zvláštní předpis mohou totiž určit vadu výrobku natolik jednoznačně, že o zavinění odpovědného subjektu, z něhož občanský zákoník vychází, nemůže být pochyb. Ze zásady, že jednu a tutéž škodu nelze nahrazovat dvakrát, vyplývá, že uspokojení nároku poškozeného podle jedné z úprav vylučuje možnost domáhat se s úspěchem náhrady škody podle jiné úpravy.¹²⁰

---

¹¹⁹ HONCOVÁ, Radka. *Odpovědnost za škodu způsobenou vadou výrobku*. Brno : Masarykova univerzita v Brně, 1999, s. 154

¹²⁰ KNAPPOVÁ, Marta; ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 2. 4. aktualizované a doplněné vydání*. Praha : ASPI, 2006, s. 565

5. Odpovědnost za vady

Vedle odpovědnosti za škodu a za prodlení představuje odpovědnost za vady jeden ze základních typů občanskoprávní odpovědnosti. Odpovědnost za vady je možná pouze u vad plnění ze závazkových vztahů, jejichž prostřednictvím je přenechána jiná věc za úplatu. Vadou je možno rozumět každé nikoli řádné plnění spočívající v přenechání věci za úplatu.¹²¹

Úprava odpovědnosti za vady v občanském zákoníku je roztržena. Základní obecná (generální) úprava odpovědnosti za vady uplatňující se ve sféře občanskoprávních vztahů je obsažena v občanském zákoníku v ustanovení § 499 až § 510 obč. zák., převážně se jedná o kogentní ustanovení. Vedle této obecné úpravy odpovědnosti za vady obsahují v občanském zákoníku některé typy občanskoprávních smluv zvláštní úpravu odpovědnosti za vady. Konkrétně jde o zvláštní úpravu odpovědnosti za vady u kupní smlouvy (§ 596 n.) a v jejím rámci zejména o úpravu u prodeje zboží v obchodě (§ 616 n.), u směnné smlouvy (§ 621 n.) a u smlouvy o dílo (§ 633 n.).

Pro vzájemný vztah obecné úpravy a zvláštních úprav odpovědnosti za vady platí zásada, že zvláštní úpravy mají přednost před obecnou právní úpravou. Z toho plyne, že pouze na řešení otázek odpovědnosti za vady, které zvláštní úpravu neobsahují, se tam, kde občanskoprávní smlouvou dochází k přenechání vadné věci za úplatu, použijí podpůrně ustanovení obecné právní úpravy odpovědnosti za vady.

Odlišnou úpravu odpovědnosti za vady od obecné občanskoprávní úpravy obsahuje obchodní zákoník, konkrétně u kupní smlouvy (§ 422 n.) a v jejím rámci u prodeje podniku (§ 484 n.) a u koupě najaté věci (§ 495), jakož i u smlouvy o dílo (§ 560 n.). Odpovědnost za vady v obchodním zákoníku nemá obecnou úpravu. Odlišný je charakter reklamační lhůty, která má v obchodním zákoníku charakter lhůty promlčecí, v občanském zákoníku naopak charakter lhůty prekluzivní. Tato podrobná zvláštní úprava obsažená v obchodním zákoníku tak vylučuje subsidiární použití obecné úpravy odpovědnosti za vady v občanském zákoníku.¹²²

---

¹²¹ ELIÁŠ, Karel a kol. *Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 2. svazek § 488 – 880.* Praha : Linde Praha, 2008, s. 1430

¹²² ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 2. 5. jubilejní aktualizované vydání.* Praha : Wolters Kluwer, 2009, s. 92 - 93

5.1 Funkce odpovědnosti za vady

Základními funkcemi právní úpravy odpovědnosti za vady jsou:

- preventivní; má předcházet stanovením specifických právních sankcí porušování závazkových právních vztahů ve formě poskytování vadného plnění,
- reparační; v případě, kdy již k vadnému plnění došlo, má zabezpečit uložením specifických právních sankcí obnovu porušeného právního postavení subjektů,
- represivní; má postihovat zcizitele vadného plnění uložením specifických právních sankcí (majetkové sankce).

Hlavním cílem úpravy odpovědnosti za vady je, aby k porušení právního postavení nabyvatele vůbec nedocházelo.

K tomu, aby byla naplněna preventivní funkce a subjekty závazkových právních vztahů řádně plnily své právní povinnosti, je zapotřebí generální (obecné) a speciální (konkrétní) prevence.

Obecné odvrácení od porušování povinnosti bezvadně plnit má vést všechny zcizitele plnění k vyloučení nebo alespoň ke zmenšení možnosti vzniku společensky a individuálně nežádoucích majetkových ztrát. Působení obecné prevence je uskutečňováno buď přímo či nepřímo.

Přímé působení je uskutečňováno stanovením velmi obecně formulovaných právních povinností. Výchozím předpokladem jsou základní zásady soukromého práva. Zásada pacta sunt servanda jako jedna z nejobecnějších právních zásad stanoví, že uzavřené smlouvy mají být dodržovány. Porušení smlouvy je porušením práva, které s sebou nese odpovědnost toho, kdo právo porušil. Preventivní funkci plní např. ustanovení § 3 odst. 2 obč. zák., které stanoví: *„Fyzické a právnické osoby, státní orgány a orgány místní samosprávy dbají o to, aby nedocházelo k ohrožování a porušování práv z občanskoprávních vztahů a aby případné rozpory mezi účastníky byly odstraněny především jejich dohodou.“*

Obecná prevence nepřímo působí již samotnou hrozbou sankce anebo uložením specifických právních sankcí, pokud již byla právní povinnost bezvadně plnit porušena.

Speciální prevence spočívá v uskutečňování určitých konkrétních opatření, které směřují k odvrácení hrozcí majetkové újmy v podobě vadného plnění. Příkladem může

být u kupní smlouvy právo kupujícího, aby věc byla před ním překontrolována nebo aby její činnost mu byla předvedena, připouští-li to povaha věci.¹²³

Preventivní funkce odpovědnosti za vady sama o sobě není k ochraně závazkových právních vztahů dostačující, a proto je nutné přistoupení funkce reparační. Účelem je zajistit právní ochranu uložením různých právních povinností zeizitelům vadného plnění, pomocí nichž by byla nabyvatelům odstraněna a vyvážena majetková újma, jež jim v důsledku vadného plnění vznikla. Tím dojde k obnově porušeného právního postavení těchto subjektů a zprostředkovaně i nastolení ekonomické rovnováhy.

Náhradu majetkové újmy vzniklé v důsledku vadného plnění, lze uskutečnit:

- uvedením v předešlý stav (náhrada in natura),
- v penězích (náhrada in reluto),
- kombinací obou forem.

U všech forem náhrady je sledován cíl zabezpečit plnění původní právní povinnosti.

Uvedením v předešlý stav se rozumí:

- Stav, jaký měl nastat podle původního zavazovacího právního důvodu, kterým bude nejčastěji smlouva. Účelem je vyvážit porušené právní postavení subjektů i porušenou ekonomickou rovnováhu mezi nimi. K dosažení tohoto cíle slouží specifické právní prostředky různého obsahu. Např. bezplatné dodání nového bezvadného plnění, bezplatné odstranění vadného plnění, doplnění chybějícího plnění, apod.
- Stav, jaký existoval ještě před vznikem původního zavazovacího právního důvodu, před vznikem závazkového právního vztahu vůbec. Jedná se zde o obnovu stavu, který existoval mezi subjekty před vznikem majetkového právního vztahu. Právními prostředky, které se zde uplatní, jsou zrušení smlouvy, resp. odstoupení od smlouvy.

---

¹²³ viz. ust. § 616 odst. 2 obč. zák.

Náhrada v penězích se uskutečňuje prostřednictvím přiměřené peněžní slevy z poskytnuté ceny nebo též peněžitou úhradou nákladů nutně vynaložených na uplatnění práv z odpovědnosti za vady. Kombinace náhrady újmy, a to jak uvedením v předešlý stav, tak doplněním v penězích, je možná pouze za předpokladu, že by uvedení v předešlý stav bylo nedostačující.

Prevenční a reparační funkce se navzájem prolínají a doplňují. Odpovědnost za vady plní zároveň i represivní funkci a to tam, kde právní úprava stanoví povinnost zaplatit určité majtkové sankce (penále, pokuty). Cílem je postihnout zcizitele vadného plnění nepříznivými majetkoprávními důsledky za to, že řádně nesplnil svou povinnost a zároveň působit ke zvýšení závazkové (zejména smluvní) kázně zcizitele.

S provedením jakékoliv formy náhrady újmy mohou vzniknout zciziteli vadného plnění další náklady. Zcizitel tyto náklady nese sám ze svých majetkových poměrů, neboť jsou neoddělitelnou částí odpovědnostních povinností za vady.¹²⁴

5.2 Předpoklady vzniku odpovědnosti za vady

Odpovědnost za vady je odpovědností přísně objektivní. Zavinění na straně zcizitele se nevyžaduje, relevanci nemá, jestliže zcizitel o vadě věci věděl, zda vadu způsobil, zda ji způsobil sám nebo jiný subjekt.¹²⁵

Úprava závazkových právních vztahů vyžaduje, aby povinnosti vyplývající ze závazku byly splněny řádně a včas. Nesplnil-li zcizitel svou povinnost splnit závazek řádně a věc má v důsledku toho vady, vzniká mu vůči nabyvateli závazek z odpovědnosti za vady. Institut odpovědnosti za vady slouží k uspokojení práva nabyvatele na sjednané plnění ze závazku. Vznikla-li následkem vadného plnění nabyvateli škoda, nastupuje odpovědnost za škodu.

Občanský zákoník nestanoví výslovně předpoklady vzniku odpovědnosti za vady, avšak lze je dovodit z jednotlivých ustanovení, zejména z ustanovení § 499 obč. zák., které stanoví: „*Kdo přenechá jinému věc za úplatu, odpovídá za to, že věc v době plnění má vlastnosti výslovně vymíněné nebo obvyklé, že je ji možno použít podle*

---

¹²⁴ ŠVESTKA, Jiří. *Odpovědnost za vady podle čs. socialistického práva*. Praha : Universita Karlova, 1976, s. 54 - 60

¹²⁵ FIALA, Josef; KINDL Milan a kol. *Občanský zákoník. Komentář. II. díl. § 488 – 880*. Praha : Wolters Kluwer, 2009, s. 880

povahy a účelu smlouvy nebo podle toho, co účastníci ujednali, a že věc nemá právní vady.“

Vznik odpovědnosti za vady předpokládá:

- existenci platného závazkového právního vztahu a na jeho základě existenci původní právní povinnosti,
- přenechání věci jinému na základě úplatné smlouvy,
- porušení povinnosti splnit závazek řádně,
- výskyt vadného plnění,
- příčinnou souvislost (kauzální nexus) mezi porušením povinnosti splnit řádně závazek a výskytem vadného plnění.

5.2.1. Existence původní právní povinnosti

Předpokladem pro vznik odpovědnosti za vady je existence původní právní povinnosti poskytnout bezvadný předmět plnění nabyvateli. To znamená, že odpovědnost za vady navazuje na základní závazkový právní vztah, na jehož základě vznikají subjektům práva a povinnosti. Vzniku majetkoprávní odpovědnosti za vady tak musí vždy časově předcházet existence určité původní majetkové právní povinnosti směřující k poskytnutí bezvadného předmětu plnění. Právním důvodem vzniku původního majetkového právního vztahu a z něho vyplývající původní právní povinnosti může být různý – smlouva, konstitutivní úřední akt nebo jiná právní skutečnost (např. dodávkový příkaz).¹²⁶

Podmínkou je, že existuje platný závazkový vztah, z něhož vznikají práva a povinnosti, tedy i práva z odpovědnosti za vady při poskytnutí vadného plnění. Neplatně uzavřená smlouva nemůže mít tyto následky a na jejím základě nemůže dojít k poskytnutí plnění. V případě, že se tak již stalo, vzniká závazek z bezdůvodného obohacení. Jestliže závazkový právní vztah není založen platným právním úkonem, nelze uplatňovat práva z odpovědnosti za vady. Právní úkony mohou být neplatné

---

¹²⁶ ŠVESTKA, Jiří. *Odpovědnost za vady podle čs. socialistického práva*. Praha : Universita Karlova, 1976, s. 92 - 93

z důvodu absolutní neplatnosti nebo z důvodu relativní neplatnosti. U relativní neplatnosti je však nutné, aby byla uplatněna, jinak se na právní úkon (smlouvu) hledí jako na platný a zcizitel za vady odpovídá.¹²⁷

5.2.2. Úplatný převod věci

Vznik odpovědnosti za vady je podmíněn přenecháním věci, která byla předmětem smlouvy, nabyvateli. Odpovědnost za vady vzniká pouze při úplatných smlouvách, kde je požadována bezvadnost věci. U bezplatných smluv není nabyvatelem poskytována žádná protihodnota, proto není třeba, aby zcizitel za nedostatky vlastností svého plnění nesl odpovědnost. Bezplatnými smlouvami, při nichž dochází k přenechání věci, jsou darovací smlouva, smlouva o půjčce, pokud byly uzavřeny bezplatně.

Občanský zákoník definuje věc jako předmět občanskoprávních vztahů spolu s právy a jinými majetkovými hodnotami, pokud to jejich povaha připouští.¹²⁸ Věcí se rozumí hmotné předměty a přírodní síly, které jsou ovladatelné a slouží lidské potřebě, tj. jsou užitečné. Občanský zákoník rozlišuje věci na movité a nemovité. Právní teorie uvádí i další dělení věcí na dělitelné a nedělitelné, zastupitelné a nezastupitelné, jednotlivé a hromadné, zužitelné a nezužitelné nebo druhově a jednotlivě určené. Pokud jde o části lidského těla, ty nejsou věcmi, ani jsou-li od lidského těla odděleny.

5.2.3. Porušení povinnosti zcizitele řádně splnit závazek

Zcizitel má povinnost splnit závazek, který plyne z úplatné převodní smlouvy, řádně a včas. Předmětem závazku může být hmotná věc, služba, práce, právo či jiný nehmotný předmět.¹²⁹ Výskyt vady ve sjednaném plnění je porušením povinnosti řádně splnit závazek ze závazkového právního vztahu a má za následek skutečnost, že se nabyvateli nedostalo řádné plnění za protiplnění, které poskytl zciziteli. Zcizitel se nemůže zprostit odpovědnosti tvrzením, že vadu nezavinil, že jejímu výskytu nemohl

---

¹²⁷ ŠVESTKA, Jiří; SPÁČIL, Jiří; ŠKÁROVÁ, Marta; HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník II - § 460- 880 - Komentář*, 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 1513

¹²⁸ viz. ust. § 118 odst. 1 obč. zák.

¹²⁹ ŠVESTKA, Jiří. *Odpovědnost za vady podle čs. socialistického práva*. Praha : Universita Karlova, 1976, s. 93

zabránit nebo že o vadě nevěděl. Nezbytným předpokladem vzniku odpovědnosti za vady je tak protiprávnost zcizitelova plnění.¹³⁰

Ke vzniku majetkoprávní odpovědnosti za vady není nutno, aby k protiprávnímu chování zcizitele přistoupilo ze strany nabyvatele i včasné oznámení vad. Majetkoprávní odpovědnost za vady vzniká již okamžikem poskytnutí vadného předmětu plnění. Protiprávnost chování zcizitele na straně jedné a včasné oznámení vad na straně druhé jsou dvě různé právní kategorie. Protiprávnost zcizitelova chování tvoří nezbytný předpoklad vzniku majetkoprávní odpovědnosti za vady, včasné oznámení vad nabyvatelem je nutné k zachování a k úspěšnému uplatnění práv z již vzniklého odpovědnostního právního vztahu.¹³¹

V případě, že dojde v konkrétním případě k poskytnutí vadného předmětu plnění, je uskutečněno plnění, avšak nedojde ke konečnému výsledku – ke splnění a tím i k jeho právnímu účinku. V důsledku toho nedošlo ani k zániku smlouvy, ani k zániku původního smluvního závazkového právního vztahu, a tím ani k zániku zcizitelovy původní smluvní právní povinnosti přenechat věc řádně, tj. bez vad. Nabyvateli tak v důsledku přenechání vadné věci, za kterou poskytl zciziteli úplatu jako za věc bez vady, vznikla v jeho majetkové sféře újma představovaná vadou předmětu plnění.

To, co bylo již zmíněno v kapitole 1 o pojmu občanskoprávní odpovědnosti obecně, musí v základních směrech platit i o jejím typu – o odpovědnosti za vady. Z toho vyplývá, že i podstatou odpovědnosti za vady jsou nepříznivé majetkoprávní následky, které spočívají v nových majetkoprávních povinnostech předvídaných sankční složkou příslušné normy právního řádu. Novou právní povinnost je nutno chápat v tom smyslu, že jejím právním důvodem musí být protiprávní úkon spočívající v porušení původní právní povinnosti bezvadně plnit a dále že v této právní podobě takto vzniklou povinnost zcizitel před uskutečněním vadného plnění neměl.¹³² Příslušná práva nabyvatele pak odpovídají těm povinnostem zcizitele, které jsou ze zákona modifikovány z původní právní povinnosti zcizitele. Konkrétně může jít o následně vzniklou právní povinnost a jí odpovídající právo odstranit vadu (doplnit to, co

---

¹³⁰ ŠVESTKA, Jiří; SPÁČIL, Jiří; ŠKÁROVÁ, Marta; HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník II - § 460- 880 - Komentář*, 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 1513 - 1514

¹³¹ ŠVESTKA, Jiří. *Odpovědnost za vady podle čs. socialistického práva*. Praha : Universita Karlova, 1976, s. 94

¹³² ŠVESTKA, Jiří. *Odpovědnost za vady podle čs. socialistického práva*. Praha : Universita Karlova, 1976, s. 73

předmětu plnění chybí), poskytnout přiměřenou slevu z ceny. Jiná situace nastává, pokud je nabyvatel oprávněn odstoupit od smlouvy a tohoto práva využije. Cílem následně vzniklých právních povinností je působit k náhradnímu dosažení toho, co smluvní strany zamýšlely při uzavírání původní smlouvy, tj. k řádnému splnění, a tím k uspokojení práv nabyvatele. Původní smluvní právní povinnost zcizitele tak zaniká až splněním některé z takto modifikovaných následných právních povinností.¹³³

5.2.4. Vady

Vadu lze definovat jako újmu, která nabyvateli vznikla tím, že zcizitel neučinil to, co podle původní právní povinnosti učinit měl. Nabyvateli se nedostal předmět plnění jak s potřebnými vlastnostmi faktickými (tj. technickými, funkčními, fyzikálními, kvantitativními apod.), tak s náležitými právními vlastnostmi, které by mu umožnily použít předmět plnění k účelu, jemuž má sloužit.¹³⁴

Vadným plněním se rozumí plnění, které:

- nemá vlastnosti výslovně smluvené nebo obvyklé,
- nelze použít podle povahy nebo účelu smlouvy,
- má právní vady.¹³⁵

Existenci kteréhokoli typu vady prokazuje vždy nabyvatel vadného předmětu plnění.

Vady lze třídit z různých hledisek. Tradičním je dělení vad na vady faktické a právní. Vadami faktickými jsou nedostatky vlastností věci, které mají fyzickou (reálnou, věcnou) povahu a které přenechanou věc znehodnocují.

---

¹³³ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 2. 5. jubilejní aktualizované vydání.* Praha : Wolters Kluwer, 2009, s. 95

¹³⁴ ŠVESTKA, Jiří. *Odpovědnost za vady podle čs. socialistického práva.* Praha : Universita Karlova, 1976, s. 95

¹³⁵ ŠVESTKA, Jiří; SPÁČIL, Jiří; ŠKÁROVÁ, Marta; HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník II - § 460- 880 - Komentář, 2. vydání.* Praha : C. H. Beck, 2009, s. 1514

Faktické vady lze dále členit na:

- vady jakosti kvality (tzv. peius),
- vady množství, početní (kvantity).

Vady jakosti kvality jsou nedostatky vlastností věci rozhodné pro její použití, včetně vad provedení, vad balení a vad dokladů.¹³⁶ Kvalitou se rozumí souhrn vlastností předmětu plnění, které úrovní zpracování a provedení, životností apod. slouží k tomu, aby předmět plnění za určitých předpokladů a po určitou dobu plnil spolehlivě své funkční poslání. Vada jakosti zahrnuje především nejakostní předmět plnění, pro nějž je charakteristické, že vůbec nemá vlastnosti předpokládané technickými normami a jinými předpisy. Za nejakostní plnění je třeba považovat i plnění horší jakosti, resp. plnění jakosti nižšího stupně, kterému se nedostává některých jakostních vlastností vyžadovaných technickými normami a jinými předpisy. Pro vznik odpovědnosti za vady stačí jakákoliv vada jakosti. Pod pojem vad jakosti se řadí plnění, jehož předmět vykazuje i jiné vady. Předmět plnění zde sice odpovídá technickým normám a jiným předpisům, ale je v rozporu se smluvními podmínkami, takže jej nelze použít ke sjednanému účelu. Pod pojem jiných vad jakosti předmětu lze řadit i plnění lepší (vyšší) jakosti. Za předpokladu, že se nabyvatel s plněním lepší jakosti spokojí, nenastupují důsledky odpovědnosti za vady.

V praxi se mohou vyskytnout případy, kdy dlužník neplnil věřiteli vůbec to, co podle původní smlouvy plnit měl, nýbrž něco jiného – tzv. aliud. Zde nejde vůbec o plnění podle původního právního důvodu, a tedy nemůže jít o splnění a o účinky s ním spojené. Nabyvateli zůstává právo požadovat plnění z původního majetkového právního vztahu. Toto právo neprekluduje pro případ neoznámení nedostatků vad apod.¹³⁷ Z uvedeného vyplývá, že bylo-li plněno něco jiného, nenastupuje odpovědnost za vady a nabyvatel má nárok na splnění smlouvy. O vadném plnění lze tak hovořit jen tehdy, pokud má plnění navzdory vadám typické vlastnosti odpovídající předmětu smlouvy.¹³⁸

---

¹³⁶ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 2. 5. jubilejní aktualizované vydání.* Praha : Wolters Kluwer, 2009, s. 96

¹³⁷ ŠVESTKA, Jiří. *Odpovědnost za vady podle čs. socialistického práva.* Praha : Universita Karlova, 1976, s. 95 - 97

¹³⁸ ŠVESTKA, Jiří; SPÁČIL, Jiří; ŠKÁROVÁ, Marta; HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník II - § 460- 880 - Komentář, 2. vydání.* Praha : C. H. Beck, 2009, s. 1514

Naproti tomu v obchodněprávní oblasti plnění něčeho jiného, než určuje smlouva, se z praktických důvodů považuje za vadné plnění za předpokladu, že je zcizitel poskytl „cum animo solvendi“ (s úmyslem plnit, ustanovení § 422 odst. 1 obch. zák.). Pokud však zcizitel sdělí nabyvateli, že mu namísto smluveného zboží zasílá zboží jiné, jedná se i zde o návrh na změnu obsahu původní smlouvy a původního smluvního závazkového právního vztahu.¹³⁹

U vad množstevních (početních) dochází k rozdílu mezi množstvím předmětu plnění, které bylo dodáno, a množstvím, které dodáno být mělo podle údajů v průvodních dokladech (např. dodací list, nákladní list, faktura). Plněno bylo buď menší množství, nebo naopak množství větší, než mělo být. Rozlišují se dva případy.

První případ nastává, když je ve smlouvě a v průvodních dokladech uvedeno stejné množství, ale fakticky je dodáno méně. Zde se kumulativně uplatní jak odpovědnost z prodlení, tak odpovědnost za vady.

Druhý případ nastává, pokud je povinným subjektem plněno méně, než mělo být. Průvodní dokument stanoví stejné množství, které bylo i dodáno. Smlouva však stanovila větší množství. Zde se jedná o částečné plnění, při kterém vzniká nabyvateli právo na zbývající plnění založené na původním právním důvodu a zároveň právo z odpovědnostního právního vztahu z prodlení.

Pokud bylo plněno větší množství, považuje se někdy za vadu, jindy za plnění navíc (plnění bez právního důvodu). Nabyvatel nemá povinnost navíc dodané plnění zaplatit, zatímco zcizitel má právo na vrácení tohoto plnění. Pokud by se subjekty dohodly na tom, že plnění poskytnuté navíc nabyvatel převezme a zaplatí, šlo by o přípustnou změnu právního vztahu.

V případě, že je ve smlouvě stanoveno množství přibližně, závisí přesné určení množství plnění na zciziteli. Přípustný rozdíl vyplývá ze smlouvy, jinak se uplatní zákonné pravidlo či obchodní zvyklost. Kupní cena se stanoví podle skutečně dodaného předmětu plnění.¹⁴⁰

Zvláštním případem vad množství jsou vady věcí určené úhrnem (per aversionem), tj. určení celku tak, jak stojí a leží, bez určení druhu, počtu, váhy, míry

---

¹³⁹ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 2. 5. jubilejní aktualizované vydání.* Praha : Wolters Kluwer, 2009, s. 96

¹⁴⁰ ŠVESTKA, Jiří. *Odpovědnost za vady podle čs. socialistického práva.* Praha : Universita Karlova, 1976, s. 98 - 99

a jakosti. Předmět smlouvy není vymezen údajem o konkrétních věcech, ale pomocí jiných údajů, např. uvedením místa, kde se nacházejí, nebo tím, že tvoří vybavení určité provozovny apod. Majetkoprávní odpovědnost za vady je zásadně vyloučena. Pokud je předmětem smlouvy věc individuálně určená nebo přesné množství věcí určených druhově nebo hromadně, nejde o koupi věci „jak stojí a leží“, a to ani v případě že kupní cena byla stanovena za všechny věci celkovou částkou. Věcí určenou úhrnně nemůže být nemovitost, ale jen vnitřní zařízení nacházející se v této nemovitosti.¹⁴¹ Výjimečně však zcizitel za vady odpovídá, za předpokladu, že takto přenechaná věc neměla vlastnosti nabyvatelem výslovně vymíněné, anebo o kterých zcizitel nabyvateli výslovně prohlásil, že věc tyto vlastnosti má.¹⁴² Požadavek určitosti předmětu kupní smlouvy – prodeje věci úhrnem nelze ztotožňovat s konkretizací jednotlivých prodáváných věcí, ale je nutno vztahovat jej k vymezení tohoto úhrnu za použití údajů určujících druhové vymezení věcí, místo, kde se věci k určitému datu nacházejí apod.¹⁴³

Mezi faktické vady se řadí i vady spočívající v neúplnosti (nekompletnosti) plnění, ve špatném sortimentu, v nesprávném značkování (označování) plnění.

O vadu neúplnosti plnění jde tehdy, jestliže jsou jednotlivé věci samy o sobě bez vady, avšak podle smlouvy, technických norem apod. dodaná souprava postrádá určitou součást, příslušenství, náhradní díl, dokumentaci apod., které měly být dodány spolu s plněním. Neúplnost se může týkat jednotlivého výrobku nebo celé dodávané soupravy.

U vady sortimentu plnění jsou jednotlivé věci tvořící předmět plnění bez vad, ale celková struktura plnění, skládající se z různých druhů výrobků, je ve vzájemném poměru jiná, než jaká měla být.

O vadu v nesprávném značkování plnění jde tehdy, pokud byly jednotlivé věci tvořící předmět plnění dodány bez předepsaného označení nebo byly označeny nesprávně, resp. neúplně, i když samy jsou bez vady.¹⁴⁴

Naproti tomu o právní vady jde tehdy, jestliže nedostatky předmětu plnění brání tomu, aby nabyvatel po právní stránce nabyl ta práva, která podle smlouvy nabyt měl.

---

¹⁴¹ ŠVESTKA, Jiří; SPÁČIL, Jiří; ŠKÁROVÁ, Marta; HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník II - § 460- 880 - Komentář*, 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 1517

¹⁴² viz. ust. § 501 obč. zák.

¹⁴³ rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. : 32 Odo 441/2003 ze dne 26. 11. 2003 (viz též ŠVESTKA, Jiří; SPÁČIL, Jiří; ŠKÁROVÁ, Marta; HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník II - § 460- 880 - Komentář*, 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 1517)

¹⁴⁴ ŠVESTKA, Jiří. *Odpovědnost za vady podle čs. socialistického práva*. Praha : Universita Karlova, 1976, s. 100

Nabyvatel nenabude takového právního postavení, jakého se mu na základě smlouvy mělo od zcizitele dostat.¹⁴⁵

Rozlišujeme právní vady trojího druhu:

- Předmětem plnění je cizí věc. Jde o případ, kdy zcizitel zcizí nabyvateli věc, ke které neměl vlastnické právo. Třetí osoba, vlastník, se může s úspěchem domáhat na nabyvateli vydání věci prostřednictvím vlastnické (reivindikační) žaloby.
- Předmětem plnění je věc, která je zatížena zástavním právem či právem odpovídajícím věcnému břemeni. Právo zcizitele k věci je omezeno absolutně působícím věcným právem. Toto omezení však nebylo nabyvateli sděleno.
- Předmět plnění má nedostatky z hlediska ochrany práv k nemotným statkům (např. z hlediska autorského práva, práva k vynálezům, práv z ochranných známek apod.).

O právní vadu nepůjde tam, kde zcizitel sice nebyl vlastníkem zcizované věci, ale nabyvatel i přesto nabyl vlastnického práva od nevlastníka a ocitl se tak v očekávaném právním postavení. Příkladem je ustanovení § 486 obč. zák., které stanoví, že *„ten, kdo v dobré víře nabyl od nepravého dědice, kterému bylo dědictví potvrzeno, je chráněný stejně, jako by nabyl od oprávněného dědice.“*

Uplatnění práv z odpovědnosti za právní vady zmiňuji v kapitole 5.3. s názvem „Uplatnění práv z odpovědnosti za vady“.

Z jiného hlediska lze třídit vady na zjevné a skryté.

Zjevné vady jsou takové vady plnění, které mohl každý nabyvatel při obvyklé pozornosti, kterou lze po něm spravedlivě požadovat, zjistit. Není rozhodující, zda nabyvatel si věc skutečně prohlédl, ale zda při běžné prohlídce věci byla vada zjistitelná. O zjevnou vadu nejde, pokud je prohlídkou věci zjistitelná jen pro odborníka či znalce. U vad zjevných a vad, které lze zjistit z evidence nemovitostí nelze nárok

---

¹⁴⁵ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 2. 5. jubilejní aktualizované vydání.* Praha : Wolters Kluwer, 2009, s. 97

z odpovědnosti za vady uplatňovat. Ujistil-li však zcizitel výslovně nabyvatele, že věc je bez jakýchkoliv vad, nárok z odpovědnosti za vady vzniká.¹⁴⁶

Jak již bylo řečeno, odpovědnost za vady je vyloučena u vad zjistitelných z příslušné evidence nemovitostí (z katastru nemovitostí). Katastr nemovitostí je veřejný, každý má právo do něj nahlížet, pořizovat si opisy, výpisy či náčrty pro svou potřebu. Nahlédnutím do katastru nemovitostí lze zjistit, zda nemovitost má vadu (např. zatížení zástavním právem, věcným břemenem apod.). Vady zjistitelné z katastru nemovitostí jsou postaveny na roveň vadám zjevným, protože přístup k těmto informacím má každý. Za tyto vady zcizitel neodpovídá, ledaže by nabyvatele výslovně ujistil, že nemovitost je bez jakýchkoliv vad.

Podle ustanovení § 500 odst. 2 obč. zák. dluhy váznoucí na věci nepřecházejí s věcí na nabyvatele, ale hradí je zcizitel i po přenechání věci nabyvateli. Zcizitel však v tomto případě odpovídá i za ty dluhy na věci, které bylo možno zjistit z příslušné evidence nemovitostí. Tím není dotčeno právo zástavního věřitele uspokojit se ze zástavy i v případě, že byla zástavcem zcizena.¹⁴⁷

Skryté (latentní) vady, tedy vady nikoli zřejmé, naopak nelze zjistit při běžné prohlídce věci při zachování obvyklé míry pozornosti.

Dalším členěním vad je jejich třídění na vady odstranitelné a neodstranitelné. Toto dělení je významné z hlediska vzniku různých práv z odpovědnosti za vady. Pokud má předmět plnění neodstranitelné vady, má nabyvatel ze zákona práva větší síly a závažnosti než tam, kde jde o vady odstranitelné.

Neodstranitelné vady lze dále rozlišovat na vady, které jsou neodstranitelné absolutně (tzv. neodstranitelnost absolutní) a vady, které nejsou dobře odstranitelné (tzv. neodstranitelnost relativní). Při posuzování neodstranitelnosti vady plnění se postupuje podle konkrétně uplatňovaného objektivního měřítka, což znamená, že se nesmí posuzovat podle hlediska neodstranitelnosti pouze u nabyvatele (subjektivní měřítko). Absolutně neodstranitelné vady jsou vady, které za současného stavu společenského poznání v oblasti vědy, techniky, hospodářství i lidských zkušeností nelze žádným způsobem odstranit.

---

¹⁴⁶ ŠVESTKA, Jiří. *Odpovědnost za vady podle čs. socialistického práva*. Praha : Universita Karlova, 1976, s. 100 - 101

¹⁴⁷ ŠVESTKA, Jiří; SPÁČIL, Jiří; ŠKÁROVÁ, Marta; HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník II - § 460- 880 - Komentář*, 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 1515 - 1516

U relativně neodstranitelných vad by odstranění vad možné bylo, ale náklady vynaložené k jejich odstranění by byly neúměrné k celkové hodnotě plnění, a tento proces by tak byl hospodářsky neúčelný a neefektivní. V dalších případech je odstranění vady možné, ale bylo by provedeno ve lhůtě nepřijatelné pro nabyvatele, takže by nemohl užívat předmět plnění po nepřiměřené časové období, nebo by zůstal neúměrně znehodnocen, takže by jej nešlo používat smluveným či obvyklým způsobem. Neodstranitelnou vadou může být i opravitelná vada, avšak příslušná opravárenská organizace nemá a v přiměřené době mít nebude k opravě potřebné součástky.¹⁴⁸

Pokud je nabyvatel spotřebitel, považuje se podle zákona o ochraně spotřebitele za vadu neodstranitelnou vada, která nebyla odstraněna do 30 dnů ode dne uplatnění reklamace, pokud není dohodnuta delší lhůta.¹⁴⁹

Dalším dělením vad je dělení na vady podstatné a nepodstatné. Podstatnou je skutečnost, zda jde o vady, které znamenají porušení smlouvy podstatným způsobem či nikoli. To je významné pro postavení subjektů, resp. pro povahu a rozsah práv nabyvatele vadného plnění. U vad podstatných náleží nabyvateli závažnější práva než u vad nepodstatných.

Vady lze členit také na vady činící předmět plnění neupotřebitelným a vady, které takový důsledek nemají. I toto dělení má význam pro právní postavení nabyvatele, přičemž u vad činících předmět plnění neupotřebitelným má nabyvatel výhodnější postavení. Vadou činící předmět plnění neupotřebitelným se rozumí vada bránící řádnému použití předmětu plnění ke sjednanému, stanovenému anebo obvyklému účelu.¹⁵⁰

Jako poslední třídění vad zmíním vady koupené věci při prodeji v obchodě.

Ustanovení obsahující úpravu odpovědnosti za vady věcí prodaných v obchodě sledují ochranu spotřebitele a jsou charakteristická větším množstvím kogentních ustanovení, čímž je dána neměnnost některých zákonných podmínek při prodeji. Uplatní se zde i zvláštní zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele. Jde o speciální úpravu kupní smlouvy, kterou uzavírá spotřebitel jako kupující a podnikatel jako

---

¹⁴⁸ ŠVESTKA, Jiří. *Odpovědnost za vady podle čs. socialistického práva*. Praha : Universita Karlova, 1976, s. 103

¹⁴⁹ ŠVESTKA, Jiří; SPÁČIL, Jiří; ŠKÁROVÁ, Marta; HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník II - § 460- 880 - Komentář*, 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 1523

¹⁵⁰ ŠVESTKA, Jiří. *Odpovědnost za vady podle čs. socialistického práva*. Praha : Universita Karlova, 1976, s. 104

prodávající v rámci své podnikatelské činnosti. Tato úprava vznikla promítnutím směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES, o některých aspektech prodeje spotřebního zboží a záruk na spotřební zboží, do českého právního řádu. Tato směrnice zavedla pojem „shoda s kupní smlouvou“, který je zakotven v ustanovení § 616 obč. zák.

Pokud existují zvláštní ustanovení o prodeji zboží v obchodě, která obsahují ustanovení o odpovědnosti za vady, mají automaticky přednost před ustanoveními o odpovědnosti za vady u kupní smlouvy obecně i přednost před ustanoveními obecné části závazkového práva obsahující ustanovení o odpovědnosti za vady.

Pokud zvláštní ustanovení o odpovědnosti za vady při prodeji zboží v obchodě neupravují náhradu nákladů spojených s uplatňováním nároků vyplývajících z odpovědnosti za vady, použijí se subsidiárně ustanovení ke kupní smlouvě, která takovou úpravu obsahují.¹⁵¹

Shoda s kupní smlouvou znamená, že prodávaná věc má jakost a užité vlastnosti dle smlouvy popisované prodávajícím, výrobcem nebo jeho zástupcem, nebo na základě jimi prováděné reklamy očekávané, má jakost a užité vlastnosti pro věc takového druhu obvyklé, odpovídá požadavkům právních předpisů, je v odpovídajícím množství, míře nebo hmotnosti a odpovídá účelu uvedenému prodejcem nebo účelu obvyklému.

Rozpor s kupní smlouvou nastane, jestliže věc není ve shodě s kupní smlouvou. Obsah kupujícímu přiznaných práv závisí na okamžiku, kdy rozpor s kupní smlouvou nastane:

- Prodávající odpovídá za vady věci existující při jejím převzetí (odpovědnost za shodu s kupní smlouvou). Kupující má právo, aby prodávající bezplatně a bez zbytečného odkladu uvedl věc do shody s kupní smlouvou podle požadavku kupujícího výměnou věci nebo její opravou. Pokud takový postup není možný, může kupující požadovat přiměřenou slevu z ceny věci nebo od smlouvy odstoupit. Při prodeji věci v obchodě platí vyvratitelná právní domněnka, že rozpor s kupní smlouvou, který se projeví během šesti měsíců ode dne převzetí

---

¹⁵¹ BRYXOVÁ, Vendula. Uplatňování nároků z odpovědnosti za vady při prodeji zboží v obchodě. *Právní rádce*. 2009, č. 7, s. 18

věci, se považuje za rozpor existující již při jejím převzetí, pokud to neodporuje povaze věci nebo pokud se neprokáže opak.¹⁵²

- Prodávající odpovídá za vady, které se vyskytly v zákonné záruční době. Na opotřebení věci obvyklým užíváním se záruka nevztahuje. Při prodeji spotřebního zboží činí záruční doba 24 měsíců, u potravinářského zboží 8 dní, u krmiv 3 týdny a u zvířat 6 týdnů. Pokud je na prodávané věci, jejím obalu nebo návodu k ní vyznačena lhůta k použití věci, skončí záruční doba uplynutím této lhůty. Pokud jde o prodej věci, která se rychle kazí, nebo o věc použitou, neodpovídá prodávající za vady, které se projeví jako rozpor s kupní smlouvou po převzetí věci. U věci použité neodpovídá prodávající za vady odpovídající míře používání nebo opotřebení, které měla věc při převzetí kupujícím. Při prodeji zboží se slevou se záruka nevztahuje na vady, pro které byla sleva poskytnuta.¹⁵³
- Prodávající může rozsah zákonné záruky rozšířit prohlášením v záručním listě (dobrovolná záruka). V záručním listu musí být kromě osoby prodávajícího vyznačen obsah poskytované záruky, její rozsah, podmínky, doba platnosti a způsob jejího uplatnění. V záručním listu se dále uvede, že poskytnutím záruky nejsou dotčena práva kupujícího, která se ke koupi věci vážou podle zvláštních právních předpisů. Pokud to umožňuje povaha věci, postačí namísto záručního listu vydat kupujícímu doklad o zakoupení věci obsahující uvedené údaje.¹⁵⁴ Záruční doba začíná běžet od převzetí věci kupujícím. Pokud má věc do provozu uvést jiný podnikatel, běží záruční doba od tohoto zprovoznění.¹⁵⁵

Podle toho, o jaký druh vady se jedná, je dán obsah a rozsah práv z odpovědnosti za vady. V případě, kdy se jedná o vadu odstranitelnou, má kupující právo, aby byla bezplatně, včas a řádně odstraněna. Prodávající musí vadu bez zbytečného odkladu odstranit. Pokud to není vzhledem k povaze vady neúměrné, může kupující žádat

---

¹⁵² viz. ust. § 616 odst. 4 obč. zák.

¹⁵³ viz. ust. § 619 odst. 1, 2, 3 obč. zák.

¹⁵⁴ viz. ust. § 620 odst. 3 obč. zák.

¹⁵⁵ viz. ust. § 621 obč. zák.

výměnu věci, popř. její součásti. Pokud je využití jedné z těchto možností nemožné, má kupující právo na přiměřenou slevu z ceny věci nebo právo od smlouvy odstoupit.¹⁵⁶

Pokud jde o vadu neodstranitelnou, která brání tomu, aby věc mohla být řádně užívána, má kupující právo na výměnu věci nebo odstoupení od smlouvy. Stejná práva má kupující u odstranitelných vad v případě, že kupující nemůže pro opětovné vyskytnutí vady po opravě nebo pro větší počet vad věc řádně užívat.¹⁵⁷ Opětovným vyskytnutím vady po opravě se v praxi rozumí, že stejná vada, která byla v záruční době již nejméně dvakrát odstraňována, se opětovně vyskytne. Větším počtem vad se rozumí současná existence alespoň tří odstranitelných vad.¹⁵⁸

Pokud je vada věci neodstranitelná, avšak vada nebrání věc dohodnutým způsobem nebo řádně užívat a kupující nepožaduje výměnu věci, má právo na přiměřenou slevu z ceny věci nebo právo od smlouvy odstoupit.¹⁵⁹

Kupující se nemůže předem vzdát práva uplatňovat nároky z odpovědnosti za vady vůči prodávajícímu, proto všechna ujednání uzavřená před uplatněním tohoto práva, která by omezovala či zbavovala kupujícího tohoto práva, jsou neplatná.¹⁶⁰

Pro úplnost zde uvádím rozsudek Nejvyššího soudu ČR, který stanovil, že kupujícím uplatněné právo z odpovědnosti za vady je důvodné jen tehdy, pokud reklamovaná vada je skutečně vadou, vyskytuje-li se u prodané věci v době uplatnění práva z odpovědnosti za vady a má-li takovou povahu, jaká je pro uplatnění kupujícím zvoleného práva vyžadována.¹⁶¹

5.2.5. Výskyt vady v určitém časovém okamžiku či období

Dalším předpokladem vzniku odpovědnosti za vady je výskyt vady věci v určitém časovém okamžiku či v určitém (stanoveném či sjednaném) časovém období. Tento časový okamžik je různý podle toho, jde-li o odpovědnost za vady ze zákona (zákonná - mimozáruční odpovědnost za vady), anebo o záruční odpovědnost za vady.

---

¹⁵⁶ viz. ust. § 622 odst. 1 obč. zák.

¹⁵⁷ viz. ust. § 622 odst. 2 obč. zák.

¹⁵⁸ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 2. 5. jubilejní aktualizované vydání.* Praha : Wolters Kluwer, 2009, s. 167 - 171

¹⁵⁹ viz. ust. § 622 odst. 3 obč. zák.

¹⁶⁰ BRYXOVÁ, Vendula. Uplatňování nároků z odpovědnosti za vady při prodeji zboží v obchodě. *Právní rádce.* 2009, č. 7, s. 19

¹⁶¹ rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. : 33 Cdo 1711/2009 ze dne 21. 10. 2010

Občanský zákoník rozeznává:

- zákonnou odpovědnost za vady,
- zákonnou záruku,
- smluvní záruku,
- záruku založenou jednostranným prohlášením vůle zcizitele.

Platí princip, že tam, kde není stanoveno či smluveno něco jiného, uplatní se zákonná odpovědnost za vady.¹⁶² Pro zákonnou odpovědnost za vady je charakteristické, že právním důvodem je zákon, vznik nastupuje automaticky, na základě zákona, v důsledku poskytnutého vadného předmětu plnění. Zákonná odpovědnost za vady kryje vady, které existují v době plnění, přechodu nebezpečí nebo přechodu vlastnictví, a vztahuje se na všechny vlastnosti předmětu plnění, které má po právu mít. Dobou plnění se rozumí doba odevzdání předmětu plnění zcizitelem a jeho převzetí nabyvatelem.¹⁶³ Jiným okamžikem, kdy vzniká odpovědnost za vady, může být přechod nebezpečí. Důsledky vadného plnění vzniklé po tomto okamžiku přecházejí na kupujícího. Avšak tam, kde vlastnictví přechází již uzavřením smlouvy, může být rozhodný okamžik přechodu vlastnictví. Pokud se vada vyskytne v rozmezí od uzavření smlouvy do odevzdání předmětu plnění, zcizitel za ni již neodpovídá. V případech, kde vlastnické právo přechází až odevzdáním věci (věci druhově určené), stává se rozhodným okamžik odevzdání věci.¹⁶⁴

Jestliže ze smlouvy nevyplývá něco jiného, je zákonná odpovědnost za vady vyloučena u zjevných vad věci (vady, které lze při uzavření smlouvy běžnou prohlídkou zjistit při vyvinutí obvyklé pozornosti bez zvláštních odborných znalostí), u vad, které lze zjistit z evidence nemovitostí a u vad, tak jak stojí a leží (věci určené úhrnem). Zcizitel je odpovědný za zjevné vady, jestliže nabyvatele výslovně ujistil, že věc je bez jakýchkoliv vad.¹⁶⁵

Zvláštním případem odpovědnosti za vady je záruka, která je ve vztahu k odpovědnosti za vady širší. Záruka rozšiřuje odpovědnost za vady i na takové vady

---

¹⁶² ŠVESTKA, Jiří. *Odpovědnost za vady podle čs. socialistického práva*. Praha : Universita Karlova, 1976, s. 134

¹⁶³ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 2. 5. jubilejní aktualizované vydání*. Praha : Wolters Kluwer, 2009, s. 96 - 97

¹⁶⁴ ŠVESTKA, Jiří. *Odpovědnost za vady podle čs. socialistického práva*. Praha : Universita Karlova, 1976, s. 130 - 131

¹⁶⁵ viz. ust. § 500 odst. 1 a ust. § 501 obč. zák.

plnění, které se vyskytnou do stanovené nebo sjednané doby po splnění – v tzv. záruční lhůtě. U záruky tak není třeba prokazovat, že věc byla vadná již v době plnění.

Záruka za vady věci vzniká těmito způsoby:

- přímo ze zákona, eventuálně jiného předpisu – zákonná záruka,
- dohodou stran závazků – smluvní záruka,
- jednostranným právním úkonem zcizitele – jednostranně založená záruka.

Důležitou zásadou však je, že zákonem stanovené předpoklady vzniku zákonné odpovědnosti za vady nelze ani dohodou, ani jednostranným právním úkonem vyloučit ani omezit. Z toho vyplývá, že odpovědnost za vady lze pouze rozšířit. Podmínkami záruky mohou být např. případy, ve kterých se odpovídá za vady v záruční době, délka doby, po kterou zcizitel odpovídá, zásady, za nichž je odpovědnost dána apod.

Zákonná záruka představuje odpovědnost za vady, které se objeví na věci v zákonem stanovené době po jejím převzetí. Nejčastěji se vyskytuje tam, kde má stát zájem na zkvalitňování služeb a na ochraně spotřebitelů (např. jde o prodej zboží v obchodě, opravu a úpravu věci). Vadu je nutné vytknout nejpozději do uplynutí stanovené záruční doby. Délka zákonné záruční doby je různá, a to podle povahy poskytnutého předmětu plnění.¹⁶⁶ Dle ustanovení § 620 odst. 1 obč. zák. je záruční doba při prodeji spotřebního zboží stanovena na 24 měsíců. Záruční doby začínají běžet od převzetí věci kupujícím. Jestliže má koupenou věc uvést do provozu jiný podnikatel než prodávající, začne záruční doba běžet až ode dne uvedení věci do provozu, za předpokladu, že kupující objednal uvedení do provozu nejpozději do tří týdnů od převzetí věci a řádně a včas poskytl k provedení služby potřebnou součinnost.¹⁶⁷ Ustanovení o zákonné záruce mají kogentní povahu, proto by jejich vyloučení či omezení bylo právně neúčinné.

Smluvní zárukou zcizitel rozšiřuje existující odpovědnost za vady, a to zákonnou odpovědnost nebo zákonnou záruku. Smluvní záruka může být založena dohodou smluvních stran nebo jednostranným prohlášením zcizitele. Kryje všechny vady, které se vyskytnou a projeví ve smluvené záruční lhůtě a na které tato smluvní záruka dopadá.

---

¹⁶⁶ ŠVESTKA, Jiří. *Odpovědnost za vady podle čs. socialistického práva*. Praha : Universita Karlova, 1976, s. 135

¹⁶⁷ viz. ust. § 621 obč. zák.

Zcizitel tak odpovídá za všechny vady, které se vyskytnou do konce smluvené záruční doby a které jsou touto smluvní zárukou kryty.¹⁶⁸

Záručním listem se rozumí písemné potvrzení, které obsahuje dohodu účastníků o sjednání přísnějších podmínek odpovědnosti za vady, než stanoví zákonná záruka, nebo obsahuje jednostranné prohlášení zcizitele adresované nabyvateli a stanovení přísnějších podmínek záruky. Zcizitel je povinen jej vydat nabyvateli. Záruční list je důkazem o sjednání dohody o přísnějších podmínkách záruky, případně o jednostranném prohlášení zcizitele o přísnější záruce než je zákonná záruka. Zákon totiž nestanoví jako obligatorní náležitost písemnou formu dohody stran o přísnějších podmínkách záruky nebo jednostranného prohlášení zcizitele.¹⁶⁹ U zákonné záruky má záruční list deklaratorní účinky, neboť práva nabyvateli přísluší přímo ze zákona. U smluvní záruky má však povahu konstitutivní.

5.2.6. Příčinná souvislost

Dalším nezbytným předpokladem vzniku odpovědnosti za vady je existence příčinné souvislosti mezi porušením povinnosti splnit řádně závazek a výskytem vadného plnění. Důkazní břemeno nese nabyvatel vadného předmětu plnění.

Odpovědnost za vady vzniká jen tehdy, vyskytla-li se vada následkem porušení povinnosti zcizitele splnit povinnost odevzdat věc nabyvateli bez vad. Zcizitel je odpovědným za vadu pouze tehdy, jestliže tuto vadu skutečně v konkrétním případě způsobil, tj. má-li vada prokazatelně svou přímou příčinu v samotném předmětu plnění, který poskytl nabyvateli zcizitel.¹⁷⁰ Zcizitel neodpovídá za vady vzniklé v důsledku zásahu nabyvatele nebo za vady spočívající v poškození věci, jestliže k němu došlo v době, kdy nabyvatel nesl nebezpečí této škody na věci.¹⁷¹

---

¹⁶⁸ ŠVESTKA, Jiří. *Odpovědnost za vady podle čs. socialistického práva*. Praha : Universita Karlova, 1976, s. 133

¹⁶⁹ ELIÁŠ, Karel a kol. *Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 2. svazek § 488 – 880*. Praha : Linde Praha, 2008, s. 1436

¹⁷⁰ ŠVESTKA, Jiří. *Odpovědnost za vady podle čs. socialistického práva*. Praha : Universita Karlova, 1976, s. 104

¹⁷¹ ŠVESTKA, Jiří; SPÁČIL, Jiří; ŠKÁROVÁ, Marta; HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník II - § 460- 880 - Komentář, 2. vydání*. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 1514

5.3 Uplatnění práv z odpovědnosti za vady

V našem právním řádu se uskutečňuje uplatňování práv z odpovědnosti za vady ve třech fázích:

- zjištění vad,
- oznámení vad zciziteli učiněné ve formě jejich vytknutí (notifikace) nebo reklamace,
- práva z odpovědnosti za vady, jestliže nedojde k dobrovolnému vypořádání, je nutno včas uplatnit formou žaloby, protinávrhu či námítky, a to pod sankcí promlčení či prekluze.¹⁷²

Práva z odpovědnosti za vady věci musí uplatnit její nabyvatel. Subjektem těchto práv z odpovědnosti je ten, kdo věc nabyt na základě smlouvy se zcizitelem. Pokud je věc ve společném jmění manželů, je subjektem tohoto práva jen ten z manželů, který uzavřel smlouvu se zcizitelem.¹⁷³ Práva z odpovědnosti za vady přecházejí jako majetková práva smrtí nabyvatele na jeho dědice.¹⁷⁴ Podle soudní praxe práva z odpovědnosti za vady nepřecházejí při smluvním převodu věci z nabyvatele na třetí osobu, proto zcizitel vadné věci odpovídá pouze nabyvateli jako smluvní straně.

Předpokladem pro uplatnění práv z odpovědnosti za vady je existenci vad nejprve zjistit. Pokud nabyvatel zjistí vady převzaté věci, je povinen věc uschovat a pečovat o ni po dobu, kterou jako přiměřenou určí zcizitel k přezkoumání vady. Jde-li o věc podléhající rychlé zkáze (např. potraviny), může ji nabyvatel po upozornění zcizitele (po vytknutí vady) bez prodlení prodat.¹⁷⁵ Prodej věci však přichází v úvahu jen tehdy, pokud navzdory vadě jde ještě o způsobilý předmět kupní smlouvy.¹⁷⁶

V další fázi je nutné zjištěné vady včas oznámit zciziteli. Oznámení vad spočívá v jejich vytknutí (notifikaci) zciziteli. Adresátem notifikace vad nemusí být statutární orgán zcizitele, ale stačí tak učinit vůči zaměstnanci zcizitele, jehož právní úkony lze

---

¹⁷² ŠVESTKA, Jiří. *Odpovědnost za vady podle čs. socialistického práva*. Praha : Universita Karlova, 1976, s. 270 - 271

¹⁷³ FIALA, Josef; KINDL Milan a kol. *Občanský zákoník. Komentář. II. díl. § 488 – 880*. Praha : Wolters Kluwer, 2009, s. 884

¹⁷⁴ viz. ust. § 579 odst. 1 obč. zák.

¹⁷⁵ viz. ust. § 506 odst. 1 a 2 obč. zák.

¹⁷⁶ ŠVESTKA, Jiří; JEHLÍČKA, Oldřich; ŠKÁROVÁ, Marta; SPÁČIL, Jiří; *Občanský zákoník. Komentář*. 10. vydání. Praha : C. H. Beck, 2006, s. 901

považovat za úkony zcizitele ve smyslu ustanovení § 20 odst. 2 obč. zák.¹⁷⁷ Nabyvatel musí vytknout zciziteli vady bez zbytečného odkladu poté, kdy měl možnost si přenechanou věc prohlédnout či přezkoušet. Tato lhůta má charakter lhůty pořádkové a plyne nabyvateli od doby, kdy měl možnost věc prohlédnout. Vytknutí vady je jednostranný adresovaný projev vůle nabyvatele vůči zciziteli, který spočívá v dostatečně určitém označení vady, resp. v dostatečně určitém popsání toho, jak se vada navenek projevuje.¹⁷⁸ Samo sdělení, že věc má vadu, k uplatnění nároku z odpovědnosti za vady nepostačuje. Právní povaha oznámení není vždy chápána jednotně. Někdy se pod ní rozumí pouhé vyrozumění nabyvatele o vadách, jindy je nutné i nabyvatelovo sdělení zciziteli, která konkrétní práva z odpovědnosti za vady uplatňuje (reklamace).¹⁷⁹ Vytknutí vady může být učiněno v jakékoliv formě, avšak z hlediska důkazního pro případ uplatnění nároků z odpovědnosti za vady u soudu, se doporučuje písemná forma.¹⁸⁰

Nejpozději je třeba vadu věci vytknout zciziteli do šesti měsíců od okamžiku, kdy měl nabyvatel možnost věc prohlédnout, pokud zákon nestanoví jinak. Počátek šestiměsíční lhůty k vytknutí vady se váže k okamžiku, kdy nabyvatel objektivně měl možnost věc prohlédnout, nikoliv k okamžiku, kdy prohlídka věci byla fakticky uskutečněna.¹⁸¹ Tato lhůta má charakter lhůty hmotněprávní a prekluzivní. Nabyvatelovo vytknutí vady musí dojít zciziteli nejpozději poslední den šestiměsíční lhůty. Jestliže nabyvatel v této šestiměsíční lhůtě vady plnění zciziteli nevytkne, jeho práva z odpovědnosti za vady zaniknou. Soud k jejich zániku přihlíží z úřední povinnosti. Šestiměsíční lhůta je dodržena, pokud je žalovanému v této lhůtě doručen návrh na zahájení řízení obsahující vytknutí vad prodané věci. Ze zákona totiž nevyplývá, že vytknutí vady koupené věci musí časově předcházet podání návrhu

---

¹⁷⁷ FIALA, Josef; KINDL Milan a kol. *Občanský zákoník. Komentář. II. díl. § 488 – 880*. Praha : Wolters Kluwer, 2009, s. 884

¹⁷⁸ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 2. 5. jubilejní aktualizované vydání*. Praha : Wolters Kluwer, 2009, s. 98 - 99

¹⁷⁹ ŠVESTKA, Jiří. *Odpovědnost za vady podle čs. socialistického práva*. Praha : Universita Karlova, 1976, s. 239

¹⁸⁰ ŠVESTKA, Jiří; SPÁČIL, Jiří; ŠKÁROVÁ, Marta; HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník II - § 460- 880 - Komentář, 2. vydání*. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 1520

¹⁸¹ ŠVESTKA, Jiří; SPÁČIL, Jiří; ŠKÁROVÁ, Marta; HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník II - § 460- 880 - Komentář, 2. vydání*. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 1520

na zahájení soudního řízení.¹⁸² Vadu, na kterou se vztahuje záruční odpovědnost, je nutno vytknout nejpozději do uplynutí záruční doby.

Jestliže nabyvatel včas a řádně vytkl vady zciziteli, ale nedošlo mezi nimi k mimosoudnímu vypořádání, musí nabyvatel uplatnit konkrétní práva z odpovědnosti za vady u soudu žalobou, protinávrhem či námitkou proti žalobě o zaplacení ceny, a to v tříleté promlčecí lhůtě.

Pro určení konkrétních práv z odpovědnosti za vady je rozhodující povaha a rozsah vady, tedy skutečnost, zda jde o vadu odstranitelnou či neodstranitelnou. Pokud je vada odstranitelná, avšak přesto lze věc užívat dohodnutým způsobem nebo řádně, má nabyvatel na výběr více alternativ, a to právo domáhat se bezplatného, včasného a řádného odstranění vady, ať již formou opravy věci či doplněním toho, co chybí, nebo práva žádat přiměřenou slevu z ceny (*actio quanti minoris*). Přiměřenou slevou z ceny se rozumí rozdíl mezi dohodnutou cenou věci bez vady a skutečnou hodnotou, kterou měla věc s vadou. Pokud zvolí nabyvatel vadné věci jedno z práv, je svou volbou vázán a nemůže již provedenou volbu jednostranně změnit.

Je-li vada odstranitelná, avšak věc pro ni nelze užívat dohodnutým způsobem anebo řádně, může se nabyvatel domáhat buď opravy věci (doplnění toho, co chybí, poskytnutí náhradní dodávky zcizitelem), anebo může požadovat přiměřenou slevu z ceny. Pokud je vada věci neodstranitelná, avšak vada nebrání věc dohodnutým způsobem nebo řádně užívat, může se nabyvatel domáhat pouze přiměřeného snížení ceny.

Pokud je vada neodstranitelná a věc nelze v důsledku této vady užívat dohodnutým způsobem nebo řádně, lze se domáhat zrušení smlouvy (*actio redhibitoria*). Ke zrušení smlouvy dochází shodným projevem vůle smluvních stran nebo formou jednostranného, adresovaného projevu vůle nabyvatele, který směřuje k zániku smlouvy, tj. odstoupením od smlouvy. Účinky odstoupení nastávají doručením projevu vůle o odstoupení zciziteli.

Vadám neodstranitelným jsou na roveň kladeny u prodeje v obchodě a u zhotovení věci na zakázku vady odstranitelné, nemůže-li je kupující (nabyvatel) pro opětovné vyskytnutí se vady po opravě nebo pro větší počet vad řádně užívat.¹⁸³

---

¹⁸² R 9/1987 (viz též ŠVESTKA, Jiří; SPÁČIL, Jiří; ŠKÁROVÁ, Marta; HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník II - § 460- 880 - Komentář*, 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 1520)

Pokud má být vada věci odstraněna její opravou, nastává stavení záruční doby, tj. nepočítá se do záruční doby doba od uplatnění práva za vady do dne, kdy nabyvatel (kupující) byl povinen po opravě věc převzít. Zcizitel (prodávající) má povinnost vydat nabyvateli (kupujícímu) potvrzení o době uplatnění práva, o provedení opravy a o době jejího trvání. Při výměně věci nastává přerušeni běhu záruční doby, která začne běžet znovu v celém rozsahu od převzetí nové věci nabyvatelem (kupujícím).¹⁸⁴

Důležité je zmínit ustanovení § 19 odst. 3 zák. č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, které stanoví, že „reklamace včetně odstranění vady musí být vyřízena bez zbytečného odkladu, nejpozději do 30 dnů ode dne uplatnění reklamace, pokud se prodávající se spotřebitelem nedohodne na delší lhůtě. Po uplynutí této lhůty má spotřebitel stejná práva, jako by se jednalo o vadu, kterou nelze odstranit“.¹⁸⁵ Pro bližší vysvětlení uvádím rozsudek Nejvyššího soudu ČR, který stanovil, že i v případě, že reklamace spotřebitele nebyla vyřízena do třiceti dnů od jejího uplatnění, se musí soud zabývat existencí tvrzené vady.¹⁸⁶ Z uvedeného rozsudku lze dovodit závěr, že reklamovaná věc se nestává vadnou již marným uplynutím třicetidenní lhůty pro vyřízení reklamace, ale vždy je nutno se zároveň zabývat skutečností, zda tvrzená vada existovala.

U právní vady, tj. u vady, kdy si třetí osoba činí nárok na věc, musí nabyvatel tuto skutečnost bez zbytečného odkladu poté, co se o tom dozvěděl, notifikovat zciziteli. Nabyvatel vznes požadavek, aby zcizitel příslušnou právní vadu odstranil nebo vyvrátil oprávněnost nároku třetí osoby. Smyslem této úpravy je, aby zcizitel měl možnost sdělit nabyvateli své námitky proti nároku třetí osoby a aby tak nabyvatel mohl proti třetí osobě uplatnit i ty námitky, které má jeho předchůdce (zcizitel). Nesplnění oznamovací povinnosti má ten následek, že námitkami, které měl zcizitel proti třetí osobě a které proti ní mohly být nabyvatelem uplatněny, se pak může zcizitel bránit proti nároku nabyvatele z odpovědnosti za takové vady.¹⁸⁷ Pokud zcizitel neodstraní právní vady ani

---

¹⁸³ viz. ust. § 622 odst. 2, § 648 odst. 2, § 655 odst. 1 obč. zák.

¹⁸⁴ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 2. 5. jubilejní aktualizované vydání.* Praha : Wolters Kluwer, 2009, s. 171

¹⁸⁵ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 2. 5. jubilejní aktualizované vydání.* Praha : Wolters Kluwer, 2009, s. 100 - 101

¹⁸⁶ rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. : 33 Cdo 3620/2008 ze dne 22. 4. 2010

¹⁸⁷ ŠVESTKA, Jiří; SPÁČIL, Jiří; ŠKÁROVÁ, Marta; HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník II - § 460- 880 - Komentář, 2. vydání.* Praha : C. H. Beck, 2009, s. 1519

v dodatečně přiměřené době stanovené mu nabyvatelem, má nabyvatel právo od smlouvy odstoupit; jeho případný nárok na náhradu škody tím není dotčen.

Nabyvatel vadné věci má právo na náhradu nutných nákladů, které mu vznikly v souvislosti s uplatněním práv z odpovědnosti za vady (přeprava věci k opravě, odborná prohlídka, poštovné, jízda do opravny apod.). Právo na náhradu nutných nákladů je samostatným nárokem, který může vzniknout u všech typů odpovědnosti za vady. Vznik nároku předpokládá, že právo z odpovědnosti za vady bylo uplatněno řádně a důvodně. Právo je nutné uplatnit u zcizitele i tehdy, když nutné náklady vznikly v souvislosti s provedením reklamace u jiného subjektu, který k tomu byl určen. Nutnými náklady nejsou náklady soudního řízení o nároku z odpovědnosti za vady.¹⁸⁸ Toto zvláštní právo je třeba oznámit zciziteli nejpozději do jednoho měsíce od uplynutí doby, ve které je třeba vady vytknout, jinak toto právo zanikne.¹⁸⁹ U soudu je třeba uplatnit toto právo v tříleté promlčecí době, která počíná běžet od vytknutí vad u zcizitele.

Kromě výše uvedených práv z vadného plnění věci, která umožňují nabyvateli vyrovnání majetkové újmy spočívající ve snížení jakosti, užitných vlastností přenechané věci, v jejím neodpovídajícím množství, míře či hmotnosti, v její nepoužitelnosti ke smluvenému či obvyklému účelu, má nabyvatel za splnění předpokladů § 420 obč. zák. navíc právo na náhradu škody, která mu z vadného plnění vznikla.¹⁹⁰ Z titulu odpovědnosti za škodu nemůže nabyvatel uplatňovat nároky z odpovědnosti za vady. Platí, že uspokojení, kterého lze dosáhnout uplatněním některého ze zaniklých práv odpovědnosti za vady, nelze již dosáhnout uplatněním práva na náhradu škody; uplatněním práva na náhradu škody nelze uplatnit to, co tvořilo obsah práv z odpovědnosti za vady, která zanikla prekluzí, či nárok z nich zanikl promlčením.¹⁹¹

---

¹⁸⁸ ŠVESTKA, Jiří; SPÁČIL, Jiří; ŠKÁROVÁ, Marta; HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník II - § 460- 880 - Komentář*, 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 1525

¹⁸⁹ viz. ust. § 509 odst. 1 obč. zák.

¹⁹⁰ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 2. 5. jubilejní aktualizované vydání*. Praha : Wolters Kluwer, 2009, s. 102 - 103

¹⁹¹ FIALA, Josef; KINDL Milan a kol. *Občanský zákoník. Komentář. II. díl. § 488 – 880*. Praha : Wolters Kluwer, 2009, s. 889

6. Vzájemný vztah práv z odpovědnosti za vady a z odpovědnosti za škodu

Odpovědnost za vady je nutno odlišit od odpovědnosti za škodu. Oba tyto závazkové právní instituty mají odlišný účel, jsou založeny na rozdílných zásadách a předpokladech vzniku odpovědnosti. Spojení těchto práv však významně přispívá v soukromoprávní oblasti k zajištění účinné právní ochrany nabyvatelů, zejm. spotřebitelů.

V případě, že nastane situace, kdy někomu vznikne v důsledku přenechání vadného předmětu plnění vedle majetkové újmy spočívající ve vadě znehodnocující samotný předmět plnění navíc i další majetková újma v podobě škody (např. výbuchem zakoupeného vadného plynového kotle byla zničena část domu kupujícího), může se nabyvatel domáhat vedle práv z odpovědnosti za vady i práva z odpovědnosti za škodu (ustanovení § 560 a § 600 obč. zák.).¹⁹²

Obě tato práva jsou samostatná a nezávislá, neboť předpoklady vzniku těchto forem odpovědnosti v občanském právu, jejich obsah, funkce, způsob uplatnění i promlčení jsou různé. Ustanovení § 510 obč. zák. výslovně uvádí: „*Uplatnění nároku z odpovědnosti za vady nevylučuje nárok na náhradu škody, která z vady vznikla.*“ Nárok na náhradu škody vzniklé následkem vady tak může nabyvatel uplatnit i v případě, že uplatnil nárok z odpovědnosti za stejnou vadu plnění i tehdy, jestliže nárok z odpovědnosti za vady neuplatnil vůbec. V rámci náhrady škody však nelze uplatňovat práva na výměnu věci, na zrušení smlouvy apod.¹⁹³ To dokládá i rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 25 Cdo 270/2001 ze dne 29. 1. 2003, který stanovil, že „*Nárok na náhradu za poškození motoru, k němuž došlo v příčinné souvislosti s provedenou opravou jeho součástky, není nárokem z odpovědnosti za vady samotného předmětu plnění ze smlouvy o opravě věci, nýbrž nárokem na náhradu škody.*“ A dále i rozhodnutí R 34/2004: „*Zhotovitel, který na základě smlouvy o úpravě věci provedl vadně vnější omítku domu, čímž způsobil poškození domu (zvlhnutím zdiva,*

¹⁹² ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 2. 5. jubilejní aktualizované vydání.* Praha : Wolters Kluwer, 2009, s. 444

¹⁹³ ŠVESTKA, Jiří; SPÁČIL, Jiří; ŠKÁROVÁ, Marta; HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník II - § 460- 880 - Komentář, 2. vydání.* Praha : C. H. Beck, 2009, s. 1526

zatékáním a popraskáním vnitřních omítek), odpovídá za škodu tím vzniklou podle ustanovení § 420 a násl. obč. zák., a nikoliv z důvodu odpovědnosti za vady díla.“¹⁹⁴

Zcizitel tak bude odpovídat nabyvateli nejen za vady prodané věci, ale i za vzniklou škodu, pokud na jeho straně budou dány všechny předpoklady, včetně protiprávnosti i zavinění. Protiprávnost chování zcizitele spočívá již ve skutečnosti, že řádně neplnil smlouvu, neboť v rozporu s obsahem smlouvy poskytl nabyvateli vadný předmět plnění. Při posuzování zavinění zcizitele je rozhodujícím kritériem skutečnost, zda zcizitel v konkrétním případě vynaložil či nevynaložil veškeré úsilí, které na něm bylo možno k zabránění škody spravedlivě požadovat. Důkazní břemeno leží vždy na zciziteli, kdy zcizitel musí prokázat, že nevěděl a vzhledem ke všem okolnostem a poměrům daného případu ani vědět nemohl, že poskytuje vadný předmět plnění, z něhož může vzniknout škoda. Pokud zciziteli nelze přičíst zavinění, nebude nabyvateli odpovídat za vzniklou škodu.

To však neznamená, že nabyvatel zůstane v těchto případech bez jakékoli právní ochrany.¹⁹⁵ Od 1. června 1998 byla zvláštním zákonem č. 59/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku, mimo rámec občanského zákoníku, založena skutková podstata přísné mimosmluvní objektivní odpovědnosti výrobce za škodu způsobenou vadou výrobku (strict liability). Může se jednat o škodu způsobenou na zdraví, usmrcení anebo o škodu na jiné věci, než je sám vadný výrobek (srov. kapitola 4).¹⁹⁶

Abych mohla vzájemný vztah těchto právních institutů náležitě prozkoumat, považuji za nutné v této kapitole zmínit předpoklady vzniku těchto odpovědností.

Mezi předpoklady vzniku odpovědnosti za vady řadíme:

- protiprávní chování zcizitele spočívající v poskytnutí vadného předmětu plnění v rozporu se smlouvou,
- újma ve formě vady předmětu plnění,
- příčinná souvislost mezi protiprávním chováním zcizitele a vadami.

---

¹⁹⁴ ŠVESTKA, Jiří; SPÁČIL, Jiří; ŠKÁROVÁ, Marta; HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník II - § 460- 880 - Komentář*, 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 1527

¹⁹⁵ ŠVESTKA, Jiří. *Odpovědnost za vady podle čs. socialistického práva*. Praha : Universita Karlova, 1976, s. 229 - 230

¹⁹⁶ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 2. 5. jubilejní aktualizované vydání*. Praha : Wolters Kluwer, 2009, s. 447

Mezi předpoklady vzniku odpovědnosti za škodu patří:

- porušení právní povinnosti (protiprávní úkon) nebo alternativně zákonem kvalifikovaná událost vyvolávající škodu (škodní událost v případech objektivní odpovědnosti),
- újma ve formě škody,
- příčinná souvislost mezi protiprávním úkonem škůdce nebo škodní událostí a vzniklou škodou,
- zpravidla zavinění ve formě úmyslu nebo nedbalosti.¹⁹⁷

Předpokladem vzniku jak odpovědnosti za vady, tak i odpovědnosti za škodu je tedy porušení povinnosti splnit řádně závazek. Odpovědnost za vady nastupuje v případě nedostatku předmětu plnění, avšak jiná újma, která vznikla až jako následek vadného plnění, je škodou. Jedná se o újmu, kterou vyvolaly vady poskytnutého plnění.¹⁹⁸

Další odlišnost těchto právních institutů tedy spočívá v druhu újmy, která byla způsobena. Občanský zákoník pojem škody nedefinuje a je tak ponechán na soudním výkladu a občanskoprávní teorii. Pojem škoda je obvykle vykládán jako újma, která nastala v majetkové sféře poškozeného a která je objektivně vyjádřena všeobecným ekvivalentem (penězi). Škodou může být jen majetková újma, která nastala v majetkovém stavu postiženého. Důkazní břemeno ohledně vzniku a rozsahu škody nese poškozený. Rozlišujeme tzv. věcnou škodu (na majetku) a škodu na zdraví (životě). Věcná škoda se dále dělí na škodu skutečnou (pozitivní) – tzv. *damnum emergens* a ušlý majetkový prospěch (ušlý zisk) neboli to, co ušlo (negativní) – tzv. *lucrum cessans*. Skutečnou škodou se rozumí majetková újma vyjádřitelná v penězích, která spočívá v důsledku protiprávního úkonu, resp. škodní události ve zničení, ztrátě, zmenšení, snížení či jiném znehodnocení již existujícího majetku poškozeného. Ušlým ziskem se rozumí majetková újma vyjádřitelná v penězích, spočívající v tom, že v důsledku škodné události nedošlo k rozmnožení (zvětšení) majetku poškozeného, které by poškozený se zřetelem k obvyklému chodu věcí mohl odůvodněně očekávat

---

¹⁹⁷ ŠVESTKA, Jiří. *Odpovědnost za vady podle čs. socialistického práva*. Praha : Universita Karlova, 1976, s. 225 - 226

¹⁹⁸ ŠVESTKA, Jiří; SPÁČIL, Jiří; ŠKÁROVÁ, Marta; HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník II - § 460- 880 - Komentář*, 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 1525

(srov. kapitola 3.4.2.). Škodou se může rozumět i skutečnost, že v důsledku vzniku vady na věci a probíhajícího reklamačního řízení je kupující nucen si opatřit novou věc, protože slouží k zajištění jeho základních životních potřeb a nemůže čekat na výsledek reklamačního řízení. Takovou škodou však může být i jiná škoda vzniklá kupujícímu v souvislosti s výskytem vady. Např. při chůzi se oprávněné osobě ulomí vysoký podpatek, což způsobí nerovnováhu a pád této osoby, při němž dojde k újmě na zdraví a škodě na majetku.¹⁹⁹ Škodou však nikdy nebudou náklady, které kupující vynaložil na opravu vady předmětu koupě, neboť měl možnost se domáhat nápravy v rámci práv z odpovědnosti za vady, nikoli si nechat věc sám opravit.²⁰⁰

U odpovědnosti za vady představuje újmu vada. Vadu lze definovat jako újmu, která nabyvateli vznikla tím, že zcizitel neučinil to, co podle původní právní povinnosti učinit měl. Vadnost plnění spočívá především v tom, že plnění nemá vlastnosti, které by podle smlouvy mělo mít. Pokud nebyly tyto vlastnosti (nebo některé z nich) ujednány, je plnění vadné, nemá-li vlastnosti obvyklé (standardní), které se u předmětu plnění s ohledem na jeho povahu obecně předpokládají. Vadné je i takové plnění, které nelze použít podle povahy nebo účelu smlouvy, ačkoliv za jiné situace takové plnění vady nevykazuje. Nedostatky fyzické povahy, tj. co do jakosti nebo množství, představují vady faktické. Nedostatky, které brání tomu, aby nabyvatel získal k předmětu plnění práva v takovém rozsahu a takového obsahu, která vyplývají ze smlouvy mezi účastníky, jsou vadami právními.²⁰¹ Existenci kteréhokoli typu vady prokazuje vždy nabyvatel vadného předmětu plnění.

Odpovědnost za vady je zvláštní objektivní odpovědností. Zavinění na straně zcizitele se nevyžaduje, relevanci nemá, jestliže zcizitel o vadě věci věděl, zda vadu způsobil, zda ji způsobil sám nebo jiný subjekt. Majetkoprávní odpovědnost za vady vzniká již okamžikem poskytnutí vadného předmětu plnění. Ke vzniku majetkoprávní odpovědnosti za vady není nutno, aby k protiprávnímu chování zcizitele přistoupilo ze strany nabyvatele i včasné oznámení vad. Odpovědnost za vady vzniká jen tehdy, vyskytla-li se vada následkem porušení povinnosti zcizitele splnit povinnost odevzdat věc nabyvateli bez vad. Zcizitel je odpovědným za vadu pouze tehdy, jestliže tuto vadu

---

¹⁹⁹ BRYXOVÁ, Vendula. Uplatnění nároků z odpovědnosti za vady prodané věci a jeho důsledky v majetkové sféře kupujícího. *Právní rozhledy*. 2009, roč. 17., č. 23, s. 851

²⁰⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 25 Cdo 1612/2004 ze dne 30. 8. 2005

²⁰¹ ŠVESTKA, Jiří; JEHLÍČKA, Oldřich; ŠKÁROVÁ, Marta; SPÁČIL, Jiří; *Občanský zákoník. Komentář*. 10. vydání. Praha : C. H. Beck, 2006, s. 894 - 895

skutečně v konkrétním případě způsobil, tj. má-li vada prokazatelně svou přímou příčinu v samotném předmětu plnění, který poskytl nabyvateli zcizitel. Důkazní břemeno nese nabyvatel vadného předmětu plnění. Nabyvatel vadného předmětu plnění tak nemá povinnost prokazovat zároveň i zavinění zcizitele, proto zde nepřichází v úvahu ani institut vyvinění se (exkulpace).

Na rozdíl od obecné odpovědnosti za škodu dle ustanovení § 420 obč. zák., která vychází ze subjektivního předpokladu, tj. zavinění, a to presumovaného zavinění. Existence zavinění ve formě nevědomé nedbalosti se předpokládá (presumuje). Občanský zákoník vychází z principu presumovaného zavinění, který znamená, že poškozený musí prokázat porušení právní povinnosti, vznik a výši škody a že vzniklá škoda a její výše jsou s porušením právní povinnosti v příčinné souvislosti. Důkazní břemeno tak leží na poškozeném. Při presumovaném zavinění se připouští možnost vyvinění (exkulpace) škůdce, který musí prokázat, že mu nelze přičíst ani nevědomou nedbalost. U presumovaného zavinění tak musí naopak odpovědný subjekt prokázat, že škodu nezavinil a že na jeho straně ke vzniku odpovědnosti nedošlo (srov. kapitola 3.4.4.).

Další rozdíl spočívá ve funkci, kterou formy odpovědnosti naplňují. Odpovědnost za vady slouží vedle svého preventivně výchovného působení k nápravě majtkové újmy ve formě vady vzniklé vadným plněním. Tímto specifickým způsobem dochází k nápravě zvláštního typu majtkové újmy, která vznikla již poskytnutím vadného předmětu plnění. Náprava je uskutečňována v rámci původního majtkového právního vztahu a smlouvy. Odpovědnost za vady je zvláštní právní institucí, neboť jde o zvláštní skutkovou podstatu vyvolávající potřebu specifických právních prostředků označovaných jako odpovědnost za vady.²⁰²

Základním cílem odpovědnosti za vady je, aby se nabyvateli dostalo smluvené plnění bez jakýchkoliv vad, tj. obnovit právní postavení a ekonomickou rovnováhu subjektů na původní úrovni. Obsah práv z odpovědnosti za vady směřuje k nápravě majtkové újmy, která spočívá ve vadě poskytnutého předmětu plnění, která předmět plnění znehodnocuje (snižuje jeho užitnou hodnotu apod.).

Naproti tomu právo z odpovědnosti za škodu směřuje k nápravě až další majtkové újmy, tj. škody vzniklé následkem porušení právní povinnosti nebo

---

²⁰² ŠVESTKA, Jiří. *Odpovědnost za vady podle čs. socialistického práva*. Praha : Universita Karlova, 1976, s. 226

v důsledku jiné právem uznané skutečnosti (události) mimo rámec původního závazkového právního vztahu a smlouvy. Vadným plněním může být způsobena nabyvateli další majetková újma spočívající ve zmenšení majetku nebo v ušlém zisku. Taková újma však nemůže být z titulu odpovědnosti za vady odčiněna, neboť práva z odpovědnosti za vady slouží jen k vyrovnání újmy ve vadnosti předmětu plnění, nikoliv k náhradě za znehodnocení jiných věcí, popř. jiné újmy, jež v důsledku vady vznikla v dalším příčinném vztahu.²⁰³ Tento závěr potvrzuje i rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 25 Cdo 1618/2001 ze dne 24. 4. 2003, který uvedl, že „*Majetková újma, spočívající nikoliv ve vadnosti samotného předmětu opravy, nýbrž ve znehodnocení opravované věci v důsledku vadného plnění je škodou, která z vady vznikla a je odškodnitelná v rámci náhrady škody. Naopak újma, která spočívá v samotné vadnosti provedené opravy (úpravy), tj. ve vadnosti poskytnutého předmětu sjednaného plnění, je napravitelná jen v rámci odpovědnosti za vady a nelze ji odčinit cestou odpovědnosti za škodu, v jejímž rámci se hradí újma vzniklá následkem vadně poskytnutého plnění.*“

Komplementární funkci kompenzační je způsobilý plnit systém odpovědnosti za škodu, kterým je možno újmu, která nebyla plně nabyvateli kryta z odpovědnosti za vady, uhradit z titulu odpovědnosti za škodu.²⁰⁴

Další odlišností mezi jednotlivými právními instituty je i způsob náhrady poskytované za majetkovou újmu. U odpovědnosti za škodu jde o náhradu újmy vzniklé následkem porušení právní povinnosti nebo v důsledku jiné právem uznané skutečnosti (události). U odpovědnosti za vady se jedná o náhradu újmy, která spočívá ve vadě poskytnutého předmětu plnění, která předmět plnění znehodnocuje.

Z titulu odpovědnosti za vady je možno požadovat peněžité plnění maximálně do výše ceny, jež byla za poskytnuté plnění zaplácena (sleva, vrácení kupní ceny). Výše plnění za škodu není takto omezena a řídí se ustanovením § 442 n. obč. zák.²⁰⁵

---

²⁰³ ŠVESTKA, Jiří; SPÁČIL, Jiří; ŠKÁROVÁ, Marta; HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník II - § 460- 880 - Komentář*, 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 1526

²⁰⁴ ELIÁŠ, Karel a kol. *Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 2. svazek § 488 – 880*. Praha : Linde Praha, 2008, s. 1447

²⁰⁵ ŠVESTKA, Jiří; SPÁČIL, Jiří; ŠKÁROVÁ, Marta; HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník II - § 460- 880 - Komentář*, 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 1526

Náhradu majetkové újmy, která vznikla v důsledku vadného plnění, lze uskutečnit:

- uvedením v předešlý stav (náhrada in natura),
- v penězích (náhrada in reluto),
- kombinací obou forem.

U všech forem náhrady je sledován cíl zabezpečit plnění původní právní povinnosti, která byla porušena zcizitelem následkem vadného předmětu plnění.

Uvedením v předešlý stav se rozumí stav, jaký měl nastat podle původního zavazovacího právního důvodu, kterým bude nejčastěji smlouva. Účelem je vyvážit porušené právní postavení subjektů i porušenou ekonomickou rovnováhu mezi nimi. K dosažení tohoto cíle slouží specifické právní prostředky různého obsahu, např. bezplatné dodání nového bezvadného plnění, bezplatné odstranění vadného plnění, doplnění chybějícího plnění, apod. Dále se jím rozumí také stav, jaký existoval ještě před vznikem původního zavazovacího právního důvodu, před vznikem závazkového právního vztahu vůbec. Jedná se zde o obnovu stavu, který existoval mezi subjekty před vznikem majetkového právního vztahu. Právními prostředky, které se zde uplatní, jsou zrušení smlouvy, resp. odstoupení od smlouvy.

Náhrada v penězích se uskutečňuje prostřednictvím přiměřené peněžní slevy z poskytnuté ceny nebo též peněžitou úhradou nákladů nutně vynaložených na uplatnění práv z odpovědnosti za vady.

Kombinace náhrady újmy, která vznikla vadným plněním, a to jak uvedením v předešlý stav, tak doplněním v penězích, by přicházela v úvahu pouze tam, kde by první z těchto forem náhrady sama o sobě nevyvážila plně porušené právní postavení subjektů a jejich narušenou ekonomickou rovnováhu.²⁰⁶ Nabyvatel vadné věci má dále právo na náhradu nutných nákladů, které mu vznikly v souvislosti s uplatněním práv z odpovědnosti za vady. Právo na náhradu nutných nákladů je samostatným nárokem, který může vzniknout u všech typů odpovědnosti za vady. Výklad doplňuje rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 25 Cdo 1612/2004 ze dne 30. 8. 2005, který stanovil, že „*Náhrady nákladů vynaložených na odstranění vad předmětu kupní smlouvy se nelze domáhat z titulu náhrady škody.*“

---

²⁰⁶ ŠVESTKA, Jiří. *Odpovědnost za vady podle čs. socialistického práva*. Praha : Universita Karlova, 1976, s. 58 - 59

U odpovědnosti za škodu se škoda plně nahrazuje formou:

- náhrady v penězích (kompenzace),
- náhrady in natura (restituce),
- kombinací obou forem,
- nebo zadostiučiněním (satisfakce) v případě nemajetkové újmy.

Uplatní se zde tzv. zásada plné náhrady škody. Cílem je nahradit škodu vzniklou v majetkových poměrech poškozeného, nikoli však získat z poskytnuté náhrady škody prospěch či se jakkoli obohatit. Primárně se škoda hradí v penězích, pokud o to však požádá poškozený a pokud je to možné a účelné, hradí se škoda uvedením do předešlého stavu. Pokud samo uvedení do předešlého stavu nepostačuje k plné náhradě škody, uplatní se kombinace náhrady in natura spolu s náhradou v penězích. Při určení výše škody na věci se vychází z ceny v době poškození.²⁰⁷ V rámci satisfakční funkce úpravy odpovědnosti za škodu se poškozeným nahrazuje i nemajetková újma formou zadostiučinění. V případě škody na zdraví přiznává občanský zákoník poškozenému jednorázové peněžité odškodnění za vytrpěné bolesti a za ztížení společenského uplatnění, ztrátu na výdělků, popř. na důchodu, odškodnění za smrt blízké osoby dle ustanovení § 444 odst. 3 obč. zák. Při škodě na zdraví se hradí též účelné náklady spojené s léčením, při usmrcení přiměřené náklady spojené s pohřbem, pokud nebyly uhrazeny pohřebním. Náklady léčení a náklady pohřbu se hradí tomu, kdo je vynaložil.²⁰⁸ Rozsah škody lze soudem přiměřeně snížit – tzv. princip moderae náhrady škody za podmínky splnění dvou předpokladů. Musí jít o případ zvláštního zřetele hodný, přičemž soud přihlíží zejména k tomu, jak ke škodě došlo, k osobním a majetkovým poměrům škůdce, jakož i poškozeného. Negativním předpokladem je, že nesmí jít o škodu způsobenou úmyslně.²⁰⁹ Snížení náhrady škody při splnění obou předpokladů je povinností, nikoli právem soudu. Soudní praxe obecných soudů i Ústavního soudu České republiky dospěla k názoru, že je třeba nahrazovat i některé další druhy nemajetkové újmy k dosažení spravedlivé náhrady škody.

Počátek a délka lhůt pro uplatnění nároků z odpovědnosti za vady a nároků na náhradu škody je stanovena odlišně.

---

²⁰⁷ viz. ust. § 442 odst. 2, § 443 obč. zák.

²⁰⁸ viz. ust. § 449 obč. zák.

²⁰⁹ viz. ust. § 450 obč. zák.

Práva z odpovědnosti za vady vyžadují, aby byla nejprve řádně a ve stanovené lhůtě oznámena odpovědnému subjektu. Pokud toto oznámení nebude učiněno, dochází k zániku (prekluzi) práv. Od vytčení vady počíná běh obecné promlčecí doby k uplatnění nároku u soudu.²¹⁰ Oznámení práv z odpovědnosti za vady v určitých lhůtách tak tvoří předběžnou podmínku pro pozdější uplatnění těchto práv u soudu. Důvodem je nutnost rychle zjistit, zda budou práva z odpovědnosti za vady uplatňována či nikoli, a která z nich budou uplatňována. Dalším důvodem může být i skutečnost, že po delší době se obtížněji zjišťuje, zda uplatňovaná vada vůbec existovala.

Oproti tomu právo z odpovědnosti za škodu oznámení odpovědnému subjektu nevyžaduje. Lze je tak uplatnit nezávisle na tom, zda vada byla nabyvatelem oznámena a nároky z odpovědnosti za tuto vadu uplatněny. Zájem na vypořádání tohoto práva a náhradu škody není o nic naléhavější než na vypořádání ostatních práv z odpovědnosti za škodu, která vznikla jinak než z vadného plnění.

Právo z odpovědnosti za škodu netvoří jedno ze zvláštních práv z odpovědnosti za vady, neboť by docházelo k neodůvodněnému podrobení práva z odpovědnosti za škodu přísnějšímu právnímu režimu práv z odpovědnosti za vady, což by znamenalo, že se zánikem práv z odpovědnosti za vady v důsledku neoznámení vad zaniká vždy i právo z odpovědnosti za škodu, které vzniklo z vadného plnění. Takový výklad by znamenal nepřiměřenou výhodu pro škůdce na úkor poškozeného. V praxi je také zapotřebí zpravidla delšího času pro zjištění předpokladů pro vznik práva z odpovědnosti za škodu a její výše, než je tomu u práv z odpovědnosti za vady.²¹¹

Promlčení práv z odpovědnosti za vady se řídí obecným režimem ustanovení § 101 a § 102 obč. zák. Promlčecí doba je tříletá a běží ode dne, kdy právo bylo uplatněno u fyzické či právnické osoby. Pro uplatnění práva z odpovědnosti za škodu platí speciální režim ustanovení § 106 obč. zák. s výjimkou prekluzivní lhůty stanovené v ustanovení § 436 obč. zák. pro nároky na náhradu škody za věci vnesené a odložené, včetně odpovědnosti provozovatelů garáží a hlídaných parkovišť. Ustanovení § 106 obč. zák. stanoví promlčecí lhůtu dva roky ode dne, kdy se poškozený dozví o škodě a o tom, kdo za ni odpovídá. Nejpozději se právo na náhradu škody promlčí za tři roky, jestliže

---

²¹⁰ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 2. 5. jubilejní aktualizované vydání.* Praha : Wolters Kluwer, 2009, s. 445

²¹¹ ŠVESTKA, Jiří. *Odpovědnost za vady podle čs. socialistického práva.* Praha : Universita Karlova, 1976, s. 227 - 228

jde o škodu způsobenou úmyslně, za deset let ode dne, kdy došlo k události, z níž škoda vznikla. To neplatí u škody na zdraví.

Práva z odpovědnosti za vady mají základ v právním vztahu, který vznikl z jejich smluvního ujednání, a proto mohou být uplatňovány jen ve vztahu mezi účastníky závazkového vztahu (mezi kupujícím a prodávajícím, mezi objednatelem a zhotovitelem apod.).

U odpovědnosti za škodu je nerozhodné, zda je škoda následkem porušení povinnosti vyplývající z právního předpisu nebo smlouvy, jde o tzv. mimozávazkovou odpovědnost za porušení právní povinnosti. Předpokladem vzniku nároku na náhradu škody tak není závazkový vztah mezi poškozeným a škůdcem.²¹²

Platí, že uspokojení, kterého lze dosáhnout uplatněním některého ze zaniklých práv z odpovědnosti za vady, nelze již dosáhnout uplatněním práva z odpovědnosti za škodu. Prostřednictvím práva z odpovědnosti za škodu nelze s úspěchem uplatnit u soudu obsah práv z odpovědnosti za vady, která nebyla zciziteli včas oznámena nebo u kterých marně prošla lhůta k jejich uplatnění u soudu. Zaniklá práva z odpovědnosti za vady tak nelze již dále později uplatňovat. Pokud by tato možnost byla připuštěna, směřovala by k nepřipustnému obcházení právní úpravy práv z odpovědnosti za vady.²¹³

Zde uvádím příklad:

Občan X prodá občanovi Y nemocné domácí chovné zvíře, které občanovi Y nakazí jeho ostatní domácí zvířectvo a způsobí mu tak další újmu ve formě škody. Občan Y neuplatnil vůči občanovi X včas právo z odpovědnosti za vady. V důsledku toho nemůže takto zaniklé právo s úspěchem uplatnit ani nepřímo cestou práva na náhradu škody. S úspěchem však může vůči občanovi X uplatnit právo na náhradu té škody, která mu byla v dalším příčinném spojení způsobena tím, že koupené nemocné zvíře nakazilo jeho domácí zvířectvo. Pro úspěšnost této žaloby není podmínkou včasné oznámení vad zciziteli. Na straně občana X však musí být splněny předpoklady, které se

---

²¹² ŠVESTKA, Jiří; SPÁČIL, Jiří; ŠKÁROVÁ, Marta; HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník II - § 460- 880 - Komentář*, 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 1526

²¹³ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 2. 5. jubilejní aktualizované vydání*. Praha : Wolters Kluwer, 2009, s. 445 - 446

jinak vyžadují pro vznik povinnosti k náhradě škody, včetně zavinění (ustanovení § 420 obč. zák.).²¹⁴

Z výše uvedeného lze pro vztah práva z odpovědnosti za vady a práva z odpovědnosti za škodu dovodit dva významné závěry:

- Právo na náhradu škody, které je samostatným a nezávislým právem, není v případě, kdy škoda vznikla následkem vadného plnění, dalším zvláštním právem z odpovědnosti za vady. Lze se tedy s úspěchem domáhat práva na náhradu škody bez ohledu na to, zda bylo zároveň včas oznámeno odpovědnému subjektu.
- Prostřednictvím práva z odpovědnosti za škodu nelze s úspěchem následně uplatnit u soudu obsah práv z odpovědnosti za vady, která buď nebyla zciziteli včas oznámena, nebo u kterých marně prošla lhůta k jejich uplatnění u soudu.²¹⁵

6.1 Právní úprava odpovědnosti za vady a odpovědnosti za škodu v novém občanském zákoníku

Na závěr své diplomové práce bych se ráda zmínila o dle mého názoru nejdůležitějších změnách v oblasti úpravy odpovědnosti za vady a odpovědnosti za škodu v novém občanském zákoníku (dále jen „NOZ“). Nový občanský zákoník byl vyhlášen 22. března 2012 ve Sbírce zákonů v částce 33 pod číslem 89/2012 Sb. NOZ obsahuje 3081 paragrafů a je výsledkem mnohaleté práce a příprav odborníků v oblasti práva, jejichž cílem bylo kodifikovat české soukromé právo, vycházejíc přitom z evropských standardů a snahy oprostít se od socialistického práva. NOZ vnáší do života společnosti mnohé změny a nabývá účinnosti 1. 1. 2014.

Úprava odpovědnosti za vady dle stávající právní úpravy je roztříštěna. Občanský zákoník rozlišuje obecnou úpravu odpovědnosti za vady (ustanovení § 499 až

---

²¹⁴ ŠVESTKA, Jiří. *Odpovědnost za vady podle čs. socialistického práva*. Praha : Universita Karlova, 1976, s. 231 - 232

²¹⁵ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 2. 5. jubilejní aktualizované vydání*. Praha : Wolters Kluwer, 2009, s. 446

§ 510 obč. zák.) a zvláštní úpravu odpovědnosti za vady (u kupní smlouvy a v jejím rámci zejména úprava u prodeje zboží v obchodě, u směnné smlouvy a u smlouvy o dílo). NOZ však takovou obecnou úpravu institutu odpovědnosti za vady neobsahuje. NOZ se termínu odpovědnost v rámci úpravy odpovědnostních závazků vyhýbá a omezuje se na termíny "závazky z deliktů", "náhrada majetkové a nemajetkové újmy", "povinnost nahradit škodu". Rozdílnost doktrinálních názorů na pojem odpovědnosti v civilním právu není dostatečným důvodem pro přerušení vazby mezi odpovědností a povinností k náhradě škody. Náhrada škody je součástí odpovědnosti a příslušnost do odpovědnostního práva je jasně patrná.²¹⁶

NOZ vychází z principu, že dlužník, tedy ten, kdo plní za úplatu jinému, odpovídá za řádné splnění povinnosti, nikoli za její porušení. NOZ zdůrazňuje, že primární není odpovědnost za vady, ale odpovědnost za řádné plnění, a proto řadí tato ustanovení do dílu „Zánik závazků“, oddílu „Splnění“, konkrétně nadepsáno „Řádně plnění“. Klíčovou je tak úprava části IV. Relativní majetková práva, hlava I. a II. NOZ. Pokud je plněno vadně, vznikají věřiteli práva a dlužníkovi povinnosti, které jsou následkem vadného plnění a jsou obecně upraveny v obecných ustanoveních závazkového práva, konkrétně u zániku závazku splněním (§ 1914 n. NOZ). Dlužník je tak zavázán plnit bez vad.

NOZ přejímá ze současné úpravy vyloučení vzniku věřitelových práv z vad předmětu plnění u zjevných vad, u vad zjistitelných z veřejného seznamu (z katastru nemovitostí) a vad věcí jak stojí a leží (úhrnek). Právo z vad nemá ani ten, kdo na sebe převedl právo k předmětu plnění a zároveň věděl, že zciziteli nepatří nebo bylo převedeno někým, kdo nebyl oprávněn takové právo zřídít (§ 1920 odst. 2 NOZ). Dlužník je povinen plnit předmět s vymíněnými nebo obvyklými vlastnostmi. Pokud není mezi stranami sjednána jiná jakost, vychází se z povinnosti dlužníka plnit ve střední jakosti.

Významnou změnou oproti stávající úpravě je upuštění od prekluze (zániku) práv z vadného plnění, pokud nejsou včas uplatněna. Zcizitel má nově právo vznést u soudu námitku opožděného vytknutí vady. Pokud zcizitel svého práva využije, soud právo z vadného plnění nepřizná. Obsah práv z vad závisí i zde na okolnosti, zda jde o vady odstranitelné či neodstranitelné. Shodně s dosavadní úpravou má nabyvatel

---

²¹⁶ PELIKÁNOVÁ, Irena. Odpovědnost za škodu - trendy a otázky, malý náhled do osnovy nového občanského zákoníku. *Bulletin advokacie*. 2011. č. 3 (zdroj: Codexis academia)

právo na náhradu nákladů účelně vynaložených při uplatnění práva z vad předmětu plnění. I zde se upouští od prekluze tohoto práva, pokud nebude oznámeno zciziteli nejpozději do jednoho měsíce od uplynutí lhůty, ve které je třeba vady vytknout. Naopak zcizitel může u soudu uplatnit námitku, že právo na náhradu nebylo uplatněno včas, soud pak nabyvateli právo nepřizná.²¹⁷

Zvláštní úpravu práv z vadného plnění obsahují některé smluvní typy, a to koupě (§ 2099 n. NOZ) a dílo (§ 2615 n. NOZ). U koupě bylo posíleno právní postavení kupujícího, kterému bylo plněno vadně. Významnou změnou prošlo kritérium, dle kterého se určují práva kupujícího z vad věci. Nerozlišují se vady odstranitelné a neodstranitelné, ale novým hlediskem se stává intenzita, jakou vadnost plnění porušuje smlouvu. To znamená, zda byla smlouva porušena vadným plněním podstatným či nepodstatným způsobem. Při podstatném porušení smlouvy se přiznává kupujícímu širší katalog práv (§ 2106 odst. 1 NOZ). I u koupě se opouští dosavadní koncepce prekluze práv z vad.

Nově jsou rozlišována práva, která kupujícímu vznikají z vad plnění ze zákona a která vznikají kupujícímu ze záruky za jakost. Strany se mohou dohodnout na záruce za jakost nebo se může prodávající jednostranným prohlášením zaručit za jakost sám, kterou tak prodávající garantuje, že věc bude po určitou dobu způsobilá k použití pro obvyklý účel nebo že si zachová obvyklé vlastnosti. Záruka za jakost však nemůže vylučovat zákonnou úpravu práv z vad věci.²¹⁸

I nadále jsou zachována ustanovení o prodeji zboží v obchodě, avšak nepoužijí se v případě, že je kupujícím podnikatel a zároveň se koupě týká jeho podnikatelské činnosti (§ 2158 odst. 1 NOZ). Nepřihlíží se k ujednání, kterým se kupující vzdává práv z vady věci nebo kterým se takové právo vyloučí či omezí. Shodně s dosavadní úpravou zůstává vyvratitelná domněnka vadnosti věci již při převzetí, pokud se vada projeví v průběhu šesti měsíců od převzetí. Ustanovení § 2170 NOZ stanoví, že práva z vad kupujícímu nenáleží v případě, že před převzetím věci věděl o vadě nebo ji sám způsobil.²¹⁹

---

²¹⁷ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vydání. Ostrava : Sagit. 2012, s. 769 - 770

²¹⁸ <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/smluvni-pravo/vybrane-smluvni-typy.html>

²¹⁹ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vydání. Ostrava : Sagit. 2012, s. 829

Zvláštní úpravu z vad plnění obsahuje i dílo (§ 2615 NOZ). Pokud dílo neodpovídá smlouvě, má vadu.²²⁰ NOZ zde odkazuje na obdobné použití ustanovení o kupní smlouvě. Samostatně jsou upraveny vady stavby (§ 2629 n. NOZ), kdy NOZ stanoví dobu, ve které mohou být práva z vady stavby uplatněna, v délce pěti let. Protože však nelze u některých částí stavby garantovat pětiletou životnost, může v odůvodněných případech prováděcí právní předpis zkrátit pro některé části stavby tuto dobu až na dva roky. Zkrátit tuto dobu mohou ujednáním i samy smluvní strany, avšak za předpokladu, že nebude zhoršeno postavení objednatele, pokud je slabší stranou.²²¹

Určitými změnami prošla i úprava odpovědnosti za škodu. Úprava odpovědnosti za škodu včetně předcházení hrozícím škodám je dnes upravena v ustanovení § 415 až § 450 obč. zák. V NOZ je odpovědnost za škodu upravena v části IV. Relativní majetková práva, hlavě III. s názvem Závazky z deliktů, díl I. Náhrada majetkové a nemajetkové újmy.

NOZ doplňuje a upřesňuje současnou právní úpravu. Oproti stávající úpravě bylo posíleno právní postavení osoby, které byla poškozena věc, byly opraveny zřejmé nesprávnosti např. v oblasti náhrady škody způsobené provozní činností. Za praktické lze považovat i výslovné zákonné zakotvení právních pravidel.²²²

Pojem škoda je obsažen již v úvodním ustanovení u závazku v § 2894 NOZ a je definován jako „*újma na jmění*“. Povinnost nahradit újmu na jmění způsobenou zaviněně stíhá škůdce. Zavinění z nedbalosti se presumuje. Bez ohledu na své zavinění je škůdce povinen nahradit škodu v případech stanovených zvlášť zákonem.²²³ Škůdce se nemůže svým prohlášením platně zprostit povinnosti k náhradě škody. Nově je ale upravena možnost varování před nebezpečím. Samo o sobě takové varování nemá za následek vyloučení nebo omezení odpovědnosti za deliktní jednání, ale může přispět k přesunutí odpovědnosti za náhradu škody i na toho, kdo nedbal takového varování. NOZ dále upravuje s určitými omezeními možnost vzdání se práva na náhradu újmy a možnost dohodnout se o omezení či vyloučení odpovědnosti za náhradu újmy.²²⁴ Poškozený se však nemůže vzdát předem práva na náhradu škody způsobené úmyslně,

---

²²⁰ viz. ust. § 2615 odst. 1 NOZ

²²¹ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vydání. Ostrava : Sagit. 2012, s. 941

²²² <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/nahrada-skody/koncepcni-zmeny.html>

²²³ viz. ust. § 2895 NOZ

²²⁴ <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/odborne-texty.html>, SVEJKOVSKÝ, Jaroslav. Náhrada škody – závazky z deliktů. *Bulletin advokacie*. 2011.

z hrubé nedbalosti, anebo pokud jde o člověka a poškození jeho přirozených práv, a to ani jednostranným prohlášením ani ujednáním s potenciálním škůdcem. Nepřihlédne se ani k ujednání, které předem vylučuje nebo omezuje právo slabší strany na náhradu jakékoli újmy.²²⁵

Nadále se bude hradit zásadně majetková újma. Nemajetková újma se bude hradit v případě, že tak stanoví zvlášť zákon. I pro vznik povinnosti nahradit nemajetkovou újmu platí obecné předpoklady vzniku povinnosti nahradit škodu. NOZ také nově upravuje řešení situace, kdy se určitá osoba chová pro sebe nebezpečně a riskuje vlastní život, zdraví či majetek. Takové chování, kdy oběť bere na sebe neprozřetelně (tj. ukvapeně, nerozumně, v afektu apod.) riziko, nelze považovat za vzdání se práva na náhradu škody.²²⁶

Dosud chybějící úprava odpovědnosti za náhodu je vyplněna ustanovením § 2904 NOZ, které stanoví povinnost nahradit újmu způsobenou náhodou tomu, kdo dal ze své viny podnět k takové náhodě jednáním porušujícím příkaz nebo vedoucím k poškození zařízení. Výčet jednání je demonstrativní. NOZ dále zavádí speciální úpravu odpovědnosti za škodu způsobenou zvířetem (§ 2933 n. NOZ). Úprava rozlišuje odpovědnost vlastníka za vládu nad zvířetem, rozděluje zvířata na ta, která slouží k výkonu povolání, k obživě nebo jako pomocník pro osoby se zdravotním postižením. Rozlišuje i odpovědnost těch, kteří odňali svémocně zvíře vlastníkovi či osobě, jíž je zvíře vlastníkem svěřené.²²⁷

Dnešní úprava obecné odpovědnosti za škodu v ustanovení § 420 odst. 1 obč. zák. zakládá odpovědnost pouze ve vztahu k porušení právní povinnosti. NOZ však upravuje případy vzniku povinnosti při porušení dobrých mravů, při porušení zákona a porušení smluvní povinnosti. Přitom lze vymezit bipartici porušení zákona a dobrých mravů na straně jedné (tzv. mimosmluvní náhrada škody) a porušení smluvní povinnosti na straně druhé (tzv. smluvní náhrada škody). Lze tedy hovořit o dualitě civilního deliktu.²²⁸ Dobré mravy se považují za obecnou kategorii a základ celého soukromého

---

²²⁵ viz. ust. § 2898 NOZ

²²⁶ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vydání. Ostrava : Sagit. 2012, s. 1022 - 1023

²²⁷ <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/odborne-texty.html>, SVEJKOVSKÝ, Jaroslav. Náhrada škody – závazky z deliktů. *Bulletin advokacie*. 2011.

²²⁸ <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/odborne-texty.html>, MELZER, Filip. Corpus delicti aneb obrana úpravy deliktního práva v návrhu občanského zákoníku. *Bulletin advokacie*. 2011.

práva. Oproti stávající úpravě se porušení dobrých mravů neřadí již mezi zvláštní případy náhrady škody, ale je nově na prvním místě obecné úpravy (§ 2909 NOZ).

Pro vznik smluvní povinnosti k náhradě škody se nevyžaduje zavinění, přičemž rozsah náhrady škody podmiňuje její předvídatelnost. Právo na náhradu škody má nejen druhá smluvní strana, ale i osoby, kterých se účel smlouvy přímo dotýká (např. členové nájemcovy domácnosti). Přímá dotčenost osob je nutná, neboť ochrana třetích osob nemůže být neomezená. Souvislost s ochranou třetí osoby musí být zjevná pro škůdce již při uzavírání smlouvy. Škůdce se může zprostit odpovědnosti, pokud prokáže, že mu ve splnění povinnosti ze smlouvy dočasně nebo trvale zabránila mimořádná nepředvídatelná a nepřekonatelná překážka vzniklá nezávisle na vůli škůdce.

Vznik povinnosti k náhradě škody způsobené porušením povinnosti stanovené přímo zákonem je nadále spojován se zaviněním, avšak nově je zavinění přímo podmínkou vzniku takové odpovědnosti za škodu, nikoli exkulpačním důvodem. Rozlišuje se také, zda je porušením zákonné povinnosti zasaženo absolutní právo či právo relativní.²²⁹

Nyní se pokusím vymezit nejdůležitější změny v oblasti náhrady škody. Podle současné úpravy platí, že pokud je někomu způsobena škoda na věci, připadají v úvahu dvě formy náhrady, a to v penězích nebo uvedením do předešlého stavu (popř. kombinací obou forem). Škoda se přednostně hradí v penězích. Pokud poškozený upřednostňuje náhradu škody uvedením do předešlého stavu, musí to výslovně navrhnout. Zároveň musí být splněna podmínka, že je uvedení do předešlého stavu možné a účelné. Naproti tomu NOZ zakotvuje jako primární způsob náhrady škody uvedení do předešlého stavu. Peněžitou náhradu soud přizná jen ve dvou případech. Pokud sám poškozený upřednostňuje náhradu v penězích a navrhne ji nebo pokud není náhrada uvedením do předešlého stavu dobře možná. Soud již nebude zkoumat, zda je uvedení do předešlého stavu účelné. Co je pro poškozeného účelné, má totiž určit jen on sám.²³⁰

Pravidelně se hradí škoda jen na majetku, a to škoda skutečná a ušlý zisk. Nemajetková újma se odčínuje v některých zvláštních případech, pokud není náhrada

---

²²⁹ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vydání. Ostrava : Sagit. 2012, s. 1028 - 1030

²³⁰ <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/nahrada-skody/konkretni-zmeny.html>

majetkové újmy vůbec možná nebo pokud by poškozenému náhrada pouze majetkové újmy odporovala zásadám spravedlnosti.²³¹

Dle dosavadní úpravy určují peněžní náhradu jak za újmu na zdraví, tak za usmrcení blízké osoby ustanovení § 444 odst. 3 obč. zák. a tabulky dle vyhlášky²³². Podle těchto předpisů činí např. náhrada každému rodiči při usmrcení dítěte částku ve výši 240 000 Kč. NOZ myšlenku stanovení sazby náhrady škody opouští a neomezuje soudce v tom, aby určil spravedlivou náhradu po zohlednění veškerých okolností případu. Soudy tak budou moci lépe přizpůsobit výši náhrady relevantním okolnostem.²³³

Shodně se stávající úpravou je zachována moderační pravomoc soudu v ustanovení § 2953 NOZ. Tato pravomoc přichází v úvahu, je-li škůdcem fyzická osoba a škodu nezpůsobila úmyslně, pokud jsou zde okolnosti odůvodňující toto mimořádné řešení. Možnost snížení náhrady škody je však vyloučena u toho, kdo se hlásil k odbornému výkonu jako příslušník určitého stavu nebo povolání, pokud škodu způsobil porušením odborné péče.²³⁴

Vzájemný vztah práv z vadného plnění a práva na náhradu škody je vymezen v ustanovení § 1925 NOZ, které zní: „*Právo z vadného plnění nevylučuje právo na náhradu škody; čeho však lze dosáhnout uplatněním práva z vadného plnění, toho se nelze domáhat z jiného právního důvodu.*“ Význam a obsah (výklad) tohoto ustanovení v porovnání se stávajícím ustanovením § 510 obč. zák. tak zůstal shodný (srov. kapitola 6).

---

²³¹ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vydání. Ostrava : Sagit. 2012, s. 1046

²³² vyhláška č. 440/2001 Sb., o odškodňování bolesti a ztížení společenského uplatnění

²³³ <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/nahrada-skody/konkretni-zmeny.html>

²³⁴ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vydání. Ostrava : Sagit. 2012, s. 1048

Závěr

Za cíl mé diplomové práce jsem si stanovila vymezit vzájemný vztah odpovědnosti za škodu a odpovědnosti za vady podle zák. č. 40/1964 Sb., občanský zákoník. Vzhledem k významu, bohaté soudní judikatuře a časté diskusi o těchto institutech v oblasti právní teorie, ale i právní praxe je zpracování tohoto tématu velmi zajímavou a praktickou záležitostí. Jak odpovědnost za vady, tak odpovědnost za škodu jsou jedny z nejstarších institutů soukromého práva, jejichž počátky lze nalézt již v římském právu. V průběhu historického, politického a společenského vývoje prošla právní úprava řadou změn. Tyto instituty jsou upraveny v poměrně velkém množství právních norem a tvoří tak náročnou materii jak pro odbornou, tak zejména pro laickou veřejnost.

Naše právní úprava je také významně ovlivněna právem Evropské unie, neboť v několika posledních letech implementovala Česká republika řadu norem Evropské unie do českého právního řádu. Např. byl přijat zvláštní zákon č. 59/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku, který významně přispěl k posílení soukromoprávní ochrany spotřebitele. Promítnutím směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES, o některých aspektech prodeje spotřebního zboží a záruk na spotřební zboží, do českého právního řádu konkrétně do zvláštních ustanovení o prodeji zboží v obchodě byl také zaveden pojem „shoda s kupní smlouvou“, který je zakotven v ustanovení § 616 obč. zák.

Za jeden z hlavních problémů současné doby bych označila nezkušenost, nevědomost a právní neznalost české veřejnosti v oblasti práva. Je nutné si uvědomit, že fungování celého právního systému nezávisí jen na vypracování příslušných zákonů a dalších právních předpisů, ale potřebuje rovněž aktivní přístup veřejnosti. Je nezbytné, aby normy byly aplikovány a aby byly samy od sebe dodržovány. K dovolání se svých práv je totiž nutná dostatečná informovanost veřejnosti o svých právech, resp. o objektivním právu. Základem každé ochrany práv je znalost práva, právních předpisů, neboť platí zásada, že neznalost zákona neomlouvá. O to smutnější je skutečnost, že v každodenním životě se můžeme setkat s nepoctivým jednáním ze strany např. dodavatelů, kteří se pokouší na úkor právní neznalosti veřejnosti obohatit.

Z vlastní zkušenosti také vím, jak velké mezery v právním povědomí veřejnosti se vyskytují při uplatňování práv z odpovědnosti za vady u zcizitele. Jedná se zejména o neznalost konkrétních práv z odpovědnosti za vady, která může nabyvatel u zcizitele uplatnit. V mnoha případech veřejnost při neoprávněném zamítnutí jejich reklamace zcizitelem již neuplatňuje konkrétní práva z odpovědnosti za vady u soudu žalobou, protinávrhem či námitkou proti žalobě o zaplacení ceny. Důvodem dle mého názoru může být nedůvěra veřejnosti v možnost domoci se svých práv rychle a účinně v soudním řízení. Dalším důvodem mohou být i náklady soudního řízení. Nabyvatel vadné věci má sice právo na náhradu nutných nákladů, které mu vznikly v souvislosti s uplatněním práv z odpovědnosti za vady, avšak náklady soudního řízení o nároku z odpovědnosti za vady se nenahrazují.

Jádro mé diplomové práce spočívá v šesté kapitole s názvem „Vzájemný vztah práv z odpovědnosti za vady a z odpovědnosti za škodu“, kde jsou podrobně rozebrány rozdíly a vztah mezi těmito instituty. Ve vzájemném vztahu těchto institutů se uplatňuje princip kumulace, tj. uplatnění nároku z odpovědnosti za vady nevylučuje nárok na náhradu škody. Poškozený se tak může domáhat práv z odpovědnosti za vady i práv z odpovědnosti za škodu. Obě tato práva jsou samostatná a nezávislá, neboť předpoklady vzniku, jejich obsah a funkce jsou různé a nezávislé na sobě. Je nutné zmínit, že odpovědnost za škodu není jedním ze zvláštních práv odpovědnosti za vady a uspokojení, kterého lze dosáhnout uplatněním práv z odpovědnosti za vady, nelze již dosáhnout uplatněním práv z odpovědnosti za škodu. Zatímco odpovědnost za vady je objektivní odpovědností, obecná odpovědnost za škodu je odpovědností subjektivní založenou na presumovaném zavinění.

Za obohacující prvek mé práce považuji i shrnutí dle mého názoru nejvýznamnějších změn v oblasti odpovědnosti za škodu a odpovědnosti za vady v souvislosti s přijatým NOZ. NOZ je v mnoha ohledech přínosem českému soukromému právu, a to zejména posílením ochrany slabší smluvní strany a důrazem na ústřední zásadu autonomie vůle. Lze konstatovat, že současná úprava a úprava dle NOZ se v mnohém shodují. Úprava v NOZ však přináší i některé změny, které výrazně přispívají k posílení ochrany slabší smluvní strany a poškozeného. Jeho úprava je přehledná, systematická a srozumitelná, neboť lépe reaguje na životní situace a chování subjektů. Úprava v NOZ je tak oproti stávající právní úpravě dokonalejší.

Seznam literatury

Odborné publikace

- ŠVESTKA, Jiří; SPÁČIL, Jiří; ŠKÁROVÁ, Marta; HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník I - § 1- 459 - Komentář*, 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009
- ŠVESTKA, Jiří; SPÁČIL, Jiří; ŠKÁROVÁ, Marta; HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník II - § 460- 880 - Komentář*, 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009
- ŠVESTKA, Jiří. *Odpovědnost za vady podle čs. socialistického práva*. Praha : Universita Karlova, 1976
- ŠVESTKA, Jiří. *Odpovědnost za škodu podle občanského zákoníku*. Praha : Academia, 1966
- LABÍKOVÁ, Radka. *Obecná bezpečnost výrobků, Technické požadavky na výrobky, Odpovědnost za výrobek*. Brno : Masarykova univerzita, 2001
- PLECITÝ Vladimír; VRABEC Josef. *Základy občanského práva*. Praha : Prospektrum, 1999
- ELIÁŠ, Karel a kol. *Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 2. svazek § 488 – 880*. Praha : Linde Praha, 2008
- KNAPPOVÁ, Marta; ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 2. 4. aktualizované a doplněné vydání*. Praha : ASPI, 2006
- ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 2. 5. jubilejní aktualizované vydání*. Praha : Wolters Kluwer, 2009
- KNAPPOVÁ, Marta. *Povinnost a odpovědnost v občanském právu*. Praha : EUROLEX Bohemia, 2003
- HONCOVÁ, Radka. *Odpovědnost za škodu způsobenou vadou výrobku*. Brno : Masarykova univerzita v Brně, 1999
- FIALA, Josef; KINDL Milan a kol. *Občanský zákoník. Komentář. II. díl. § 488 – 880*. Praha : Wolters Kluwer, 2009
- FIALA, Josef; KINDL Milan a kol. *Občanské právo hmotné*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2007

- ŠVESTKA, Jiří; JEHLIČKA, Oldřich; ŠKÁROVÁ, Marta; SPÁČIL, Jiří; *Občanský zákoník. Komentář*. 10. vydání. Praha : C. H. Beck, 2006
- ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vydání. Ostrava : Sagit, 2012

Odborné články

- KOSTÍK, Radim. Spoluzavinění poškozeného v soudní judikatuře. *Právní fórum*. 2011, roč. 8., č. 4
- MEDICUS, D. *Bürgerliches Recht*. 20. vydání, Köln : Heymanns, 2004
- PETROV, Jan. Protiprávnost a obecná prevenční povinnost. *Právní rozhledy*. 2007, roč. 15., č. 20
- HULVA Tomáš. Význam zavinění v souvislosti s civilními a veřejnoprávními delikty. *Bulletin advokacie*. 2007, č. 6
- SVOBODA, Karel. Absolutní objektivní odpovědnost za škodu. Existuje vůbec? *Právní rozhledy*. 2007, roč. 15., č. 23
- VLASÁK, Michal. Odpovědnost za škodu v evropském a českém kontextu. *Právní fórum*. 2009, roč. 6., č. 5
- BRYXOVÁ, Vendula. Uplatnění nároků z odpovědnosti za vady prodané věci a jeho důsledky v majetkové sféře kupujícího. *Právní rozhledy*. 2009, roč. 17., č. 23
- BRYXOVÁ, Vendula. Uplatňování nároků z odpovědnosti za vady při prodeji zboží v obchodě. *Právní rádce*. 2009, č. 7
- SVEJKOVSKÝ, Jaroslav. Náhrada škody – závazky z deliktů. *Bulletin advokacie*. 2011.
- MELZER, Filip. Corpus delicti aneb obrana úpravy deliktního práva v návrhu občanského zákoníku. *Bulletin advokacie*. 2011.
- PELIKÁNOVÁ, Irena. Odpovědnost za škodu - trendy a otázky, malý náhled do osnovy nového občanského zákoníku. *Bulletin advokacie*. 2011. č. 3 (zdroj: Codexis academia)

Judikatura

- Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. : 28 Cdo 2261/2006 ze dne 5. 8. 2008
- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. : 28 Cdo 4766/2008 ze dne 22. 2. 2011
- Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. : 25 Cdo 1598/2005 ze dne 28. 6. 2007
- Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. : 33 0do 932/2004 ze dne 27. 4. 2006
- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. : 25 Cdo 1506/2004 ze dne 23. 2. 2005
- Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. : 25 Cdo 822/2008 ze dne 16. 12. 2008
- Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. : 25 Cdo 5186/2008 ze dne 9. 6. 2011
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. : 25 Cdo 2029/98 ze dne 17. 12. 1998
- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. : 25 Cdo 482/2005 ze dne 31. 8. 2005
- R 56/2004
- Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. : 32 Cdo 3629/2008 ze dne 5. 11. 2008
- Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 20. 11. 2000, IV. ÚS 548/99; rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. : 25 Cdo 1272/2001 ze dne 31. 3. 2003
- Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. : 25 Cdo 870/2006 ze dne 23. 4. 2008
- Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. : 32 Cdo 3629/2008 ze dne 5. 11. 2008

- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. : 25 Cdo 1294/2001 ze dne 25. 2. 2003
- R 14/2005
- Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. : 25 Cdo 1836/2001 ze dne 29. 5. 2003
- Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. : 25 Cdo 2101/2002 ze dne 18. 12. 2003
- Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. : 33 Odo 1789/2006 ze dne 30. 4. 2009
- Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. : 32 Odo 441/2003 ze dne 26. 11. 2003 (viz též ŠVESTKA, Jiří; SPÁČIL, Jiří; ŠKÁROVÁ, Marta; HULMÁK, Milan a kol. Občanský zákoník II - § 460- 880 - Komentář, 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 1517)
- Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. : 33 Cdo 1711/2009 ze dne 21. 10. 2010
- R 9/1987 (viz též ŠVESTKA, Jiří; SPÁČIL, Jiří; ŠKÁROVÁ, Marta; HULMÁK, Milan a kol. Občanský zákoník II - § 460- 880 - Komentář, 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 1520)
- Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. : 33 Cdo 3620/2008 ze dne 22. 4. 2010
- Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. : 25 Cdo 270/2001 ze dne 29. 1. 2003 (zdroj: Codexis academia)
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 25 Cdo 1612/2004 ze dne 30. 8. 2005
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 25 Cdo 1612/2004 ze dne 30. 8. 2005
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 25 Cdo 1618/2001 ze dne 24. 4. 2003
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 25 Cdo 270/2001 ze dne 29. 1. 2003
- R 34/2004

Zdroj: Codexis academia

Internetové odkazy

<http://obcanskyzakonik.justice.cz>

Seznam užitých zkratk:

R	Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek vydávaná Nejvyšším soudem ČSFR, Nejvyšší soudem ČR a Nejvyšším soudem SR (do 31.12.1992) a Nejvyšším soudem ČR (od 1.1.1993)
obč. zák.	zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, v platném znění
obch. zák.	zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, v platném znění
n.	následující
Nejvyšší soud ČR	Nejvyšší soud České republiky
NOZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Resumé

Lidé vstupují do občanskoprávních vztahů při každodenním životě, proto občanské právo provází člověka od jeho narození až po smrt. Závazkové vztahy mohou vznikat nejen na základě právních úkonů, zejména smluv, ale i z protiprávních úkonů a zákonem kvalifikovaných událostí, které mají za následek vznik škody nebo vady v předmětu plnění. Jak odpovědnost za škodu, tak i odpovědnost za vady představují významnou součást občanského práva a patří mezi nejvíce diskutované problémy v oblasti právní teorie.

Účelem této diplomové práce je zaměřit se na vzájemný vztah odpovědnosti za škodu a odpovědnosti za vady podle zák. č. 40/1964 Sb., občanský zákoník a vyložit důležité pojmy i s ohledem na bohatou judikaturu v této oblasti. Je zde pouze stručná zmínka o některých odlišnostech v úpravě odpovědnosti za škodu a odpovědnosti za vady dle zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, neboť obchodněprávní úprava by jistě zasloužila vypracování samostatné diplomové práce.

Diplomová práce se skládá ze šesti kapitol, které se dále člení na jednotlivé podkapitoly. První kapitola je věnována obecně odpovědnosti, jejímu právně-teoretickému výkladu a vymezení pojmu občanskoprávní odpovědnosti. Druhá kapitola nazvaná „Prevence škod v občanskoprávních vztazích“ pojednává o předcházení vzniku škod spolu s odlišením a vysvětlením pojmů obecné a zvláštní prevence škod. Třetí kapitola je věnována komplexnímu výkladu o platné právní úpravě odpovědnosti za škodu obsažené v občanském zákoníku, zejména vymezení pojmu odpovědnosti za škodu, funkcí, které tento institut plní v právním řádu, subjektů a předpokladů vzniku odpovědnosti za škodu. Čtvrtá kapitola se zabývá zvláštním zákonem č. 59/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku, který zakládá objektivní odpovědnost výrobce za škody způsobené vadou výrobku bez ohledu na to, zda mezi poškozeným, resp. kteroukoli poškozenou třetí osobou a výrobcem existuje přímý závazkový vztah. Pátá kapitola souhrnně rozebírá odpovědnost za vady, její funkci, podává podrobný výklad o předpokladech jejího vzniku a v neposlední řadě také o uplatnění práv z odpovědnosti za vady. Klíčovou kapitolou diplomové práce je poslední šestá kapitola s názvem „Vzájemný vztah práv z odpovědnosti za vady a z odpovědnosti za škodu“. Cílem této kapitoly je vysvětlit vzájemný vztah těchto

institutů, porovnat jejich úpravu a poukázat na rozdíly mezi nimi. V této kapitole se snažím reflektovat změny, kterých bylo dosaženo v novém občanském zákoníku a které souvisí s odpovědností za škodu a odpovědností za vady.

Summary

People encounter civil relationships in everyday life, thus the civil law follows a human being from his/her birth to death. Obligation relationships can arise not only at the basis of law actions, predominantly contracts, but also from illegal actions and by law qualified events, which lead to an origin of damages or a defect in an object of fulfilment. Both, liability for damage and liability for defects represent significant part of civil law and belong among the most discussed problems in law theory.

The aim of this thesis is to focus on mutual relationship between liability for damage and liability for defects according to the Act No. 40/1964 LC., civil legal code, and to present important terms with a consideration of a rich judicature in this area. Some of the differences between liability for damage and liability for defects according to the Act No. 513/1991 LC. are explained briefly; since the commercial law modification would deserve a separate thesis.

This thesis consists of six chapters which are further separated into individual subchapters. The first chapter is dedicated to the liability in general and its law-theoretical explanation and specification of the term civil liability. The second chapter called “Prevention of damages in civil relationships” tells about prevention of origin of damages together with distinguishing and explanation of terms of general and special prevention of damages. The third chapter is dedicated to the complex presentation of valid law adjustment of liability for damage described in civil code, mainly definition of the term of liability for damage, functions, which this institute fulfils in law system, subjects and supposition of origin of damages. The fourth chapter deals with the special Act No. 59/1998 LC. about liability for damages caused by a defect on a product, which constitute objective responsibility of a producer for damages caused by a defect on a product regardless if there is an existence of direct obligatory relationship between an aggrieved person, or rather any aggrieved third person, and the producer. The fifth chapter analysis liability for defects, its function, gives a detail presentation of the possibilities of its origin and also application of law from liability for defects. The key chapter of this thesis is the last sixth chapter with its title “Mutual relationship between liability for defects and liability for damage”. The aim of this chapter is to interpret the mutual relationship of these institutes, to compare their modifications and to point out

their differences. This chapter seeks to reflect all the changes achieved in the new Civil Code interrelated with liability for damage and liability for defects.

